

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

Úvod

Jedním z cílů sociální reformy je zjednodušení systému sociální ochrany, zefektivnění práce orgánů státní správy, snížení administrativní zátěže pro uživatele služeb a podpora proklientského přístupu. Nástrojem dosažení tohoto cíle je sjednocení výplaty nepojistných sociálních dávek na jedno výplatní místo. Tomu odpovídá předložený návrh zákona, kterým má dojít ke sjednocení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a výkonu inspekce poskytování sociálních služeb s agendou dávek státní sociální podpory.

Nepojistné sociální systémy v České republice usilují o přiměřené vyrovnání rozdílů v sociální situaci a postavení jednotlivců i skupin, které vznikají v důsledku rozdílné úspěšnosti lidí na trhu práce, v důsledku rozdílných schopností lidí, jako důsledek různých handicapů. Kritériem přiměřenosti vyrovnání těchto rozdílů je zabezpečení takových minimálních podmínek života, které jsou v konkrétním civilizačním prostředí považovány ještě za přijatelné, a které umožní trvale udržitelnou sociální soudržnost. V rámci České republiky jsou za nepojistné sociální systémy považovány:

Pasivní politika zaměstnanosti
Státní sociální podpora
Příspěvek na péči
Dávky sociální péče z titulu zdravotního postižení
Pomoc v hmotné nouzi

Systém pasivní politiky zaměstnanosti, státní sociální podpory, příspěvku na péči a dávek sociální péče z titulu zdravotního postižení spolu se sociální prací slouží jako prevence před propadem velkých skupin občanů do chudoby. Systém pomoci v hmotné nouzi je poslední stupeň sociální ochrany, který tento propad přímo řeší. Dávky pomoci v hmotné nouzi mají zavedeny přísnější podmínky nároku a testování než dávky státní sociální podpory nebo podpora v nezaměstnanosti. V systému dávek pomoci v hmotné nouzi jsou vedle výše příjmu a sociální situace zkoumány i majetkové poměry a snaha řešit situaci vlastním přičiněním žadatele a jeho širší rodiny.

K části první - změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

Úvod

Zákon o pomoci v hmotné nouzi nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2007. Praxe ukazuje na potřebu úpravy některých ustanovení a jejich zpřesnění tak, aby umožňovala jednotný postup pro řešení situace osob v hmotné nouzi na území České republiky.

Hlavním cílem úpravy je zefektivnění práce orgánů pomoci v hmotné nouzi a snížení administrativní zátěže, a to sjednocením výplatního místa na jeden orgán státní správy - na Úřad práce. Výplata dávek pomoci v hmotné nouzi tak bude zajišťována jeho krajskými pobočkami a pobočkou pro hlavní město Prahu, a to na jejich 409 kontaktních pracovištích na území celého státu. Odvolací řízení bude přeneseno na Ministerstvo práce a sociálních věcí

(dále jen „MPSV“). Obdobná úprava se navrhuje i u dalších agend nepojistných dávek sociální ochrany. Dojde tak ke sjednocení výplaty všech nepojistných dávek na jeden správní orgán a tím k zefektivnění celého sociálního systému a unifikaci jeho řízení. V návaznosti na sjednocení výplatního místa je také cílem úprav přesunutí institutu veřejné služby z kompetence obce na stát, avšak při zachování jednoznačné role obce, která po dohodě s krajskou pobočkou Úřadu práce bude i nadále veřejnou službu moci organizovat. Dalším cílem úpravy zákona o pomoci v hmotné nouzi je zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi, zvýšení motivace osob k řešení své nepříznivé sociální situace a položení důrazu na sociální práci s osobami, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze.

U všech žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi se vždy posuzuje jejich příjmová, sociální a majetková situace. Tyto skutečnosti se také hodnotí u osob, které jsou se žadateli společně posuzovány. Okruh společně posuzovaných osob, který je pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi upraven v zákoně o životním a existenčním minimu, je stanoven s přihlédnutím k vyživovací povinnosti.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi v zásadě naplnil požadavek na zvýšení adresnosti poskytování peněžních dávek oproti systému dávek sociální péče poskytovaných v návaznosti na tzv. „sociální potřebnost“. Na základě zkušeností s aplikací zákona se považuje za potřebné provést korekce tak, aby zákon pomáhal těm osobám, které nezbytně pomoc potřebují. MPSV při přípravě novely vycházelo z poznatků všech orgánů pomoci v hmotné nouzi a po několikánásobných konzultacích připravilo návrh novely zákona o pomoci v hmotné nouzi. Navrhují se určitá upřesnění při posuzování situace hmotné nouze osoby na straně jedné a zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi na straně druhé včetně přenesení rozhodovacích kompetencí i výplaty pod jeden správní orgán. Stále komplikovanější situace osob, které se ocitají ve stavu hmotné nouze, vyžaduje profesionální sociální práci s využitím všech vhodných a osobou v hmotné nouzi akceptovatelných metod a postupů, a proto se v návrhu novely zákona o pomoci v hmotné nouzi klade důraz na sociální práci.

V současné době agendu dávek pomoci v hmotné nouzi zabezpečuje na pověřených obecních úřadech a obecních úřadech obcí s rozšířenou působností cca 1.700 pracovníků (přepočítáno na plné úvazky) a na krajských úřadech a Magistrátu hl. města Prahy cca 123 pracovníků (pracovníci mají kumulovanou funkci s dalšími agendami). Při delimitaci pracovníků pod jeden orgán státní správy a v rámci úsporných efektů plynoucích ze sjednocení současných úřadů práce v centrální úřad, se předpokládá úspora veřejných prostředků.

V současné době organizují veřejnou službu obce v samostatné působnosti se všemi souvisejícími administrativními náklady. Kvalita organizačního zajištění veřejné služby obcemi má rozdílnou úroveň. Z těchto důvodů se navrhuje převedení organizačního zajištění veřejné služby na Úřad práce. Veřejná služba bude i nadále zachována pro účely obce a dále také rozšířena na další subjekty. Celkové náklady po převedení organizace veřejné služby pod Úřad práce vycházejí za rok zhruba na 70 mil Kč. Tyto prostředky půjdou z kapitoly Úřadu práce, a to z prostředků zacílených na aktivní politiku zaměstnanosti. Na druhou stranu lze očekávat úsporu, která bude plynout ze samotného výkonu veřejné služby a ze začlenění osob dlouhodobě pobírajících dávky pomoci v hmotné nouzi na trh práce.

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad RIA pro novelu zákona o pomoci v hmotné nouzi

1. NÁZEV

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – část první - změna zákona o pomoci v hmotné nouzi.

2. DŮVOD PŘEDLOŽENÍ A CÍLE

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2007. S ohledem na zefektivnění administrace všech nepojistných dávek je nezbytné tento zákon novelizovat. Zároveň na základě zkušeností z praxe je potřeba úprava některých ustanovení a jejich zpřesnění tak, aby umožňovala jednotný postup pro řešení situace osob v hmotné nouzi na území České republiky. Cílem úpravy je rovněž zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi, zvýšení motivace osob k řešení nepříznivé sociální situace a položení důrazu na sociální práci s osobami, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze.

2.1. Definice problému

Systém pomoci v hmotné nouzi navazuje na jednotlivé sociální dávkové systémy (zaměstnanost, pojištění, podpora) a tvoří poslední záchranou sociální sítí osobám, které se ocitají bez prostředků k zabezpečení svých základních životních potřeb. Do uvedené situace se dostávají z objektivních důvodů (např. ztrátou zaměstnání, změnou zdravotního stavu) i z důvodů subjektivních (volbou nevhodného životního stylu, závislostí na návykových látkách apod.). Po počátečním značném poklesu příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi oproti příjemcům předchozího systému dávek vázaných na sociální potřebnost, dochází opět k jejich postupnému nárůstu, a to nejenom z důvodu dopadů ekonomické krize, ale i proto, že se řada občanů naučila určité výhody zákona o pomoci v hmotné nouzi využívat. Proto se navrhuje lepší zacílení a adresnost dávek pomoci v hmotné nouzi a zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi včetně převedení výplaty na jeden správní orgán. Stále komplikovanější situace osob, které se ocitají ve stavu hmotné nouze, vyžaduje profesionální sociální práci s využitím všech vhodných a osobou v hmotné nouzi akceptovatelných metod a postupů. Sociální pracovníci na tomto úseku však v současné době z důvodu časové vytíženosti potřebnou odbornou pomoc nemohou v plném rozsahu zabezpečovat, popřípadě se jejich pomoc soustřeďuje jen na sociální šetření a zjišťování příčin jejich nepříznivé sociální situace.

2.2. Identifikace dotčených skupin

Navrhovaná úprava se týká osob, které se nacházejí v hmotné nouzi, a to především těch, které jsou dlouhodobými příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Dotýká se i osob, které neprojevují odpovídající zájem o řešení své nepříznivé sociální situace, charakterizované nedostatkem prostředků k uspokojování základních životních potřeb. Dále se dotýká orgánů pomoci v hmotné nouzi (pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí

s rozšířenou působností, újezdních úřadů a krajských úřadů), které budou sjednoceny pod státní orgány (Úřad práce a MPSV).

2.3. Popis cílového stavu

Cíl č. 1 – Zefektivnění administrace převedením agendy pomoci v hmotné nouzi v rámci sjednocení výplaty všech nepojistných dávek sociální ochrany na jeden správní orgán.

Cíl č. 2 – Úprava nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc) zaměřená na zjednodušení řízení, zpřísnění podmínek pro osoby, které se vědomě vyhýbají práci, zpřesnění pojmů a na zrušení některých ustanovení, jejichž realizace je administrativně náročná a neefektivní.

Cíl č. 3 – Zefektivnění využití institutu veřejné služby převedením jejího organizování na Úřad práce. Ponechání možností dohody s obcí nebo s jiným subjektem ohledně jejího organizování. Zrušení poskytování neinvestiční dotace obcím ke krytí sjednaného pojistného odpovědnosti osob konajících veřejnou službu – pojištění bude zabezpečovat přímo Úřad práce.

Cíl č. 4 – Upravit v zákoně činnosti související se sociální prací s osobami dlouhodobě setrvávajícími v situaci hmotné nouze.

2.4. Popis existující regulace vládní politiky pro danou oblast

Hlavní směry jednotlivých dávkových systémů, včetně systému pomoci v hmotné nouzi, jsou pro volební období obsaženy v Programovém prohlášení vlády. Dalším materiálem, který se problematikou situace hmotné nouze osob zabývá, je Národní program Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Uvedený program obsahuje čtyři hlavní cíle, které se týkají uznání práva lidí žijících v chudobě na důstojný život, zdůraznění odpovědnosti každého jedince za boj proti chudobě, podporu soudržnější společnosti a opětovné potvrzení politického závazku Evropské unie bojovat proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Na uplatňování vládní politiky na úseku pomoci v hmotné nouzi jsou odpovědné příslušné orgány pomoci v hmotné nouzi.

2.5. Zhodnocení rizika

Více jak čtyřletá praxe realizace zákona o pomoci v hmotné nouzi ukazuje na potřebu jeho úprav. Dikce některých ustanovení umožňuje poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi v plné výši i osobám, které se nesnaží o změnu své nepříznivé situace, nehledají si odpovídající práci, popřípadě pracují pouze v takovém rozsahu, který jim ještě umožňuje poskytování dávek, přestože by mohly pro zlepšení své situace něco samy dělat.

3. NÁVRH VARIANT ŘEŠENÍ, VYHODNOCENÍ NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

Cíl č. 1 – Zefektivnění administrace převedením agendy pomoci v hmotné nouzi v rámci sjednocení výplaty všech nepojistných dávek sociální ochrany na jeden správní orgán.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy.

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Nedojde k úspoře výdajů veřejných rozpočtů v souvislosti s administrativou.
Nemusí se řešit delimitace pracovníků na jiný úřad.	Nepřehledný systém ve struktuře nepojistných dávek.
	Lidé žádají o sociální dávky na různých úřadech.

Varianta I:

Převedení agendy pomoci v hmotné nouzi na správní úřady (Úřad práce, MPSV) od 1. 1. 2012.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů veřejných rozpočtů v souvislosti s administrativou.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Snížení administrativní náročnosti.	Možný negativní postoj některých obcí a krajů k navrhovaným změnám.
Zrychlení správního řízení.	
Uplatnění žádosti o sociální dávky na jednom místě.	
Výplata dávek z jednoho místa.	

Varianta II:

Převedení příspěvku na živobytí a mimořádné okamžité pomoci na jeden správní úřad a doplatku na bydlení na obce v samostatné působnosti od 1. 1. 2012.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů veřejných rozpočtů v souvislosti s administrativou a vyplácením dávek hmotné nouze.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Snížení administrativní náročnosti.	Finanční podpora obcím v souvislosti s bytovou problematikou.
Zapojení obcí do řešení bytové problematiky u svých občanů.	Negativní postoj především obcí, ale i krajů k navrhovaným změnám.
	Nárůst administrace u obcí.

Dotčené subjekty

- Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi
- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů, odvolací orgán
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Pověřené obecní úřady – orgány poskytující příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností – orgány poskytující mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu sociálního vyloučení
- Vojenské újezdní úřady – poskytují příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obce
- Krajské pobočky Úřadu práce

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Úspory prostředků z veřejných rozpočtů v souvislosti s delimitací pracovníků na jeden orgán státní správy.	Sníží se počet pracovníků v dávkové oblasti, příjemci dávek zůstanou stejní.
Var II	Úspory prostředků z veřejných rozpočtů v souvislosti s delimitací pracovníků na jeden orgán státní správy. Zvýšení výdajů na podporu obcím ohledně bydlení.	Sníží se počet pracovníků v dávkové oblasti, příjemci dávek zůstanou stejní.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var I	Snížení nákladů na administrativní činnost.	Pracovníci – výplata dávek bude z jednoho místa, zjednodušení administrativy. Oprávněné osoby budou uplatňovat žádost na jednom úřadě.
Var II	Snížení nákladů na administrativní činnost.	Pracovníci – výplata dávek bude z jednoho místa, zjednodušení administrativy. Oprávněné osoby budou řešit problematiku bydlení přímo s obcí.

Cíl č. 2 – Úprava nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc) zaměřená na zjednodušení řízení, zpřísnění podmínek pro osoby, které se vědomě vyhýbají práci, zpřesnění pojmů a na zrušení některých ustanovení, jejichž realizace je administrativně náročná a neefektivní.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy související s posuzováním nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi znamená prodloužení účinnosti těch ustanovení, která se v praxi ukázala jako problematická (např. sledování příjmu za tři kalendářní měsíce pro posouzení nároku na výplatu dávky). Pokud by nedošlo ke změně, docházelo by i nadále k vysoké administrativní náročnosti v systému pomoci v hmotné nouzi.

Výhody	Nevýhody
Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi by se nemuseli seznamovat se změnami zákona a s odlišným posuzováním nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi.	Některá ustanovení jsou neefektivní a vznikají zbytečné náklady spojené s administrativou. (např. individuální akční plán, neplnění vyživovací povinnosti).
	Zvyšování nákladů z veřejného rozpočtu

Varianta I:

V souvislosti s posuzováním nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi upravit rozhodné období pro sledování skutečností (při podání žádosti a v průběhu poskytování dávky) tak, aby lépe reagovalo na změny. Při rozhodování o mimořádné okamžité pomoci zvýhodnit možnost pomoci rodinám s nezaopatřenými dětmi při úhradě nákladů spojených se vzděláním, zájmovou činností a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí. Sjednotit posuzování osob vykonávajících pracovní činnost na základě dohod s osobami vykonávajícími veřejnou nebo dobrovolnickou službu. Zpřísnit postup vůči osobám, které hrubým způsobem porušují pracovní kázeň. Ke zvýšení motivace osoby zaměřené na obnovení pracovní činnosti hodnotit více vlastní aktivitu této osoby při hledání

vhodného zaměstnání. V rámci doplatku na bydlení zvýšit u osob motivaci řešit svou bytovou situaci přiměřeně příjmovým možnostem domácnosti. Zároveň stanovit limity nákladů na bydlení pro byty postavené v družstevní bytové výstavbě a pro úhradu nákladů, kdy je doplatek na bydlení poskytován v případech hodných zvláštního zřetele osobám, které užívají jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení. Celkově zjednodušit a zefektivnit řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi.

Výhody	Nevýhody
Zjednodušení posuzování nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi, a to jak při podání žádosti o dávku, tak v průběhu poskytování dávky.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Vypuštění některých ustanovení, jejichž praktická aplikace vyžadovala zvýšené administrativní náklady, popřípadě zvyšovala náročnost sledování některých podmínek nároku na dávku.	Potřeba přeškolení pracovníků.
Zpřísnění podmínek posuzování aktivity osoby při zvyšování příjmu vlastní prací.	

Varianta II:

Poskytování příspěvku na živobytí vázat pouze na zjištění příjmu, nezabývat se posuzováním aktivity osoby směřující ke zvyšování tohoto příjmu vlastním přičiněním (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo jiným využitím vlastního majetku). Poskytování doplatku na bydlení převést do samostatné působnosti obcí. Mimořádnou okamžitou pomoc poskytovat pouze osobám, které budou prokazatelně v hmotné nouzi a splní podmínky nároku na příspěvek na živobytí.

Výhody	Nevýhody
Zjednodušení posuzování nároků na příspěvek na živobytí a mimořádnou okamžitou pomoc.	Nárůst počtu příjemců příspěvku na živobytí vzhledem k tomu, že se nebere v úvahu majetek osoby.
Přenesení působnosti doplatku na bydlení z působnosti státu do samostatné působnosti obcí.	Nárůst nákladů na příspěvek na živobytí.
	Nemožnost řešení mimořádných situací, kdy osoba nemá nárok na příspěvek na živobytí, ale v případě úhrady jednorázového výdaje se do situace hmotné nouze dostane.

Dotčené subjekty

- MPSV – odvolací orgán
- Krajské pobočky Úřadu práce – rozhodování o dávkách, výplata dávek
- Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi – systémová práce s nimi
- Obce

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Stávající náklady na řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi.	Zachování stávajícího stavu.
Var I	Snížení finančních nákladů ohledně řízení o dávkách a na administrativu spojenou s výplatou dávek	Nejsou.

Var II	Zvýšení finančních nákladů s ohledem na nárůst příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Krytí nákladů na doplatek na bydlení poskytovaným obcí.	Nejsou.
--------	--	---------

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Žádné v porovnání se stávajícím stavem.	Žádné v porovnání se stávajícím stavem.
Var I	Snížení administrativy při posuzování stavu hmotné nouze a při rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi, snížení nákladů.	Rozhodování o dávkách je pro příjemce lépe pochopitelné.
Var II	Navýšení finančních prostředků.	Doplatek na bydlení poskytován obcí občanům podle aktuální potřeby.

Cíl č. 3 – Zefektivnění využití institutu veřejné služby převedením jejího organizování na Úřad práce. Ponechání možností dohody s obcí nebo s jiným subjektem ohledně jejího organizování. Zrušení poskytování neinvestiční dotace obcím ke krytí sjednaného pojistného odpovědnosti osob konajících veřejnou službu – pojištění bude zabezpečovat přímo Úřad práce.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy.

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Výdaje na administraci na poskytování dotace na pojistné v rámci veřejné služby.
Pokračování v organizaci veřejné služby tam, kde již funguje.	Veřejná služba není organizována ve všech obcích, kde by ji osoby v hmotné nouzi mohly vykonávat.

Varianta I:

Zefektivnění využívání institutu veřejné služby organizováním Úřadem práce od 1. 1. 2012 s ponecháním možností dohody s obcí nebo s jiným subjektem na jeho organizování. Rozšíření oblastí výkonu ve veřejné službě. Pojištění osob při výkonu veřejné služby bude zabezpečovat přímo Úřad práce.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů státního rozpočtu na administraci v souvislosti s poskytováním dotace na pojistné.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Ulehčení obcím – administrativní náročnost organizování veřejné služby přejde částečně pod stát (smlouvy o výkonu, evidence, pojištění, kontrola...)	Náklady státu – pořízení pracovních předmětů, ochranných pomůcek a pojištění osob.
Zachování veřejné služby tam, kde již funguje.	Administrativa se zabezpečením veřejné služby.
Obce se nadále budou moci na organizování veřejné služby podílet.	Nemožnost organizovat veřejnou službu na území obce, pokud se obec s krajskou pobočkou Úřadu práce nedohodne.
Organizovat veřejnou službu budou moci po dohodě s krajskou pobočkou Úřadu práce i další subjekty.	
Organizace veřejné služby v místě, kde je potřeba.	

Varianta II:

Převedení institutu veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce od 1. 1. 2012.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů státního rozpočtu na administraci v souvislosti s poskytováním dotace na pojistné.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Ulehčení obcím – administrativní náročnost organizování veřejné služby přejde pod stát (smlouvy o výkonu, evidence, pojištění, kontrola...).	Vyšší náklady státu – pořízení pracovních předmětů, ochranných pomůcek a pojištění osob.
	Větší administrativní náročnost pracovníků na úřadě se zabezpečením veřejné služby.
	Žádný podíl obcí na organizování veřejné služby.
	Veřejná služba nebude moci být vykonávána na území obce – krajská pobočka Úřadu práce k tomu nebude mít pravomoc.

Dotčené subjekty

- Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi
- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Pověřené obecní úřady – orgány poskytující příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností – orgány poskytující mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu sociálního vyloučení
- Vojenské újezdní úřady – poskytují příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obce
- Krajské pobočky Úřadu práce

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Nejsou.	Nejsou.
Var II	Nejsou.	Nejsou.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Nejsou.	Zjednodušení přístupu k veřejné službě.
Var II	Nejsou.	Nejsou, protože nebude možné rozšířit veřejnou službu bez aktivity obce.

Cíl č. 4 – Upravit v zákoně činnosti související se sociální prací s osobami dlouhodobě setrvávajícími v situaci hmotné nouze.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy umožňuje vykonávat sociální práci s osobami v hmotné nouzi pouze v nezbytném rozsahu, většinou pouze prostřednictvím sociálního šetření. Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi se zabývají především agendou dávkových specialistů.

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Absence sociální práce v souvislosti s potřebami osob v hmotné nouzi, které dlouhodobě setrvávají v situaci hmotné nouze.
	Není dán důraz na sociální práci, i když patří v systému pomoci v hmotné nouzi mezi jednu z nejdůležitějších činností pracovníků.

Varianta I:

Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou zařazeni jako sociální pracovníci, shromažďují a analyzují v souvislosti s posuzováním stavu hmotné nouze osoby údaje o této osobě potřebné pro posouzení její situace, ve spolupráci s osobou v hmotné nouzi, která dlouhodobě setrvává ve stavu hmotné nouze, zpracovávají písemnou dohodu o postupu osoby při řešení její situace. Přitom používají metody a postupy sociální práce, které jsou pro tuto osobu nejvhodnější. Vedou dokumentaci o metodách a postupech řešení situace hmotné nouze osoby. Při ukončení spolupráce s osobou v hmotné nouzi jsou povinni zpracovávat závěrečné hodnocení. V průběhu řešení situace hmotné nouze spolupracují s dalšími zaměstnanci orgánu pomoci v hmotné nouzi při řešení situace osob v hmotné nouzi a využívají možností kontroly zaměřené na zvolený postup řešení hmotné nouze osoby.

Výhody	Nevýhody
Využití metod a postupů sociální práce při pozitivním ovlivňování osob v hmotné nouzi.	Nejsou.
Systematický přístup k řešení situace osob, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze.	
Možnost korigování postupů řešení situace hmotné nouze v rámci supervize.	

Varianta II:

Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou zařazeni jako sociální pracovníci, jsou v souvislosti s posuzováním stavu hmotné nouze osob povinni shromažďovat a analyzovat údaje o osobě v hmotné nouzi potřebné pro posouzení její situace a vždy jsou povinni ve spolupráci s osobou v hmotné nouzi zpracovávat písemnou dohodu o postupu osoby při řešení situace hmotné nouze. Při řešení situace hmotné nouze osoby jsou v rámci sociální práce povinni používat metodu individuální případové práce. Dále jsou povinni vést dokumentaci o řešení situace hmotné nouze osoby a při ukončení zpracovat závěrečné hodnocení.

Výhody	Nevýhody
Jednoznačné stanovení povinností sociálního pracovníka v souvislosti s použitím metod sociální práce.	Nemožnost volby jiných metod a postupů sociální práce při řešení situace hmotné nouze osoby.
	Povinnost zpracovávat písemnou dohodu o postupu řešení situace hmotné nouze již od začátku poskytování dávky pomoci v hmotné nouzi.

Dotčené subjekty

- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů, odvolací orgán

- Krajské pobočky Úřadu práce – řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi a jejich výplata, sociální práce s osobami v hmotné nouzi

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Stávající náklady na řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi.	Zachování stávajícího stavu.
Var I	Bez nároku na zvýšení nákladů.	Nejsou.
Var II	Bez nároku na zvýšení nákladů.	Nejsou.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Žádné v porovnání se stávajícím stavem.	Žádné v porovnání se stávajícím stavem
Var I	Větší důraz na sociální práci než jen na vyplácení dávek, práce s osobami dlouhodobě setrvávajícími ve stavu hmotné nouze.	Větší motivace osob v hmotné nouzi řešit svoji tíživou sociální situaci.
Var II	Větší důraz na sociální práci než jen na vyplácení dávek, práce s osobami dlouhodobě setrvávajícími ve stavu hmotné nouze.	Důraz na sociální práci s osobami v hmotné nouzi – ne vždy však může daná metoda sociální práce osobě vyhovovat a být účinná.

4. VYHODNOCENÍ NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

4.1. Identifikace nákladů a přínosů všech variant

Lze odhadnout, že přijetím variant označených jako Varianta 0 bude docházet k růstu mandatorních výdajů a neefektivnímu poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi.

Přijetím variant označených jako Varianta I lze předpokládat s ohledem na navrhované zjednodušení řízení, že dojde k poklesu nákladů na administraci. Přijetí těchto variant povede k efektivnímu poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi, vytvoří podmínky pro sjednocení výplaty nepojistných dávek sociální ochrany do jednoho správního orgánu a přinese tak menší zatížení klientů a také snížení výdajů státního rozpočtu vynakládaných na zabezpečení celkového fungování systému pomoci v hmotné nouzi.

Pokud by byly přijaty varianty označené jako Varianta II, došlo by k nárůstu výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi a k nadměrnému zatížení pracovníků orgánů pomoci v hmotné nouzi.

4.2. Konzultace

V rámci přípravy hodnocení dopadů regulace, a to především cíle č. 2 a 4, byly záměry konzultovány s odbornými pracovníky všech krajských úřadů a s pracovníky vybraných pověřených obecních úřadů a s pracovním týmem RHSD ČR pro sociální otázky. Dále byly předkládané cíle konzultovány v rámci vzdělávacích akcí organizovaných některými vzdělávacími institucemi pro zaměstnance orgánů pomoci v hmotné nouzi. V rámci Ministerstva práce a sociálních věcí proběhlo připomínkové řízení k podkladům pro zpracování hodnocení dopadů regulace.

Při připomínkovém řízení proběhly četné diskuse se sociálními partnery, zástupci SMO, zástupci Asociace krajů, krajskými úřady a organizacemi zdravotně postižených.

4.3. Implementace a vynucování

K naplnění cílů obsažených v hodnocení dopadů regulace jsou kompetentní MPSV (metodické vedení, zabezpečení jednotného aplikačního programu, předepsaných tiskopisů, odvolací orgán), krajské pobočky Úřadu práce (rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi), Ministerstvo vnitra (trvalý pobyt a bydliště), Ministerstvo financí (dotace na dávky), okresní správy sociálního zabezpečení (posuzování zdravotního stavu pro účely pomoci v hmotné nouzi), Česká správa sociálního zabezpečení (rozhodování o stupni invalidity).

Sankce za neplnění některých úkolů vyplývajících z navrhovaných řešení jsou obsaženy v § 57 až 59 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Prostředky pro implementaci navrhovaných řešení jsou obsaženy v dotaci Ministerstva financí na výkon státní správy.

4.4. Přezkum účinnosti

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, bude průběžně prováděn monitoring účinnosti jednotlivých opatření zákona, u nichž došlo k podstatné změně, popřípadě k dílčí úpravě. Výsledky dílčích poznatků z průběžného monitoringu budou souhrnně probrány po pěti letech účinnosti novely zákona.

4.5. Kontakty a prohlášení schválení hodnocení dopadů

Závěrečnou zprávu RIA zpracovali:

Mgr. Petr Beck

tel.: 221 922 321

e-mail: petr.beck@mpsv.cz

PaedDr. Petr Niederle

Tel.: 221 922 311

e-mail: petr.niederle@mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

Odbor rodiny a dávkových systémů

Na Poříčním právu 1

128 01 Praha 2

5.NÁVRH ŘEŠENÍ

Navrhuje se realizovat varianty označené jako Varianta I, jejíž věcný obsah je v souladu s Programovým prohlášením vlády.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava pomoci v hmotné nouzi je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na ustanovení čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie, obecnými právními zásadami práva Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

Poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi nepodléhá koordinaci systémů sociálního zabezpečení v rámci Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, neboť sociální pomoc je z věcné oblasti působnosti nařízení č. 883/2004 vyjmuta. Navrhovaná právní úprava se vztahuje k předpisům EU týkajících se rovnosti nakládání s občany ostatních členských států. Bezprostředně se jí dotýkají zejména následující právní předpisy EU:

- Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství, konkrétně článku 7 odst. 2 (tzv. koncept sociálních výhod),
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů,
- Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Z hlediska rovnosti žen a mužů je návrh v oblasti pomoci v hmotné nouzi neutrální, neboť právní úprava je pro obě pohlaví stejná.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy z hlediska dopadu na podnikatelské prostředí České republiky, životní prostředí a specifické skupiny obyvatel

Návrh zákona v oblasti pomoci v hmotné nouzi nemá bezprostřední dopady na podnikatelské prostředí ČR ani na životní prostředí. Návrh zákona by měl mít pozitivní dopad na osoby se zdravotním postižením, mj. tím, že dochází k rozšíření okruhu osob, u kterých se nezkoumá možnost zvýšit si příjem vlastní prací. K národnostním menšinám je návrh zákona zcela neutrální.

RIA K NOVELE ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

1. Důvod předložení

Návrh je předkládán s cílem upravit systém sociálních služeb tak, aby byly zohledněny poznatky z praxe a provedených analýz, jež odhalily některé neefektivní a ne hospodárné postupy upravené ve stávajícím znění předmětného zákona. Úpravy systému jsou navrhovány především v následujících oblastech:

- vymezení nároku a způsobu použití příspěvku na péči,
- zajištění efektivního způsobu výplaty příspěvku na péči,
- snížení administrativní náročnosti,
- zlepšení klientského přístupu,
- zajištění kontinuální práce s osobami v sociálně nepříznivé situaci způsobené dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, věkem či z jiného důvodu ohrožených sociálním vyloučením,
- provádění posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro účely stanovení míry závislosti osoby na pomoci jiné osoby,
- upřesnění způsobu zajištění kvalifikačního a dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách,
- legislativně technické úpravy právního předpisu v souvislosti se sjednocením výplatního místa nepojistných sociálních dávek.

Identifikace hlavního problému

Zákon o sociálních službách je účinný od 1. ledna 2007. Ministerstvo práce a sociálních věcí trvale sleduje jeho implementaci a pečlivě vyhodnocuje všechny pozitivní i negativní jevy, které jej doprovázejí. Do zákona za tuto dobu zasáhlo již dvanáct novelizací. Zásadnější věcné změny vnesla do zákona novelizace v souvislosti se zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů a vládní novelou zákona v roce 2009; ostatní novelizace byly přijaty v souvislosti se změnou jiných zákonů. Změny provedené v souvislosti se stabilizací veřejných rozpočtů byly prvním krokem k nyní navrhovaným úpravám.

Cílem navrhovaných úprav zákona o sociálních službách je především zvýšení efektivity a hospodárnosti systému sociálních služeb a dalších způsobů zajištění péče, tj. péče poskytované především fyzickými osobami, které nejsou registrovanými poskytovateli sociálních služeb, a dosažení základních cílů sociální reformy v rámci sjednocení výplaty nepojistných sociálních dávek.

Základním východiskem pro dosažení uvedeného cíle je jednoznačné **posílení účelovosti finančních prostředků z veřejných rozpočtů** (především státního rozpočtu) určených k zajištění péče a současně posílení ochrany oprávněných zájmů osob závislých na pomoci jiné osoby. Jedná se především o speciální dávku – příspěvek na péči a dále pak o opatření, která směřují ke zvýšení a stabilizaci participace dalších zdrojů nezbytných k zajištění péče. Dalšími zdroji rozumíme především soukromé zdroje osob, které potřebují péči a osob k nim povinným výživou.

Z hlediska objektivizace důvodů, na jejichž základě je lidem poskytován příspěvek na péči, je možné konstatovat, že **stávající metoda posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu již není ani z medicínského hlediska ani z hlediska faktických potřeb lidí vhodná**. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, respektive jeho dopady na soběstačnost a

schopnost pečovat o vlastní osobu, je základním kritériem pro určení míry závislosti osoby na pomoci jiné osoby. V současném pojetí je metoda posouzení „svázána“ příliš exaktním bodovým hodnocením schopností posuzované osoby, což vede jednak k příliš paušálnímu zhodnocení potřeb a současně neumožňuje celostní posouzení potřeb člověka.

Současná situace ve způsobech zajištění péče je charakteristická tím, že vytváří prostředí, ve kterém jsou způsoby zajištění péče registrovanými poskytovateli sociálních služeb a neformálními pečujícími (rodina, přátelé, jiné osoby) izolovány. **Nedochází tak k žádoucímu propojení kapacit způsobů v zajištění péče a takto často izolované systémy jsou pak „přetěžovány“.** Přetížením rozumíme to, že neformálně pečující osoby jsou natolik zaangažovány péčí, že se již fakticky nemohou uplatnit v jiných společenských oblastech, tj. především v účasti na trhu práce a na druhou stranu systém registrovaných sociálních služeb je přetěžován v oblasti pobytových služeb sociální péče, které jsou poptávány v případech, kdy neformálně pečující již péči doma nezvládají. Východiskem z této situace je provedení takových opatření, které vytvoří podmínky pro zajištění péče v domácím prostředí na základě **sdílení péče mezi poskytovateli sociálních služeb (terénní a ambulantní forma) a neformálně pečujícími.** Tato opatření se zaměřují především na rozšíření možností zajištění péče.

Negativním důsledkem aplikace stávajícího znění zákona jsou především těžké ekonomické dopady na veřejné rozpočty, respektive na státní rozpočet, proto navrhované změny mají za cíl efektivně regulovat použití veřejných prostředků v systému.

Správci veřejných rozpočtů a lidé, kteří hradí péči, musí mít společný zájem na maximální efektivitě systému.

Systém zajištění péče prostřednictvím sociálních služeb a prostřednictvím péče blízkých či jiných osob je vždy zajišťován jak ze zdrojů veřejných, tak soukromých. Absence soukromých zdrojů výrazně snižuje efektivitu zajištění péče.

Vedle údajů o objemech čerpání prostředků na výplatu příspěvku na péči (PnP) sleduje Ministerstvo práce a sociálních věcí také další podstatné ukazatele. Jde především o strukturu PnP podle jednotlivých stupňů (výše dávek) a dále pak o strukturu údajů o způsobu užití PnP. Tyto údaje jsou získávány z Informačního systému ministerstva (dále jen „IS“) a také z údajů, které uvádějí poskytovatelé sociálních služeb v rámci podávání žádostí o dotaci na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb a nově také z údajů, které MPSV získává na základě zákonné povinnosti všech registrovaných poskytovatelů dle § 85 odst. 5 zákona o sociálních službách.

Informace, které jsou sledovány v IS ministerstva, umožňují sledování dat v různém kvalitativním členění. Z toho důvodu, že hlavní principy navrhovaných řešení se opírají o objemy a způsob použití příspěvku na péči, zaměřuje se následující text především na problematiku příspěvku na péči.

Základní informace o nároku a způsobu využití příspěvku na péči:

- Zákon o sociálních službách upravuje způsoby zajištění pomoci osobám sociálně vyloučeným nebo ohroženým sociálním vyloučením. Důvody sociálního vyloučení jsou způsobeny dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem nebo nepříznivou sociální situací. V případě dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu jsou obvykle využívány služby sociální péče a v případě nepříznivé sociální situace pak služby sociální prevence. Sociální poradenství pak intervenuje ve všech situacích, které člověk nedokáže samostatně zvládnout.
- Nedílnou součástí systému pomoci ve výše uvedených situacích je zajištění péče a pomoci neformálními způsoby, tj. především v prostředí rodiny a dalších blízkých osob.

- Péče a pomoc osobám je obvykle zabezpečena s využitím neformálních (soukromých) i veřejných zdrojů. Míra spoluúčasti neformálních a veřejných zdrojů je individuální a závisí na jedné straně na možnostech a životních okolnostech jednotlivců a jejich blízkých a na druhé straně na fyzické a finanční dostupnosti sociálních služeb. Synergické využití neformálních a veřejných zdrojů pak nazýváme pojmem sdílená péče či pomoc.
- Příspěvek na péči je v systému sociálních služeb určen především k úhradě základních činností péče poskytovaných v rámci služeb sociální péče, tj.:
  - pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
  - pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
  - pomoc při zajištění chodu domácnosti,
  - výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
  - zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
  - sociálně terapeutické činnosti,
  - pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.
- V současném schématu finančního zajištění pomoci a péče dominují zdroje veřejné. Výdaje osob ze soukromých zdrojů nejsou fakticky dle současných indikátorů definovatelné. Ve finanční bilanci systému tak zaznamenáváme pouze výdaje, které jsou souhrnem úhrad za poskytnuté sociální služby.
- Veřejné zdroje jsou rozděleny mezi státní rozpočet (dotace a příspěvek na péči), územní rozpočty (zřizovatelské příspěvky a dotace) a fondy veřejného zdravotního pojištění (FVZP).
- Část veřejných zdrojů je přerozdělována v kompetenci veřejných institucí (stát, ÚSC a FVZP), další a majoritní část je v kompetenci klientů systému – příspěvek na péči.
- Využití příspěvku na péči, není současnou právní úpravou dostatečně regulováno tak, aby vynaložené prostředky byly příjemci dávek použity výhradně k zajištění sociálních služeb a dalších způsobů pomoci dle zákona o sociálních službách.
- Příspěvek na péči je určen k posílení kompetencí osob závislých na pomoci jiné osoby a pečujícího prostředí tak, aby každý individuálně mohl zvolit pro něj nejúčelnější způsob zajištění potřeb.
- Příspěvek na péči je odstupňován podle míry závislosti, přičemž jeho hodnota je primárně odvozena od obvyklých nákladů spojených s péčí. Jedná se o příspěvek na péči a nikoliv o plnou saturaci nákladů péče, a to jak prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb nebo formou péče zajišťované osobami blízkými či jinými osobami.
- Příspěvek na péči umožňuje zabezpečovat péči v přirozeném prostředí, tj. napomáhá krýt náklady pečujícímu prostředí. Optimálním modelem je sdílení péče mezi neformálním pečujícím prostředím (rodina nebo jiné pečující osoby) a registrovanými poskytovateli sociálních služeb.
- Příspěvek na péči náleží těm lidem, kteří jsou především z důvodu nepříznivého zdravotního stavu závislí na pomoci jiné osoby, a to v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti. Péčí o vlastní osobu se rozumí především takové denní úkony, které se týkají zajištění či přijímání stravy, osobní hygieny, oblékání a pohybu. Soběstačností se rozumí úkony, které umožňují účastnit se sociálního života, tj. např. schopnost komunikovat, nakládat s penězi či předměty osobní potřeby, obstarat si osobní záležitosti, uvařit si, vyprat a uklidit.
- Příspěvek náleží osobě, o kterou má být pečováno, nikoliv osobě, která péči zajišťuje.

- Schopnost zvládnout péči o vlastní osobu a být soběstačný je u každého člověka různá, proto zákon rozeznává čtyři stupně závislosti na pomoci jiné osoby, a to od lehké závislosti až po závislost úplnou.
- O příspěvek je možné požádat na obecním úřadu obce s rozšířenou působností, v jejímž spádovém území má žadatel trvalý nebo hlášený pobyt.
- Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku činí za kalendářní měsíc
  - 3 000 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
  - 5 000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
  - 9 000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
  - 12 000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).
- Výše příspěvku pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc
  - 800 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
  - 4 000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
  - 8 000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
  - 12 000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).
- Člověk – žadatel o příspěvek – musí dodržet stanovené povinnosti, respektive podrobit se některým procedurám. V prvé řadě musí správně podat žádost o příspěvek na péči a uvést všechny požadované povinné informace, tj. kromě osobních údajů také údaje o tom, jakým způsobem má být příspěvek vyplácen, a údaje o tom, kdo bude potřebnou péči zajišťovat.
- Následuje proces posouzení stupně závislosti na pomoci jiné osoby, který zahajuje sociální pracovník. Sociální pracovník provede sociální šetření v prostředí, kde žadatel žije.
- Po provedení sociálního šetření se žádostí o příspěvek zabývá posudkový lékař ČSSZ, který hodnotí funkční dopady zdravotního stavu na schopnost žadatele pečovat o sebe a být soběstačným a vychází přitom z výsledku sociálního šetření.
- Příspěvek lze použít na výdaje související se zabezpečením pomoci a podpory osobě, která je závislá na péči jiné osoby. Může být tedy „spotřebován“ jako úhrada za péči, kterou zajišťuje poskytovatel sociální služby, a samozřejmě také na výdaje, jež vzniknou pečující osobě, tj. rodinnému příslušníkovi či jiné osobě, která není poskytovatelem sociální služby. Dá se také předpokládat, že oba výše uvedené způsoby bude příjemce kombinovat dle vlastní potřeby.
- Pokud o svého rodinného příslušníka nebo jinou blízkou osobu, která je závislá na pomoci jiných (tj. obvykle je přiznán příspěvek na péči), pečují lidé samostatně nebo s dílčí dopomocí sociálních služeb, jsou jim ze zákona přiznány tyto další prvky sociální ochrany:
  - příspěvek na péči se nezapočítává do příjmů pečujících pro účely dávkových systémů ani daňových systémů,
  - příspěvek na péči je vyplácen i v částečném souběhu s rodičovským příspěvkem, pokud je pečováno o dítě do 7 let věku,
  - doba péče je hlavní pečující osobě obvykle započítána jako náhradní doba pro účely důchodového zabezpečení,
  - hlavní pečující osoba je tzv. „státním pojištěncem“ v oblasti veřejného zdravotního pojištění,
  - pečující osoby nejsou nijak limitovány při pracovním uplatnění,
  - není testována příjmová situace oprávněné osoby ani osob v domácnosti pro přiznání dávky.

Příspěvek na péči - základní kvantitativní údaje:

- Celkové měsíční výdaje na výplatu PnP vykazují stabilní objem cca 1,6 mld. Kč, což v predikci celkového ročního čerpání znamená 19,2 mld. Kč. Údaje uváděné v tabulkách níže v textu jsou očištěny od dříve vzniklých nároků, které jsou vypláceny zpětně, a tudíž jsou objemy prostředků zhruba o 1 mld. Kč nižší.
- Celkový počet uznaných nároků na dávku se pohybuje mezi 295 až 299 tisíci osob.
- Největší počet dávek podle rozvrstvení do stupňů vykazuje I. stupeň, tj. cca 112 tis. dávek, což představuje 38 % z celkového počtu dávek. II. stupeň 90 tis. (30%), III. stupeň 60 tis. (20%), IV. stupeň 38 tis. (13%).
- Největší objem měsíční výplaty dávek podle rozvrstvení do stupňů vykazuje III. stupeň, tj. cca 480 mil. Kč, což představuje 31% z celkového objemu čerpání. I. stupeň 237 mil. Kč (16%), II. stupeň 361 mil. Kč (24%), IV. stupeň 451 mil. Kč (29%). V I. stupni by mělo v roce 2011 dojít ke snížení objemu vyplacených dávek na úroveň cca 120 mil. Kč za měsíc.
- Z hlediska základní věkové struktury se podílí:
  - Děti do 18 let – 7%
  - Dospělí 19 až 65 let – 24%
  - Mladší senioři 65 až 75 let – 14%
  - Starší senioři 75 let a více – 55%
- Z hlediska regionálního rozložení PnP nejsou evidovány žádné významné odchylky a počet PnP v podstatě odpovídá velikosti kraje.
- Z hlediska způsobu využití PnP, tak jak jej uvádějí oprávněné osoby, jsou uváděny následující způsoby využití:
  - Péče zajištěna blízkou nebo jinou osobou – cca 72%
  - Péče zajištěna sociální službou – cca 18%
  - Péče je zajištěna formou sdílené péče, tj. sociálními službami v kombinaci s osobou blízkou nebo jinou – cca 10%.

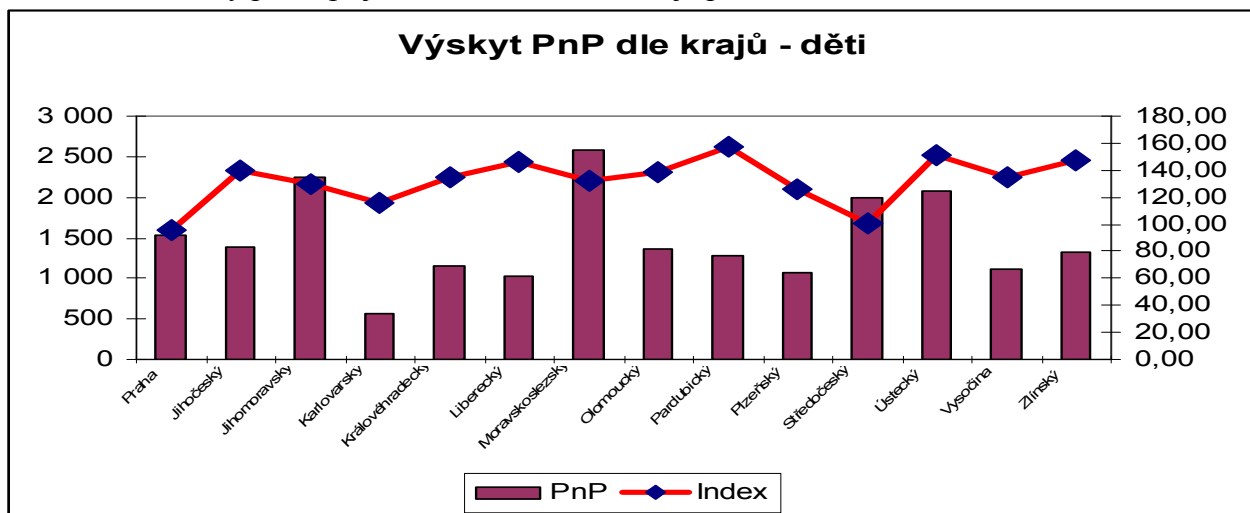
Počet příjemců PnP – děti

- V roce 2010 bylo dětem vypláceno celkem 20 695 dávek, což představuje zhruba 7% z celkového počtu vyplacených dávek.
- Z hlediska pohlaví převažují u dětských příjemců PnP příjemci mužského pohlaví, kteří reprezentují více než 60% příjemců PnP.
- Z hlediska struktury příjemců PnP dle stupně závislosti je v I. stupni 31%, ve II. stupni 19%, ve III. stupni 25% a ve IV. stupni 25% příjemců.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Děti		Děti		Děti		Děti		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	3 673	2 702	2 510	1 443	3 157	2 100	3 111	1 999	20 695
Praha	368	241	198	105	174	131	207	112	1 536
Jihočeský	255	196	152	102	198	151	200	129	1 383
Jihomoravský	388	293	284	156	293	235	339	257	2 245
Karlovarský	90	47	70	44	119	51	84	59	564
Královéhradecký	195	123	129	92	206	145	163	100	1 153
Liberecký	180	139	136	77	149	101	151	87	1 020
Moravskoslezský	427	333	289	157	400	307	392	270	2 575
Olomoucký	247	213	156	76	186	107	236	148	1 369
Pardubický	208	163	181	92	197	132	176	134	1 283

Plzeňský	214	144	129	72	176	117	121	96	1 069
Středočeský	342	254	223	143	357	205	301	173	1 998
Ústecký	378	270	286	159	345	171	291	177	2 077
Vysočina	180	145	129	71	163	105	197	112	1 102
Zlínský	201	141	148	97	194	142	253	145	1 321

- Z hlediska regionálního je nejvyšší absolutní výskyt PnP u dětí v Moravskoslezském kraji. V indexovaném počtu na 10 000 obyvatel v dané věkové kategorii je pak výskyt PnP – dětí nejvyšší v Pardubickém kraji, tj. 158 v kraji a nejnižší v Praze, tj. 96. Indexovaný počet příjemců PnP za celou ČR je pak 129.

Objem vyplacených prostředků na PnP – děti

- V roce 2010 se dětem vyplátilo celkem 1, 8 mld. Kč, což představuje zhruba 10% z celkového objemu prostředků.
- Z hlediska struktury objemu vyplacených prostředků dle stupně závislosti představuje v I. stupni 13%, ve II. stupni 13%, ve III. stupni 32% a ve IV. stupni 42% z celku.

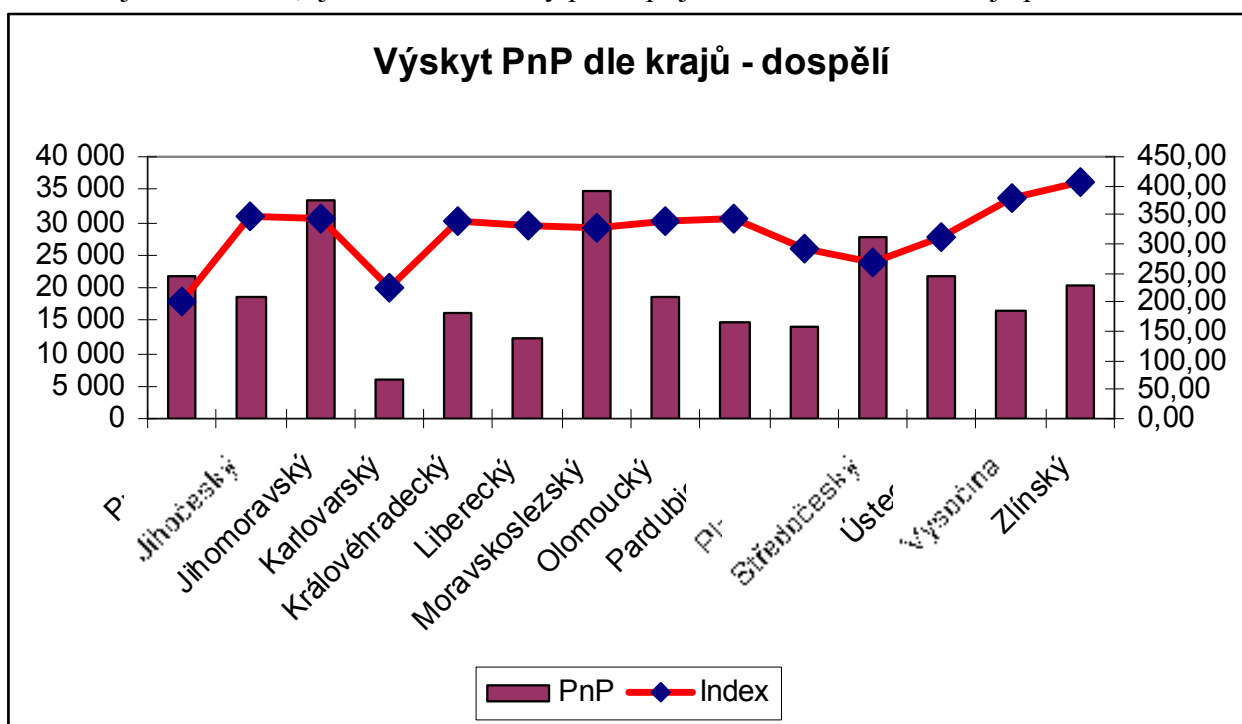
	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Děti		Děti		Děti		Děti		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	132 228 000	97 272 000	150 600 000	86 580 000	340 956 000	226 800 000	447 984 000	287 856 000	1 770 276 000
Praha	13 248 000	8 676 000	11 880 000	6 300 000	18 792 000	14 148 000	29 808 000	16 128 000	118 980 000
Jihočeský	9 180 000	7 056 000	9 120 000	6 120 000	21 384 000	16 308 000	28 800 000	18 576 000	116 544 000
Jihomoravský	13 968 000	10 548 000	17 040 000	9 360 000	31 644 000	25 380 000	48 816 000	37 008 000	193 764 000
Karlovarský	3 240 000	1 692 000	4 200 000	2 640 000	12 852 000	5 508 000	12 096 000	8 496 000	50 724 000
Královéhradecký	7 020 000	4 428 000	7 740 000	5 520 000	22 248 000	15 660 000	23 472 000	14 400 000	100 488 000
Liberecký	6 480 000	5 004 000	8 160 000	4 620 000	16 092 000	10 908 000	21 744 000	12 528 000	85 536 000
Moravskoslezský	15 372 000	11 988 000	17 340 000	9 420 000	43 200 000	33 156 000	56 448 000	38 880 000	225 804 000
Olomoucký	8 892 000	7 668 000	9 360 000	4 560 000	20 088 000	11 556 000	33 984 000	21 312 000	117 420 000
Pardubický	7 488 000	5 868 000	10 860 000	5 520 000	21 276 000	14 256 000	25 344 000	19 296 000	109 908 000
Plzeňský	7 704 000	5 184 000	7 740 000	4 320 000	19 008 000	12 636 000	17 424 000	13 824 000	87 840 000
Středočeský	12 312 000	9 144 000	13 380 000	8 580 000	38 556 000	22 140 000	43 344 000	24 912 000	172 368 000
Ústecký	13 608 000	9 720 000	17 160 000	9 540 000	37 260 000	18 468 000	41 904 000	25 488 000	173 148 000
Vysočina	6 480 000	5 220 000	7 740 000	4 260 000	17 604 000	11 340 000	28 368 000	16 128 000	97 140 000
Zlínský	7 236 000	5 076 000	8 880 000	5 820 000	20 952 000	15 336 000	36 432 000	20 880 000	120 612 000

Počet příjemců PnP – dospělí

- V roce 2010 bylo dospělým vyplaceno celkem cca 276 335 dávek měsíčně.
- Z hlediska pohlaví převažují u příjemců PnP - dospělí ženy, které reprezentují téměř 67% příjemců PnP.
- Z hlediska struktury příjemců PnP dle stupně závislosti je v I. stupni 38%, ve II. stupni 31%, ve III. stupni 20% a ve IV. stupni 11% příjemců.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Dospělí		Dospělí		Dospělí		Dospělí		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	30 867	75 269	30 236	54 301	19 859	34 038	10 878	20 887	276 335
Praha	2 578	6 956	2 368	4 404	1 208	2 189	623	1 277	21 603
Jihočeský	1 915	4 921	1 931	3 751	1 288	2 490	832	1 606	18 734
Jihomoravský	3 560	8 739	3 474	6 572	2 575	4 425	1 397	2 734	33 476
Karlovarský	646	1 428	652	1 127	440	806	231	511	5 841
Královéhradecký	1 985	4 779	1 644	3 095	1 048	1 885	530	1 038	16 004
Liberecký	1 439	3 443	1 290	2 435	824	1 437	432	827	12 127
Moravskoslezský	3 845	9 185	3 770	6 354	2 489	4 260	1 543	3 182	34 628
Olomoucký	2 175	5 162	2 070	3 346	1 317	2 270	757	1 419	18 516
Pardubický	1 626	3 866	1 529	2 975	1 164	1 890	686	1 094	14 830
Plzeňský	1 506	3 616	1 630	2 852	1 086	1 874	582	1 008	14 154
Středočeský	3 170	8 140	3 091	5 744	1 948	3 119	923	1 713	27 848
Ústecký	2 466	5 369	2 815	4 433	1 748	2 731	816	1 448	21 826
Vysočina	1 763	4 294	1 864	3 170	1 228	2 061	683	1 364	16 427
Zlínský	2 193	5 371	2 108	4 043	1 496	2 601	843	1 666	20 321

- Z hlediska regionálního je nejvyšší absolutní výskyt PnP u dospělých v Moravskoslezském kraji. V indexovaném počtu na 10 000 obyvatel v dané věkové kategorii je pak výskyt PnP – dospělých nejvyšší ve Zlínském kraji, tj. 405 kraji a nejnižší v Praze, tj. 201. Indexovaný počet příjemců PnP za celou ČR je pak 312.

Objem vyplacených prostředků na PnP – dospělí

- V roce 2010 se vyplatilo dospělým celkem 16 353 mil. Kč.
- Z hlediska struktury objemu vyplacených prostředků dle stupně závislosti představuje v I. stupni 15%, ve II. stupni 25%, ve III. stupni 32% a ve IV. stupni 28% objemu vyplacených prostředků.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Dospělí		Dospělí		Dospělí		Dospělí		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	740 808 000	1 806 456 000	1 451 328 000	2 606 448 000	1 906 464 000	3 267 648 000	1 566 432 000	3 007 728 000	16 353 312 000
Praha	61 872 000	166 944 000	113 664 000	211 392 000	115 968 000	210 144 000	89 712 000	183 888 000	1 153 584 000
Jihočeský	45 960 000	118 104 000	92 688 000	180 048 000	123 648 000	239 040 000	119 808 000	231 264 000	1 150 560 000
Jihomoravský	85 440 000	209 736 000	166 752 000	315 456 000	247 200 000	424 800 000	201 168 000	393 696 000	2 044 248 000
Karlovarský	15 504 000	34 272 000	31 296 000	54 096 000	42 240 000	77 376 000	33 264 000	73 584 000	361 632 000
Královéhradecký	47 640 000	114 696 000	78 912 000	148 560 000	100 608 000	180 960 000	76 320 000	149 472 000	897 168 000
Liberecký	34 536 000	82 632 000	61 920 000	116 880 000	79 104 000	137 952 000	62 208 000	119 088 000	694 320 000
Moravskoslezský	92 280 000	220 440 000	180 960 000	304 992 000	238 944 000	408 960 000	222 192 000	458 208 000	2 126 976 000
Olomoucký	52 200 000	123 888 000	99 360 000	160 608 000	126 432 000	217 920 000	109 008 000	204 336 000	1 093 752 000
Pardubický	39 024 000	92 784 000	73 392 000	142 800 000	111 744 000	181 440 000	98 784 000	157 536 000	897 504 000
Plzeňský	36 144 000	86 784 000	78 240 000	136 896 000	104 256 000	179 904 000	83 808 000	145 152 000	851 184 000
Středočeský	76 080 000	195 360 000	148 368 000	275 712 000	187 008 000	299 424 000	132 912 000	246 672 000	1 561 536 000
Ústecký	59 184 000	128 856 000	135 120 000	212 784 000	167 808 000	262 176 000	117 504 000	208 512 000	1 291 944 000
Vysočina	42 312 000	103 056 000	89 472 000	152 160 000	117 888 000	197 856 000	98 352 000	196 416 000	997 512 000
Zlínský	52 632 000	128 904 000	101 184 000	194 064 000	143 616 000	249 696 000	121 392 000	239 904 000	1 231 392 000

Příspěvek na péči dle věku a stupně závislosti

- PnP dle věku sledujeme ve čtyřech základních věkových kategoriích:
  - Děti do 18 let
  - Dospělí 19 až 65 let
  - Mladší senioři 66 až 75 let
  - Starší senioři 76 let a více
- Z hlediska těchto kategorií je zcela zjevné, že PnP je fakticky seniorskou dávkou. Pro účely lepší přehlednosti byla opět zvolena indexace na 10 000 obyvatel, a to vždy v dané věkové kategorii.

	Index v I. stupni	Index v II. stupni	Index ve III. stupni	Index v IV. stupni	Index celkem
Děti do 18 let	40	25	33	33	131
Dospělí 19 až 65	31	32	22	12	86
Senioři 66 až 75	201	149	84	42	476
Senioři 76 a více	1 033	738	462	277	2 510

Příspěvek na péči dle způsobu použití

Příspěvek na péči dle způsobu použití je sledován v následujících kategoriích:

- A. Jako pečující je uvedena jedna fyzická osoba – osoba blízká
- B. Jako pečující je uvedena jedna fyzická osoba – jiná osoba
- C. Jako pečující je uvedena fyzická osoba – více osob
- D. Jako pečující je uveden jeden registrovaný poskytovatel soc. služeb
- E. Jako pečující je uveden registrovaný poskytovatel sociálních služeb – více poskytovatelů

F. Jako pečující je uvedena kombinace péče fyzické osoby a registrovaného poskytovatele sociálních služeb

- Z hlediska způsobu použití je zcela zjevné, že PnP je využíván především při zajištění péče fyzickou osobou, tj. nejčastěji členem rodiny.
- U poskytovatelů sociálních služeb je využíván PnP jako zdroj úhrady odebrané péče ve cca 28% případů. Především ve smyslu prosazování sdílené péče je způsob využití PnP v kombinaci neformální péče a profesionálního poskytovatele velmi nízký.
- Odhadem lze uvést, že z celkového objemu vyplacených PnP (cca 18 mld. Kč) je jako úhrada použito minimálně 5 mld. Kč.

Způsob péče	Celkem	Podíl v procentech
A	156 032	52,76
B	16 760	5,67
C	40 961	13,85
D	52 891	17,88
E	1 032	0,35
F	27 970	9,45
Celkem	295 754	100

- Při zajištění péče fyzickou osobou jsou nejčastějšími pečujícími osobami – dítě osoby vyžadující péči (nikoliv nezletilé), manžel či manželka a rodič. Další významnější skupinou pečující jsou pak zeť/snacha, vnuk/vnučka a jiné osoby. Jejich podíl však nepřekračuje 5%.

V procentech	Podíl v I. stupni	Podíl v II. stupni	Podíl ve III. stupni	Podíl v IV. stupni
Dítě	42	36	29	26
Manžel	13	16	14	11
Rodič	7	11	22	20

- Pokud je péče zajištěna registrovaným poskytovatelem sociálních služeb, je struktura poskytovatelů dle stupně PnP a formy služby následující:

V procentech	Podíl v I. stupni	Podíl v II. stupni	Podíl ve III. stupni	Podíl v IV. stupni
Pobytové	10	14	19	32
Ambulantní	4	3	3	3
Terénní	8	6	5	4

Změny ve výši příspěvku na péči

- Měsíčně obvykle zemře 2 000 až 2 500 osob pobírajících PnP, tj. zhruba 24 000 až 30 000 osob ročně.
- Měsíčně dochází obvykle k 500 až 700 změnám ve výši PnP, a to na základě řízení z titulu individuální žádosti či z moci úřední. Obvykle jde o snížení stupně závislosti, a to přibližně v poměru 3 ku 7, což znamená, že ročně dojde ke snížení PnP ve zhruba 4 000 až 5 800 případech a ke zvýšení ve zhruba 1 800 až 2 500 případech.

Struktura žadatelů o PnP z pohledu příčiny dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu

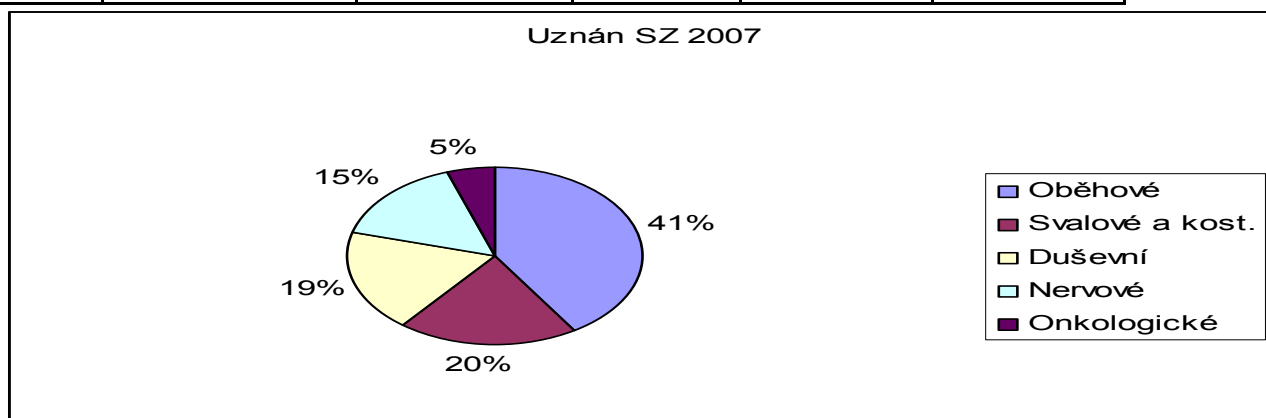
Z dat lékařské posudkové služby, programu Posudky, lze také sledovat zdravotní příčiny uznání stupně závislosti. Pro potřeby této analýzy uvádíme data za rok 2007 a

následně za rok 2009 v porovnání vývoje v příčině závislosti osoby na pomoci jiné fyzické osoby. V tabulkách je uvedený celkový počet žádostí o posouzení a následně stanovený stupeň závislosti dle druhu zdravotního postižení a procento vyjadřující míru uznaných závislostí z počtu podaných žádostí v dané kategorii. Údaj v posledním řádku tabulky hovoří o celkovém počtu všech diagnóz, oproti kterým byl přiznán stupeň závislosti, nikoli prostý součet vybraných kategorií.

Pod daty v tabulce je dále uvedeno grafické znázornění podílu vybraných diagnóz na uznání závislosti. Z uvedeného porovnání lze vysledovat, že poměr jednotlivých druhů zdravotního postižení se ve sledovaných letech významně nezměnil, oproti roku 2007 lze zaznamenat pokles uznaných závislostí v kategorii oběhových zdravotních postižení oproti onkologickým diagnózám, kde je nepatrné navýšení počtu uznaných závislostí a nepatrné snížení počtu diagnóz nervových a procentní bod nárůstu v okruzích duševních a svalových a kosterních. Okruhy zdravotních postižení jsou uváděny podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – 10. revize (zkratka MKN-10). Nervové znamená: kapitola VI – nemoci nervové soustavy

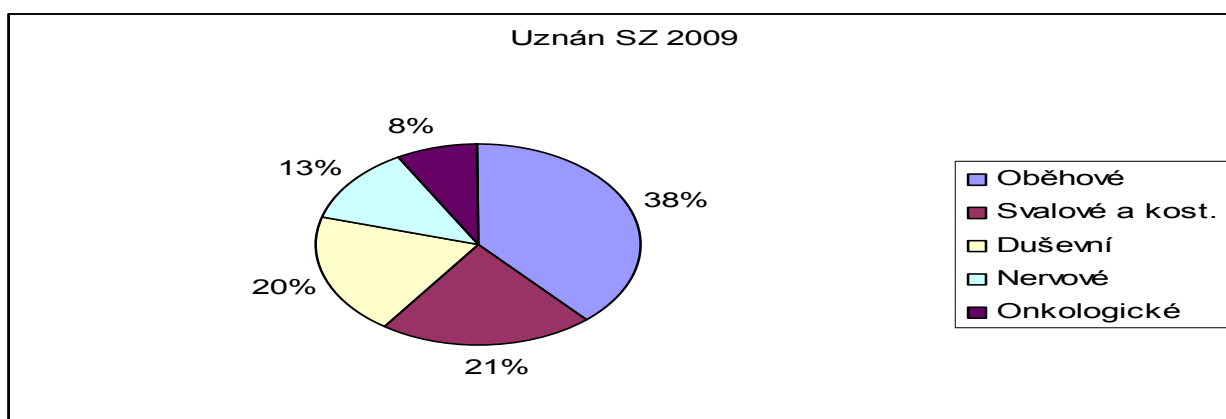
Zdravotní příčiny uznání stupně závislosti v roce 2007

Poř.	Zdrav. postižení	Poč. žádostí	Neuznáno	Uznán SZ	% uznaných
1.	Oběhové	50 337	8 831	41 506	82%
2.	Svalové a kost.	28 956	8 671	20 285	70%
3.	Duševní	21 602	2 404	19 198	89%
4.	Nervové	16 801	1 414	15 387	92%
5.	Onkologické	6 647	1 224	5 423	82%
	Celkem	146 461	29 220	117 241	80%

Zdravotní příčiny uznání stupně závislosti v roce 2009

Poř.	Zdrav. postižení	Poč. žádostí	Neuznáno	Uznán SZ	% uznaných
1.	Oběhové	44 525	5 350	39 175	88%
2.	Svalové a kost.	27 255	5 406	21 849	80%
3.	Duševní	21 921	1 977	19 944	91%
4.	Nervové	13 852	1 026	12 826	93%
5.	Onkologické	9 277	1 085	8 192	88%
	Celkem	141 811	19 896	121 915	86%

Celková bilance financování sociálních služeb

Sociální služby jsou financovány z celé řady zdrojů, přičemž dotace ze státního rozpočtu představují jeden z těch nejvýznamnějších. Podíl jednotlivých zdrojů financování se liší dle skupiny sociální služby, přičemž státní dotace je zásadním zdrojem financování především u služeb sociálního poradenství, v nichž představuje téměř více než 56% podíl všech zdrojů financování. Nejpodstatnějším zdrojem financí je státní dotace i u služeb sociální prevence; u služeb sociální péče jsou nejpodstatnějším finančním zdrojem úhrady od uživatelů služeb.

Zdroje financování	Celkový součet	Celkem v %	služby sociální péče	služby sociální prevence	služby sociálního poradenství
Dotace MPSV 2010	6 657 714 000	29,27%	27,50%	43,49%	56,03%
Příspěvky od úřadů práce	78 026 989	0,34%	0,25%	1,26%	1,11%
Dotace od obcí	589 966 448	2,59%	1,90%	9,37%	8,86%
Příspěvek zřizovatele - obce	1 647 673 022	7,24%	7,77%	1,70%	3,95%
Příspěvek zřizovatele - kraje	1 019 892 383	4,48%	4,71%	1,47%	5,51%
Úhrady od uživatelů (včetně PnP)	10 192 162 329	44,81%	49,13%	4,27%	0,67%
Fondy zdravotních pojišťoven	1 023 975 222	4,50%	4,95%	0,26%	0,14%
Resorty státní správy celkem	156 635 999	0,69%	0,06%	7,35%	4,41%
Dotace od krajů	407 849 291	1,79%	0,93%	10,53%	8,31%
Strukturální fondy	112 772 843	0,50%	0,09%	4,73%	2,82%
Jiné zdroje	860 652 008	3,78%	2,71%	15,57%	8,18%
Celkem	22 747 320 534	100%	100%	100%	100%

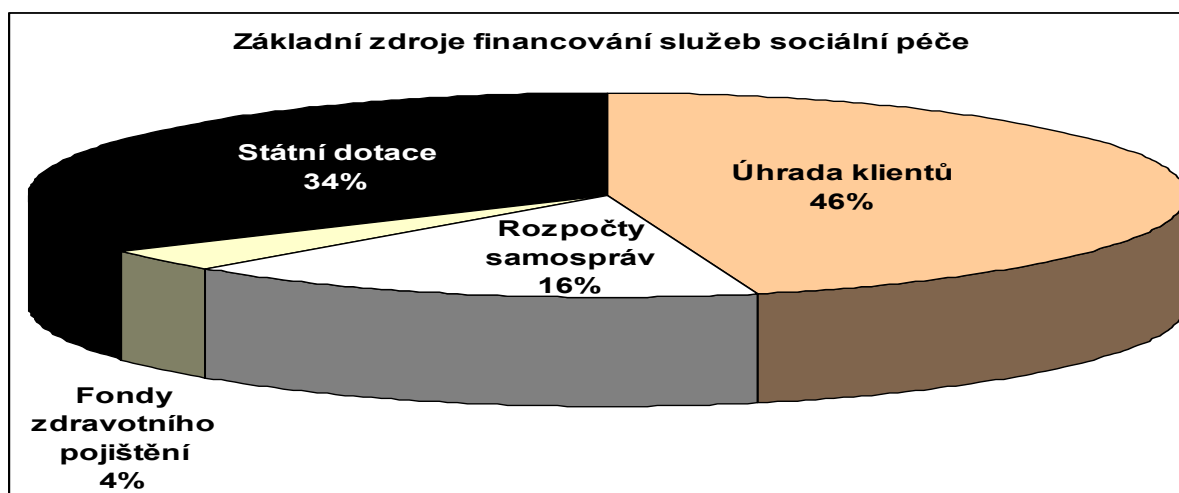
Pro systém sociálních služeb, s ohledem na charakter poskytování sociálních služeb ve smyslu zajišťování potřeb občanů na území obce a kraje, jsou důležitým finančním zdrojem také prostředky poskytované z územních rozpočtů samospráv, tj. krajů a obcí. Následující tabulka a graf představuje vývoj ve financování základních druhů sociálních služeb a to v přehledu od roku 2006, kdy ještě nebyl v platnosti zákon o sociálních službách a financování sociálních služeb zajišťovaných příspěvkovými organizacemi krajů a obcí a obcemi či svazky obcí samotnými bylo zajišťováno formou dotací na zřizovatelské funkce a dotací na lůžko prostřednictvím rozpočtové kapitoly Ministerstva financí, až po rok 2009, kdy lze získat relevantní data z podkladů Ministerstva financí ze státního závěrečného účtu za rok 2009. Z níže uvedených údajů vyplývá, že od roku 2006 výdaje na sociální služby z rozpočtů územních samospráv obcí oproti následujícímu roku účinnosti zákona o sociálních službách klesly; ještě v roce 2006 činily 90% celkových výdajů rozpočtů územních samospráv v roce následujícím však činily 68% z celkových výdajů a v roce 2009 pak činily výdaje obcí z celku 57%. V absolutních číslech pak participace obcí na financování sociálních

služeb stagnuje. Oproti tomu výdaje na sociální služby z rozpočtů územních samospráv krajů v roce před účinností zákona o sociálních službách činily pouze 10% celkových výdajů rozpočtů územních samospráv, v roce 2007 činily již 32% a v roce loňském představovaly výdaje krajů 43% z celkových výdajů rozpočtů samospráv. V absolutních číslech pak participace krajů na financování sociálních služeb vykazuje dynamiku ve výši vyčleněných prostředků. Největší podíl na financování sociálních služeb z územních rozpočtů pak tvoří služby sociální péče a to v celém sledovaném období. Celkové výdaje na sociální služby pak z rozpočtů územních samospráv od roku 2006 vzrostly ve sledovaném období ze 4 868 mil Kč na 7 471 mil. Kč v roce 2009, tj. o 53%.

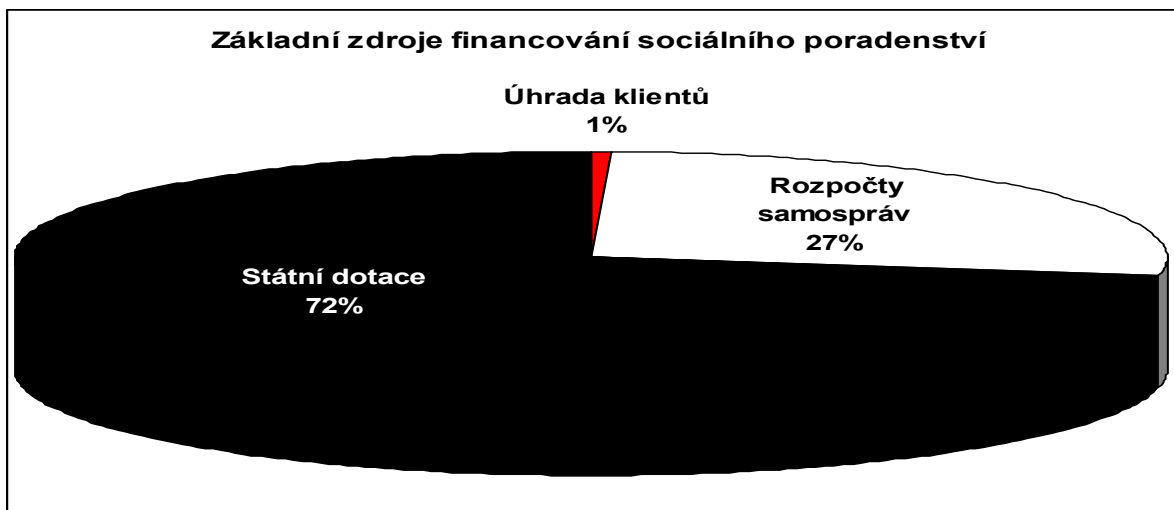
Rok	Výdaje územních rozpočtů	Celkem	Obce a DSO	Kraje
2006	Služby sociální péče	4 677 474	4 205 860	471 614
	Služby sociální prevence	182 031	151 225	30 806
	Sociální poradenství	8 226	5 231	2 995
2007	Služby sociální péče	5 597 331	3 737 056	1 860 275
	Služby sociální prevence	493 468	400 874	92 594
	Sociální poradenství	68 974	55 484	13 490
2008	Služby sociální péče	5 803 082	3 703 184	2 099 898
	Služby sociální prevence	537 479	419 017	118 462
	Sociální poradenství	87 819	67 747	20 072
2009	Služby sociální péče	6 487 793	3 809 432	2 676 242
	Služby sociální prevence	914 579	429 614	484 546
	Sociální poradenství	68 939	50 107	18 832

Základní zdroje financování služeb sociální péče

Z grafu je patrné, že úhrady klientů jsou majoritním zdrojem financování služeb sociální péče. Cílem je nadále zvyšovat podíl tohoto zdroje financování. Finanční intervence veřejných rozpočtů se zaměří především na vyrovnávání specifických podmínek při poskytování sociálních služeb, které jsou dány především individuálními potřebami klientů a případně také strukturálními problémy v regionech. Dotace z veřejných rozpočtů mají dále napomáhat v rozvoji sociálních služeb z hlediska územní dostupnosti a kvality jejich poskytování.

Základní zdroje financování sociálního poradenství

Ve službách sociálního poradenství je zásadním zdrojem financování státní rozpočet. Postupně by mělo dojít k decentralizaci financování na úroveň regionů a obcí. Sociální poradenství je pro klienty poskytováno bezúplatně. Úhrada klientů je zde uvedena pouze jako symbolická úhrada za půjčování kompenzačních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením.

Základní zdroje financování služeb sociální prevence

Ve službách sociální prevence jsou úhrady klientů spíše metodou práce s klienty (azylové domy, noclehárny), tj. úhrada má spíše terapeutický charakter. Stejně jako u sociálního poradenství by mělo dojít k postupné decentralizaci financování ze státního rozpočtu směrem k rozpočtům regionů a obcí.

Pracovníci v sociálních službách

V sociálních službách vykonávají odbornou činnost:

- sociální pracovníci,
- pracovníci v sociálních službách,
- zdravotničtí pracovníci,
- pedagogičtí pracovníci,
- manželští a rodinní poradci a
- další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Počet pracovníků (celé úvazky) v letech 2008 až 2010

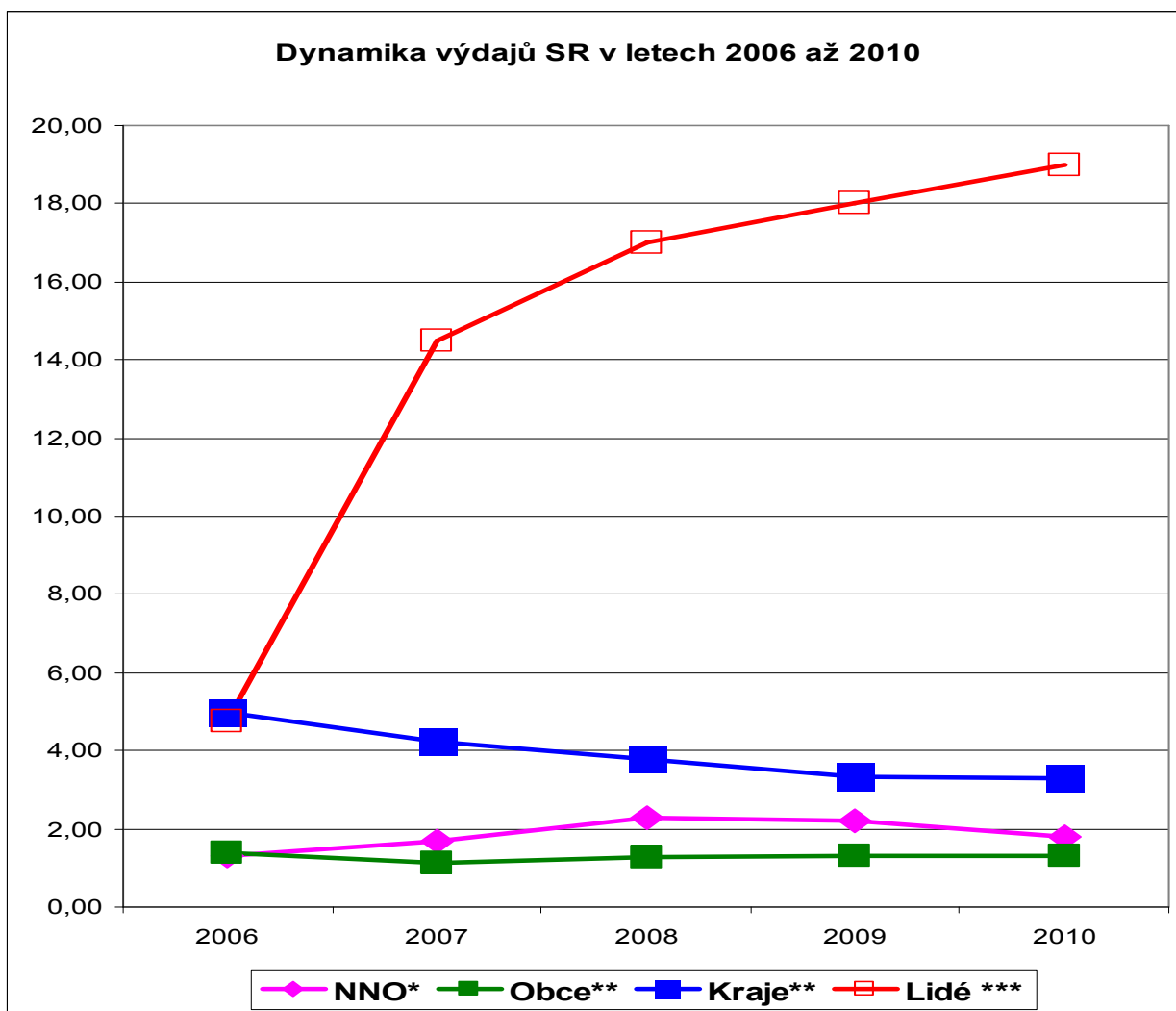
rok	2008	2009	2010
zaměstnanci (celé úvazky)	54 652,63	59 557,47	55 986,41

V sociálních službách z hlediska struktury pracovníků jednoznačně dominuje kategorie „pracovníci v sociálních službách“ – 46%, následuje kategorie tzv. „ostatních pracovníků“, což jsou především provozně technické profese a vedoucí pracovníci – 31%. Zdravotničtí pracovníci reprezentují 13% a sociální pracovníci pak 7,5%.

Z hlediska zastoupení pracovníků podle druhů služeb dominují pobytové služby sociální péče, tj. 65%. Dalším druhem sociální služby s výrazným zastoupením je pečovatelská služba, která zaměstnává 11% z celkového počtu pracovníků v sociálních službách. Ostatní druhy služeb pak reprezentují podíly v řádu jednotek procent.

Prostředky na sociální služby ze státního rozpočtu (dotace a příspěvek na péči)

	2006	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2006
NNO*	1,32	1,70	2,28	2,22	1,80	136,36%
Obce**	1,39	1,12	1,29	1,32	1,30	93,53%
Kraje**	5,00	4,24	3,77	3,35	3,30	66,00%
Lidé ***	4,77	14,50	17,00	18,00	19,00	398,32%
Celkem	12,48	21,56	24,34	24,89	25,40	203,53%

*NNO - převážně poskytují služby prevence a poradenství

**Obce se podílejí především na terénních a ambulantních službách sociální péče

**Kraje se podílejí především na pobytových službách sociální péče

***Lidé, tj. příspěvek na péči (do roku 2006 – zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvek při péči o blízkou osobu)

Současný způsob zajištění posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu Lékařskou posudkovou službou

Posuzování stupně závislosti se nyní provádí prostřednictvím hodnocení funkčního dopadu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat zákonem vymezené úkony. V současném systému podle § 9 odst. 1 a 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, se vyhodnocuje schopnost zvládnout 18 úkonů péče o vlastní osobu a 18 úkonů soběstačnosti. Jde o úkony, z nichž každý obsahuje několik činností vymezených v příloze č. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Výsledkem je, že v rámci těchto jednotlivých 36 úkonů se hodnotí celkem 129 činností – 71 činností v rámci úkonů péče o vlastní osobu a 58 činností v rámci úkonů soběstačnosti.

Cílem změn je posílit proklivní přístup, zefektivnit provádění systému, zachovat posuzování skutečností rozhodných pro nezávislý život jednotlivce a vytvořit prostor pro

jednání s posuzovanou osobou za účelem individualizace a zpřesnění posudkových výstupů. Současně je cílem umožnit i další využití posudku pro účely dávek pro osoby se zdravotním postižením a tím zvýšit jejich „sociální komfort“. Žadatelé o dávky sociálního zabezpečení se pak nebudou muset opakovaně podrobovat zjištění a posouzení svého zdravotního stavu. Určitým problémem současného stavu posuzování stupně závislosti je nekompatibilita podkladových nálezů ošetřujících lékařů. Právní úprava posuzování stupně závislosti staví na podrobném hodnocení řady aktivit a participací ze systému MKF/ICF (Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví). Klasifikace MKF/ICF byla zavedena Sdělením Českého statistického úřadu od 1. 7. 2010 jako paralelní klasifikace k dosavadní Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN/ICD). Tuto novou metodu již od vstupu naší republiky do NATO používá Ústřední vojenská nemocnice jako standardní metodu posuzování, taktéž je používána v rehabilitačních centrech a klinikách. Lékaři posudkové služby si postupně osvojují novou metodiku již od roku 2006, od roku 2010 je také ověřována v modelovém testování.

Za stávající situace je jediným vhodným nástrojem ke zkvalitnění systému pro posuzované osoby a ke snížení administrativní zátěže uživatelů příspěvku na péči a dávek sociálního zabezpečení změna posuzování stupně závislosti. Navržené řešení umožní zároveň víceúčelové využití posudku o stupni závislosti i pro systém dávek pro osoby se zdravotním postižením a přispěje k zajištění optimalizace činnosti lékařské posudkové služby (dále jen „LPS“), zefektivnění posudkových procesů, při zachování stability systémů a kontinuity dávkových řešení.

Identifikace cílů, kterých má být dosaženo

Předkládaný návrh obsahuje dvě hlavní oblasti, ve kterých je možné identifikovat dílčí cíle, které pak ve vzájemné synergii mají zajistit zvýšení efektivity a hospodárnosti systému sociálních služeb a dalších způsobů zajištění péče, tj. péče poskytované především fyzickými osobami, které nejsou registrovanými poskytovateli sociálních služeb.

Hlavními oblastmi úpravy jsou:

- I. Účel příspěvku na péči a způsob výplaty příspěvku na péči
- II. Posuzování stupně závislosti osob na pomoci jiné osoby

Cíl v oblasti I.:

Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.

Cíl v oblasti II.:

Zajistit zpřehlednění posuzování stupně závislosti na bázi transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života - základních životních potřeb. Tím se posudkový systém, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností podstatně zjednoduší. Přitom se zachovává ucelený pohled na každodenní běžné životní aktivity, nutné pro sociální začlenění.

Identifikace rizik spojených s nečinností

Pokud by nedošlo k realizaci navržených opatření, došlo by zejména z pohledu systému sociálních služeb a zajištění neformální péče k dalšímu prohlubování nesouladu mezi objemem vynaložených prostředků a efektivitou poskytované péče. Tento trend by ve svém důsledku znamenal snížení příležitostí pro osoby, které potřebují pomoc jiných, začlenit se do společnosti a žít důstojným způsobem života.

2. Návrh variant řešení, vyhodnocení nákladů a přínosů

Návrh možných řešení

Níže uváděné návrhy variant řešení se vztahují k výše identifikovaným cílům, včetně varianty zachovávající stávající stav, tj. Varianta 0. U návrhů je taktéž uváděn výčet dotčených subjektů a identifikace nákladů a přínosů.

Varianty řešení jsou členěny do dvou základních identifikovaných cílů.

- I. Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.**

Varianta 0: Zachování současné právní úpravy

Zachování současné právní úpravy sice umožňuje uplatňovat základní principy v oblasti využití příspěvku na péči, ovšem nástroje k jejich prosazení jsou formulovány příliš obecně. Lidé, kteří objektivně vyžadují v péči o vlastní osobu a v soběstačnosti pomoc jiné osoby dávku získají, ale její využití je častokrát nesprávné a veřejné prostředky takto vyplacené se míjejí účinkem.

V současné právní úpravě oprávněné osoby sice určují a identifikují poskytovatele péče, ovšem následně, vyjma výběru pobytové služby sociální péče, není možné identifikovat jaký rozsah péče je následně poskytnut a za jakou úhradu. Úhrady za poskytnutou péči tak není možné sledovat, což v konečném důsledku také znemožňuje prosazovat principy sdílení péče mezi neformálními poskytovateli péče a registrovanými poskytovateli sociálních služeb.

Další problematickou otázkou je postavení neformálně pečujících osob ve srovnání se statutem registrovaných poskytovatelů sociálních služeb. Neformální poskytovatelé péče jsou natolik chráněni mnohými instrumenty sociální ochrany (popsáno výše), což fakticky umožňuje těmto poskytovatelům péče izolovat se od jiných možností zajištění péče a současně odklonit se od zapojení do běžných společenských systémů, a to především od zapojení se na trhu práce. Registrovaní poskytovatelé sociálních služeb jsou jednak vystaveni povinnostem vyplývajícím ze zákona o sociálních službách a dalších předpisů a na druhou stranu jsou v postavení, kdy musí obtížně vyjednávat o výši úhrady za poskytnutou péči, která je v mnoha případech odmítána právě z důvodu nutnosti transparentně náklady péče hradit.

Stávající právní úprava také nadbytečně dubluje zajištění péče o děti se zdravotním postižením ve věku od 3 do 7 let, respektive až do věku 15 let. Souběh příspěvku na péči a rodičovského příspěvku je jednak příliš komplikovaným řešením z hlediska konceptu dávkových systémů a jednak je nesourodý z hlediska systému posouzení potřeb dětí, protože jsou aplikovány dva rozdílné způsoby posouzení potřeb.

Výhody	Nevýhody
Velmi vysoký akcent na volné rozhodování oprávněných osob o způsobu využití příspěvku.	Rozsah poskytnuté péče a úhrada za ni není možné komparovat. Není možné směřovat odpovídající finanční prostředky k poskytovatelům péče.
	Příjemci příspěvku na péči v mnoha případech vnímají nesprávně účel dávky. Příspěvek na péči považují za odškodnění za jejich zdravotní stav a zvýšení příjmu.
	Existence dvojího přístupu k posouzení potřeb dětí se zdravotním postižením a z toho vyplývající komplikovaný a nepřehledný způsob saturace potřeb z hlediska dávek.
	Stávající systém neumožňuje prosazovat principy sdílení péče s využitím kapacit neformálně pečujících a registrovaných poskytovatelů sociálních služeb s cílem efektivního zajištění potřeb osob.
	Ve stávajících podmínkách nedošlo k propojení výdajů dotačních a výdajů alokovaných do příspěvku na péči, a to především v terénních a ambulantních službách.

Varianta I: Provedení opatření směřujících k vyšší efektivitě péče s účinností od 1. ledna 2012

K naplnění stanoveného cíle se navrhuje provést několik vzájemně provázaných opatření. Jedná se o následující okruhy opatření:

- Vymezuje se v souvislosti s novým modelem posouzení potřeb osob (viz cíl II) přesněji účel příspěvku na péči tak, že dávka je určena výhradně k zajištění péče, která napomáhá naplňovat zjištěné životní potřeby.
- Jednoznačně musí být oprávněnou osobou stanoveno, kdo a v jakém rozsahu poskytuje péči s tím, že je současně stanoveno, jaký podíl z příspěvku na péči je určen pro stanovené poskytovatele péče, a to bez ohledu na to jaký statut mají.
- Příspěvek na péči již není vyplácen peněžní formou oprávněné osobě, ale je dle určení poskytovatelů péče transferován přímo jim. Vypořádání a vyúčtování rozsahu péče mezi poskytovatelem péče a oprávněnou osobou je provedeno měsíčně v individuálním režimu. Je tak zajištěno, že úhrada za péči a rozsah péče je komparovatelný a současně jsou transparentně identifikovány vztahy mezi poskytovateli péče a oprávněnými osobami. Kompetence oprávněné osoby spočívá v určení poskytovatele péče a objemu úhrady za péči, která mu přináleží. Pokud se není oprávněná osoba schopna z objektivních důvodů této kompetence zhostit, upravuje se systém zmocnění jiné osoby.
- Zavádí se institut asistenta sociální péče, tj. jiné, než blízké osoby, která není registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Tato pečující osoba poskytuje legitimním způsobem potřebnou péči a současně je možné rozsah a kvalitu péče kontrolovat. Institut asistenta sociální péče se zavádí za účelem zásadního posílení ochrany zájmů oprávněné osoby a je posilujícím prvkem při podpoře péče o seniory a osoby žijící se zdravotním postižením v jejich přirozeném prostředí, tj. doma.
- Navrhuje se posílení zabezpečení potřeb dětí se zdravotním postižením s maximálním důrazem na volbu osoby pečující o dítě se zdravotním postižením po dovršení 1 roku věku, současně se navrhuje zabezpečit potřeby dětí se zdravotním postižením jednotným způsobem, tj. tak, aby po dovršení 1 roku věku byly zabezpečeny vždy jedním dávkovým transferem, a to buď rodičovským příspěvkem, nebo příspěvkem na péči. Pro tyto účely se navrhuje upravit výši příspěvku na péči pro osoby ve věku od 1 do 18 let ve stupni závislosti II.

Výhody	Nevýhody
Přesněji stanovený účel příspěvku na péči umožní jednoznačnost provádění kontroly využívání příspěvku.	Nutnost uskutečnění osvětové a informační kampaně, která osvětlí nové principy nakládání s příspěvkem na péči, což přinese výdaje ze státního rozpočtu v rozsahu cca 5 až 10 mil. Kč.
Finanční prostředky příspěvku na péči budou směřovány výhradně za poskytovateli péče a nebudou využívány k zajištění zcela odlišných potřeb.	Nutnost aplikace relativně dlouhých přechodných ustanovení tak, aby došlo k ujednacení a naplnění všech nově navrhovaných instrumentů.
Neformálně pečující osoby budou i nadále chráněny souborem prvků sociální ochrany tak, aby byl především maximálně zajištěn přirozený vztah mezi členy rodiny.	
Neformálně pečující osoby o dospělé budou moci více využívat principu sdílené péče a tím se vytvoří podmínky pro jejich standardní angažovanost v běžných společenských systémech, a to především na trhu práce.	
Registrovaní poskytovatelé sociálních služeb budou moci efektivněji nabízet své služby a budou mít možnost zcela transparentně zúčtovat úhrady za poskytnutou péči.	
Dojde ke zjednodušení zabezpečení potřeb dětí se zdravotním postižením ve věku mezi 1 a 7 rokem, přičemž bude zachován rozsah podpory ze strany státu.	
Bude transparentně upraveno postavení neformálně pečujících jiných osob.	

Varianta II: Provedení opatření směřujících k vyšší efektivitě péče s účinností od 1. 1. 2013

V rámci této varianty budou provedena všechna opatření uvedená ve variantě I, ale s o rok pozdější účinností. Tato varianta sice naplní základní cíle a principy řešení, ovšem přinese zbytečný odklad, který prohloubí setrvačnost v současné době identifikovaných nepříznivých trendů v systému zajištění péče. Došlo by tak k nepřijatelnému prodlužování doby, kdy současný nevyhovující stav značně zatěžuje především výdajovou stránku státního rozpočtu bez toho, aby tyto výdaje přinášely žádoucí efektivitu.

Výhody	Nevýhody
Možnost delšího působení na aktéry systému prostřednictvím osvětové a informační kampaně a prodloužení doby pro přípravu aplikačních nástrojů, především informačních systémů.	Prodloužení dosavadního nepřijatelného stavu, kdy výdaje státního rozpočtu nejsou efektivně využívány k zajištění péče. Prodloužení nepříznivé situace registrovaných poskytovatelů sociálních služeb, pro které je stávající systém limitující z hlediska možností nabízet své služby, což opět přináší vyšší tlak na výdaje veřejných rozpočtů (dotace a příspěvky) z titulu udržení sítě služeb z důvodu nutnosti nahrazovat úhrady klientů služeb dotačními tituly.

Dotčené subjekty

- Orgány centrální veřejné správy, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí, ÚP, ČSSZ a částečně také Ministerstvo financí – státní rozpočet, finanční kontrola, náklady na úpravu informačních systémů

- Oprávněné osoby, tj. příjemci příspěvku na péči – dodržování účelu příspěvku na péči, tj. správná volba způsobu zajištění péče, dodržování povinností v komunikaci se správními orgány
- Pečující prostředí, tj. poskytovatelé sociálních služeb nebo pečující osoby blízké a jiné osoby - dodržování účelu příspěvku na péči, tj. správná volba způsobu zajištění péče, dodržování povinností v komunikaci se správními orgány a poskytovateli sociálních služeb

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady (jedná se o odhadované celkové náklady, nikoli o nové dopady)

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	19 až 20 mld. ve vypláceném příspěvku na péči. 6,1 mld. Kč v rámci dotace za státního rozpočtu na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb. 5 až 6 mld. Kč v rámci transferů z územních rozpočtů na zajištění sítě sociálních služeb v území. Náklady v řádu mld. Kč v rámci ochrany pečujících osob – platba zdravotního pojištění, náhradní doba v rámci důchodového pojištění. 0,6 mld. Kč ročně v nákladech správních orgánů při zajištění předmětné agendy	Nejsou nové náklady.
Var I	18,1 mld. Kč v roce 2012, s navýšením o 52 mil Kč. v rámci úpravy výše částky PnP pro osoby ve II. stupni závislosti ve věku od 1 do 18 let. A v souladu se střednědobým rozpočtovým výhledem dále 18,7 mld. v roce 2013 a 19,7 mld. v roce 2014. 6,1 mld. Kč v rámci dotace za státního rozpočtu na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb. 0,6 mld. Kč ročně v nákladech správních orgánů při zajištění předmětné agendy.	Nejsou nové náklady, naopak možnost efektivnějšího zajištění péče.
Var II	Až od roku 2013. 18,7 mld. Kč v roce 2013, s navýšením o 52 mil Kč. v rámci úpravy výše částky PnP pro osoby ve II. stupni závislosti ve věku od 1 do 18 let, a dále v souladu se střednědobým rozpočtovým výhledem 19,7 mld. Kč v roce 2014. 6,1 mld. Kč v rámci dotace za státního rozpočtu na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb. 0,6 mld. Kč ročně v nákladech správních orgánů při zajištění předmětné agendy.	Až od roku 2013. Nejsou nové náklady, naopak možnost efektivnějšího zajištění péče.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou - další prohlubování neefektivních a nehospodárných trendů v systému zajištění péče.	Negativní přínosy - možnost využívat dávku na jiný účel, než stanovuje zákon.
Var I	Zajištění využití příspěvku v síti sociálních služeb. Zvýšení efektivity vynakládaných prostředků při zachování stávajícího objemu.	Zvýšení možnosti zajištění péče nejvhodnějším způsobem z hlediska sdílení rozsahu péče mezi neformálním prostředím a poskytovateli sociálních služeb
Var II	Stejně jako u varianty I ovšem s posunem o jeden rok.	Stejně jako u varianty I ovšem s posunem o jeden rok.

II. Zajistit zpřehlednění posuzování stupně závislosti na bázi transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života - základních životních potřeb. Tím se posudkový systém, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností podstatně zjednoduší. Přitom se zachovává ucelený pohled na každodenní běžné životní aktivity, nutné pro sociální začlenění.

Podstatou návrhu, zajišťujícího optimalizaci činnosti lékařské posudkové služby (dále jen „LPS“) a snížení administrativní zátěže pro uživatele dávek je zpřehlednění posuzování stupně závislosti na základě transformace agregace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života - základních životních potřeb. Do základních životních potřeb se de facto v obecné rovině promítají všechny dosavadní úkony. Tím se posudkový systém, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností, podstatně zjednodušuje. Přitom se zachovává ucelený pohled na každodenní běžné životní aktivity nutné pro sociální začlenění, včetně hodnocení funkčních schopností, aktivit a participací dle MKF/ICF.

Změna s sebou nese zároveň nutnost nového vymezení stupňů závislosti. Pokud se mění posudkově rozhodné skutečnosti a zásadním způsobem snižuje jejich počet, je nutno upravit i věcné a právní vymezení jednotlivých stupňů závislosti vazbou na základní životní potřeby i počty jejich nezvládnutí jako podmínku uznání příslušného stupně závislosti. I nadále se zachovává diferenciací posuzování podle věkových kategorií a vyjadřují se odlišnosti posudkových přístupů při posuzování stupně závislosti u dětí. Současně se upravují posudkové postupy související s citovanými změnami.

Zpřehlednění posuzování stupně závislosti přispěje ke zkvalitnění systému pro posuzované osoby, snížení administrativní zátěže uživatelů příspěvku na péči a dávek sociálního zabezpečení a současně i k zvýšení efektivity a kvality činnosti LPS, při zachování stability systémů a kontinuity dávkových řešení. Návrh si klade za cíl odstranit problémy věcné povahy a umožnit víceúčelové využití posudku pro účely agregace dávek pro osoby se zdravotním postižením.

Uvedeného cílového stavu se navrhuje dosáhnout právní úpravou – novelou zákona o sociálních službách - zaměřenou na změny posuzování stupně závislosti.

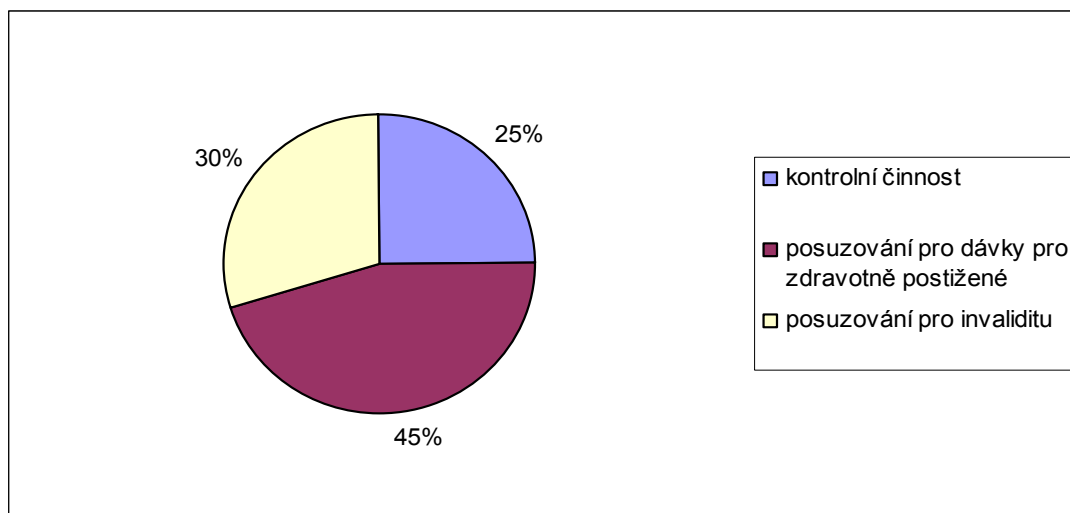
Varianta 0: ponechání stávajícího stavu beze změny

Podle nulové varianty by nebyla přijímána žádná opatření legislativní povahy. Současný právní stav se nezmění. Stávající řešení neumožní snížit množství podávaných posudků pro účely „nepojistných“ dávek sociální ochrany, další využití posudku pro účely

dávek pro osoby se zdravotním postižením, ani odstranění sociálního dyskomfortu posuzovaných osob z důvodu nutnosti opakovaného posuzování jejich zdravotního stavu.

Podíl jednotlivých posudkových agend na činnosti prvoinstanční lékařské posudkové služby v letech 2009 - 2010 uvádí následující graf č. 1.

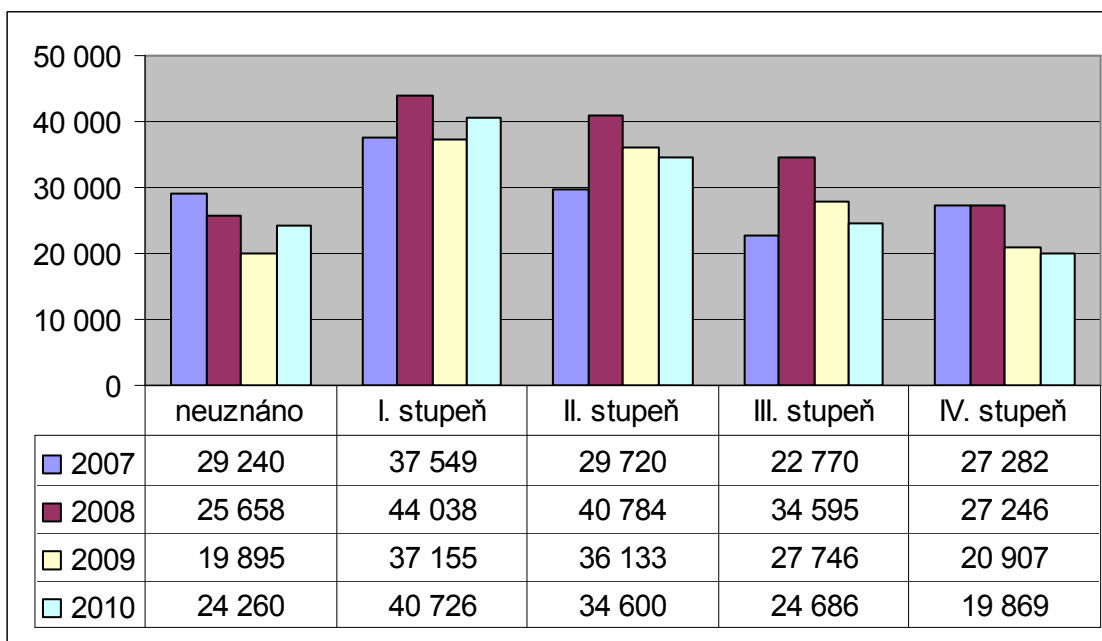
Graf č. 1: Podíl jednotlivých posudkových agend na činnosti prvoinstanční lékařské posudkové služby v letech 2009 - 2010

Zdroj: ČSSZ, MPSV

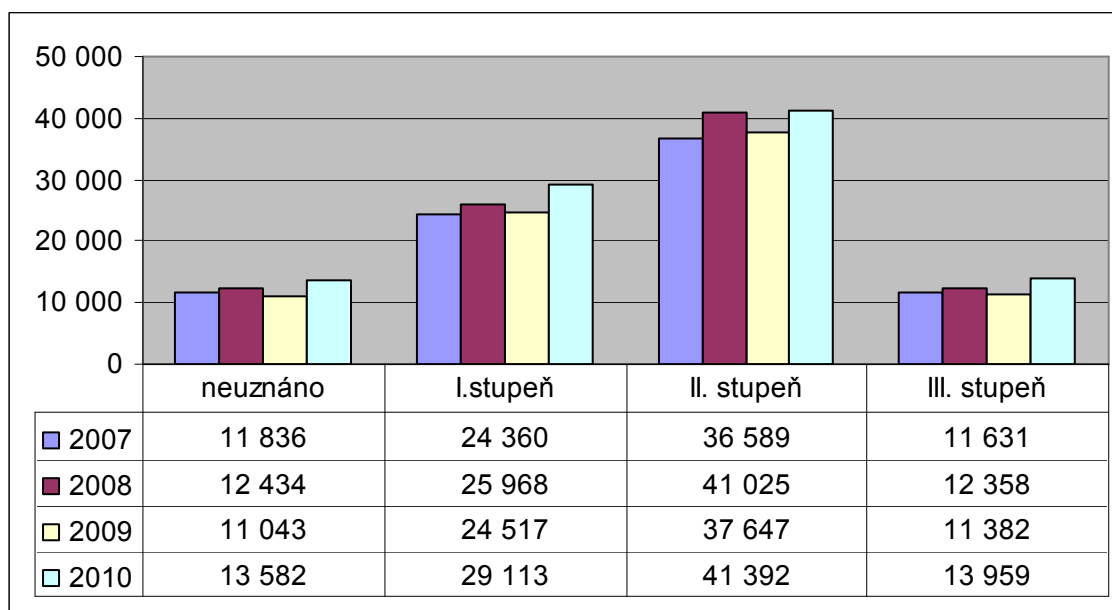
Objem činnosti lékařské posudkové služby v oblasti posuzování stupně závislosti a mimořádných výhod (to jsou nejčastější posuzované kategorie v tzv. nepojistných systémech) je doložen statistikou z let 2007 – 2010 – viz následující grafické vyjádření:

Graf č. 2: Statistika posuzování stupně závislosti v letech 2007 – 2010:

Zdroj: ČSSZ, MPSV

Graf č. 3: Statistika posuzování mimořádných výhod v letech 2007 – 2010

Zdroj: ČSSZ, MPSV

Hodnocení „nulové varianty“.

Výhody	Nevýhody
<p>S ohledem na nutnost aplikace moderních postupů při posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu výhody zachování stávajícího stavu nejsou.</p>	<p>Systém posuzování stupně závislosti neumožňuje další využití posudku pro účely jiných dávek pro osoby se zdravotním postižením. Současný systém posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu neumožňuje aplikaci komplexního náhledu na potřeby osob.</p>

Varianta 1: návrh novely právního předpisu s agregací úkonů do vyšších celků - základních životních potřeb a víceúčelovým využitím posudku

Tato varianta naplňuje zadání „Sociální reformy 2011“ a jejich cílů - lepší zacílení, snížení administrativní zátěže pro uživatele dávek, zefektivnění práce orgánů státní správy a zkvalitnění systému.

Principem řešení je skutečnost, že posudkový systém a vlastní posudkový proces agreguje stávající úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti do základních životních potřeb. Přitom zachovává ucelený pohled na každodenní a zcela nezbytné potřeby, které jsou nutné pro schopnost samostatného života fyzické osoby. Navržených 10 základních životních potřeb - pohyblivost, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná

hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o své zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost vychází i nadále z obecných principů MKF/ICF a z mezinárodně používaného systému ADL (activities of daily living), který obvykle člení nezbytné životní aktivity na bazální, vyjadřující sebeobsluhu a instrumentální, vyjadřující soběstačnost. V základních životních potřebách jsou de facto sloučeny stávající obdobně náročné a obdobně zaměřené úkony péče o vlastní osobu a soběstačnosti. Obsahové vymezení základních životních potřeb je uvedeno v materiálu Světové zdravotnické organizace MKF/ICF. Proto se s duplicitním vymezením formou právní úpravy nepočítá.

Přehled agregace současných úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti do 10 základních životních potřeb a promítnutí do klasifikace MKN/ICF uvádí následující tabulka.

Agregace současných úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti do navrhovaných 10 základních životních potřeb a promítnutí do MKF/ICF

Základní životní potřeba	Současné úkony dle § 9 zákona o sociálních službách		Klasifikace MKF/ICF
	<i>Péče o vlastní osobu</i>	<i>Soběstačnost</i>	aktivace/participace
mobilita/pohyblivost	h) vstávání, uléhání, změna poloh, i) sezení ,j) stání, k) přemísťování věcí, l) chůze po rovině, m) chůze po schodech		kap. 4 pohyblivost např. d 450 chůze, d 460, d 410
orientace	p) orientace v přirozeném prostředí	b) orientace vůči jiným fyzickým osobám, v čase a mimo přirozené prostředí	kap 1 učení se a aplikace znalostí např. kódy d 110 - 129
komunikace		a) komunikace slovní, písemná, neverbální	kap 3 komunikace d 310 – d 360
stravování	a) příprava stravy, b) porcování stravy, c) přijímání stravy, dodržování pitného režimu		kap 5 péče o sebe, jídlo a pití d 550 - 560
oblékání a obouvání	n) výběr oblečení, o) oblékání, svlékání, obouvání, zouvání		kap 5 péče o sebe d 540
tělesná hygiena	d) mytí těla, e) koupání nebo sprchování, f) péče o ústa, vlasy, nehty, holení		kap 5 péče o sebe d 510 - 520
výkon fyziologické potřeby	g) výkon fyziologické potřeby včetně hygieny		kap 5 péče o sebe d 530
péče o zdraví	q) provedení si jednoduchého ošetření, r) dodržování léčebného režimu		kap 5 péče o sebe d 570, kap 2 všeobecné úkoly a požadavky např. d 230
osobní aktivity		d) obstarávání osobních záležitostí, e) uspořádání času, plánování života, f) zapojení se do sociálních aktivit odpovídajících věku	kap 8 hlavní oblasti života např. d 810 - 820, kap 9 život komunitní, sociální a občanský např. d 910 - 920
péče o domácnost		c) nakládání s penězi, g) nakupování, h) vaření, ohřívání jednoduchého jídla, i) mytí nádobí, j) běžný úklid v domácnosti, k) péče o prádlo, l) přepírání drobného prádla, m) péče o lůžko, n) obsluha běžných domácích spotřebičů, o) manipulace s kohouty, vypínači, p) manipulace se zámky, otevírání, zavírání oken a dveří, q) udržování pořádku v domácnosti, r) další jednoduché úkony v domácnosti	kap 6 život v domácnosti např. d 630 - 640

V oblasti vymezení jednotlivých stupňů závislosti se navrhuje i nadále zachovat dosavadní čtyřstupňový model příspěvku na péči, který se považuje za dostatečně diferencovaný ve vztahu k rozlišení potřeb klientů systému, a čtyřstupňové řešení stupně závislosti. Doplňující řešení formou přechodných ustanovení zajišťuje plynulý dávkový přechod při změně právní úpravy tak, aby nedošlo k ohrožení sociálních jistot posuzovaných osob.

Rovněž se zachovává diferenciaci v přístupu k jednotlivým stupňům závislosti podle věku a dvě věkové kategorie vymezení fyzických osob (1 -18 let věku a nad 18 let věku). Předkládané řešení se setrváním možnosti vstupu dětí se zdravotním postižením od jednoho roku věku je ponecháno i s vědomím, že v řadě případů u dětí uvedeného věku nelze lékařskými prostředky spolehlivě objektivizovat rozsah a tíži poruchy (je známa pouze diagnóza) nebo je ošetřujícím lékařem vysloveno podezření na poruchu nebo zpomalení či opožďování vývoje bez bližších konsekvencí na poruchy funkčních schopností. Rovněž přesné rozlišení fyziologické/běžné péče o dítě do tří let věku bez zdravotního postižení a případné „vícepéče a její kvantifikace“ o stejně staré dítě se zdravotním postižením je velmi obtížné, a to i z důvodu velmi variabilního vývoje dítěte bez zdravotního postižení.

Zároveň se počítá s odlišnými přístupy k posuzování dětí zavedením principu hodnocení potřeby mimořádné péče a doplněním obecných posudkových postupů (např. zakotvením hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby pro obě věkové kategorie s facilitujícími prostředky).

V oblasti právní úpravy se uvedenými kroky sníží míra právní regulace.

Varianta změny ve smyslu zpřehlednění systému posuzování stupně závislosti povede ke snížení časové a administrativní náročnosti vypracování posudku při zachování objektivitu posuzování. Ve svém důsledku to bude znamenat pružnější řízení směrem ke klientovi a zvýšení efektivity činnosti posudkové služby. Posuzování dle nového systému přinese zkrácení doby potřebné k administrativnímu zpracování jednoho případu o cca 20-30 minut. Získaný čas bude využit k objektivnímu zkoumání zdravotního stavu a potřeb klienta při jednání.

Zpřehlednění posuzování stupně závislosti umožní i další využití posudku pro účely dávek pro osoby se zdravotním postižením - posouzení základní životní potřeby mobility - schopnosti mobility a orientace se stane podkladem pro poskytování příspěvku na mobilitu.

Přínos realizace předkládaného řešení:

- posiluje individuální přístupy k posuzovaným osobám,
- snižuje administrativní zátěž posuzovaných osob,
- umožní víceúčelové využití posudku,
- zjednodušuje posudkový proces,
- snižuje míru subjektivního přístupu, která je vyšší při hodnocení 36 skutečností než při hodnocení 10 skutečností,
- zajišťuje kontinuitu posuzování stupně závislosti i kontinuitu dávkového řešení,
- zvyšuje efektivitu činnosti LPS v systému sociálních služeb,
- nevyžaduje „znovuposouzení stupně závislosti“ stávajících poživatelů příspěvku na péči (dále jen „PnP“),

- vstupy pro „dítě“ - osoby od 1 do 18 let věku jsou nastaveny tak, aby respektovaly specifické potřeby dětí se zdravotním postižením a nedošlo k ohrožení sociálních jistot,
- v případě osob starších 18 let věku může dojít k mírnému poklesu počtu osob, u nichž byla doposud uznána závislost ve stupni I, a to zejména z důvodu nezvládnání řady stávajících úkonů soběstačnosti, které svým charakterem nebyly zcela každodenní, a to snížením počtu uznaných závislostí ve stupni I u cca o 5% (cca 4 tisíce).

Výhody	Nevýhody
<p>Zjednodušení posudkového procesu. Víceúčelové využití posudku. Snížení míry subjektivního přístupu. Zajištění kontinuity posuzování stupně závislosti. Zajištění kontinuity dávkového řešení. Zvýšení efektivity LPS. Netřeba znovuposuzování stávajícího poživatelé příspěvku na péči. Finanční neutralnost řešení.</p>	<p>Negativní vnímání navrhovaných změn laickou veřejností a klienty systému z pohledu „ohrožení jistot“. Předpokládaná malá změnovost u stupně závislosti I, na úrovni cca 5% u klientů starších 18 let ve smyslu neuznání stupně závislosti.</p>

Dotčené subjekty

Skupiny:

- přímo dotčené:** příjemci příspěvků na péči a budoucí žadatelé o příspěvek na péči, Česká správa sociálního zabezpečení, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce
- nepřímo dotčené:** systém důchodového pojištění a systém zdravotního pojištění, zdravotní pojišťovny, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady

Oblasti:

sociální služby a lékařská posudková služba

Identifikace nákladů a přínosů

Varianta 0 - ponechání stávajícího stavu beze změny

Varianta 0 je v současné době limitující pro naplnění cílů „Sociální reformy 2011“, a to zejména tím, že neumožňuje víceúčelové využití posudku.

Ekonomické dopady

Vývoj nákladů pro rok 2011 lze očekávat obdobně jako pro rok 2010. Ponechání stávajícího stavu – tj. nulové varianty řešení, nebude mít ekonomické dopady. Náklady na systém sociálních služeb a příspěvku na péči souvisí zejména s chováním klientů v systému, chováním poskytovatelů sociálních služeb, a to v kontextu celospolečenské situace.

Varianta 1- návrh novely právního předpisu s cílem s agregací úkonů do vyšších celků - základních životních potřeb a víceúčelového využití posudku

Varianta 1 přinese zpřehlednění posudkového systému a vlastního posudkového procesu při zachování uceleného pohledu na každodenní a zcela nezbytné základní životní potřeby klientů za současného využití obecných principů Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF/ICF). Tím se zajistí pružnější a rychlejší řízení, snížení administrativní zátěže systému i osob se zdravotním postižením při víceúčelovém využití posudku a efektivní využití pracovních kapacit LPS. Úspory pracovních kapacit může LPS využít ve prospěch jednání s klientem k posílení jeho sociálních jistot a přesvědčivosti posudkových závěrů. Posouzení stupně závislosti a základní životní potřeby mobility-schopnosti mobility a orientace v řízení o příspěvek na péči se stane podkladem pro poskytování příspěvku na mobilitu.

Ekonomické dopady

Celkově lze předpokládat neutrální finanční dopad. Na základě již zmíněného lze očekávat finančně nevýznamné snížení nákladů z důvodů snížení uznávání závislosti I. stupně u osob starších 18 let.

3. Zhodnocení variant – výběr nejvhodnějšího řešení

K cíli I.:

Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.

Stanovení pořadí variant

Varianty	Náklady/ přínosy	Bodové ohodnocení	Součet výsledků	Pořadí variant
Varianta 0	Náklady	1	1	3.
	Přínosy	0		
Varianta I	Náklady	2	4	1.
	Přínosy	2		
Varianta II	Náklady	1	2	2.
	Přínosy	1		

Pozn.: bodové ohodnocení

0 - negativní hodnocení (tzn. výrazné náklady, nebo nízké či žádné přínosy)

1 - neutrální hodnocení (tzn. přiměřené náklady, nebo ne příliš významné přínosy)

2 - pozitivní hodnocení (tzn. nízké náklady, nebo významné přínosy)

Implementace

Orgány, které jsou určeny k implementaci předmětných návrhů, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, lékařská posudková služba a příslušné správní orgány.

Vynucování

S ohledem na přesun kompetencí v oblasti rozhodování o nároku na dávku a její výplatu na ÚP jsou veškeré kompetence přeneseny na úroveň výkonu státní správy prostřednictvím ÚP.

Přezkum účinnosti ke všem výše vybraným řešením

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána Obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, se navrhuje monitoring tak, aby včas byly zachyceny případné problémy a přijata adekvátní opatření.

K cíli II.:

Zajistit zpřehlednění posuzování stupně závislosti na bázi transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života – základních životních potřeb. Tím se posudkový proces, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností, podstatně zpřehlední. Přitom se zachovává ucelený pohled na běžné životní aktivity, nutné pro sociální začlenění. Současně úprava posuzování stupně závislosti zefektivní posudkové procesy a umožní víceúčelové využití posudku o stupni závislosti i pro systém dávek pro osoby se zdravotním postižením.

Varianty	Náklady/ přínosy	Bodové ohodnocení	Součet výsledků	Pořadí variant
Varianta 0	Náklady	1	2	2.
	Přínosy	1		
Varianta 1	Náklady	2	4	1.
	Přínosy	2		

Pozn.: bodové ohodnocení

0 - negativní hodnocení (tzn. výrazné náklady, nebo nízké či žádné přínosy)

1 - neutrální hodnocení (tzn. přiměřené náklady, nebo ne příliš významné přínosy)

2 - pozitivní hodnocení (tzn. nízké náklady, nebo významné přínosy)

Implementace

Orgány, které jsou určeny k implementaci předmětných návrhů, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, lékařská posudková služba a příslušné správní orgány. Dopad regulace se dotkne především způsobu práce lékařské posudkové služby.

Vynucování

Příslušná pracoviště lékařské posudkové služby jsou jednotně metodicky vedena Českou správou sociálního zabezpečení a Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Přezkum účinnosti ke všem výše vybraným řešením

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána Obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, se navrhuje monitoring tak, aby včas byly zachyceny případné problémy a přijata adekvátní opatření.

4. Konzultace ke všem výše uváděným řešením

Konzultace předložených řešení jsou předmětem dlouhodobé diskuse se všemi zainteresovanými subjekty. Diskuse je zabezpečena jednak v rámci pracovních týmů RHSD a dále pak v kontinuální diskusi, kterou MPSV vede se zainteresovanými aktéry systému

prostřednictvím pravidelných setkání v rámci odborným komisí Asociace krajů ČR a Svazu měst a obcí ČR, účastí na akcích Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, České asociace pečovatelské služby, Asociace občanských poraden, apod., pravidelných konzultací se střešními organizacemi neziskových organizací (SKOK, ČRHO) a v neposlední řadě prostřednictvím intenzivních konzultací s organizacemi zastupujícími zájmy klientů služeb. Tato konzultační strategie se pak promítá do realizace Individuálního projektu MPSV financovaného z ESF s názvem „Podpora procesů v sociálních službách“. Projekt se zaměřuje na identifikaci jevů a procesů v sociálních službách s cílem vyhodnotit současný stav a prognózu vývoje a na tomto základě navrhnout a evaluovat legislativní i nelegislativní opatření vedoucí ke zvýšení efektivity systému. Do struktur projektu jsou zapojeni všichni relevantní aktéři, tj. zástupci sociálních partnerů, střešních organizací poskytovatelů sociálních služeb, organizací hájících zájmy uživatelů služeb a neziskových subjektů.

V průběhu celého procesu hodnocení dopadů regulace v oblasti posuzování stupně závislosti osob na pomoci jiné osoby probíhaly za účelem dosažení co nejhodnějšího řešení předmětného problému neformální konzultace s dotčenými subjekty. Těmi byly především příslušné věcně příslušné odbory MPSV, ČSSZ, Vědecká lékařská rada p. ministra a individuální odborníci na danou problematiku.

Členové Vědecké lékařské rady ministra práce a sociálních věcí vyslovili souhlas s principy předkládaného řešení - hodnocení základních životních potřeb. Přístupy k hodnocení jsou v souladu s užívaným hodnocením dle ADL. Z hlediska osob s duševními poruchami byla zdůrazněna potřeba hodnocení potřeb nikoliv pouze prostřednictvím nezvládání, ale nezvládání standardním způsobem.

Byly provedeny i konzultace se zástupci Národní rady osob se zdravotním postižením, Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, zástupci poskytovatelů sociálních služeb a zástupci samospráv zejména Komise AK ČR pro sociální záležitosti a Sociální komise Svazu měst a obcí.

Z hlediska posuzování závislosti dětí byly provedeny konzultace se zástupci ČLS J. E. Purkyně – Společnosti praktických lékařů pro děti a dorost a Společnosti sociální pediatrie. Uvedené subjekty zdůraznily zvláštnosti dětského věku a potřeby péče o děti se zdravotním postižením.

Kontakt

Závěrečnou zprávu RIA zpracovali:

Mgr. Martin Žárský

tel.: 221 922 248

e-mail: martin.zarsky@mpsv.cz

Mgr. Petr Hanuš

Tel.: 221 922 884

e-mail: petr.hanus@mpsv.cz

PhDr. Radek Suda

tel.: 221 923 007

e-mail: radek.suda@mpsv.cz

odbor sociálních služeb a sociálního začleňování

Ministerstvo práce a sociálních věcí

K části první - změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

K části třetí - změna zákona o státní sociální podpoře

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad RIA ke změně zákona o státní sociální podpoře.

1. Důvod předložení a cíle

Návrh je předkládán s cílem zefektivnit práci orgánů státní sociální podpory, lépe zacílit státní dávky a dále rozšířit možnosti rodin s dětmi pro sladování jejich profesních a rodinných rolí.

1.1. Definice problému

Reformní opatření budou realizována i v oblasti pomoci v hmotné nouzi, sociálních služeb a státní sociální podpory, tj. v oblastinepojistných dávek sociální ochrany, včetně dávek pro rodiny s nezaopatřenými dětmi s cílem celkového zefektivnění výkonu státní správy na úseku nepojistných dávek sociální ochrany.

Státní sociální podpora

Stát přispívá rodinám prostřednictvím dávek státní sociální podpory v případech uznaných sociálních situací, na jejichž řešení rodina vlastními silami a vlastními prostředky nestačí. Při posuzování nároků na dávky se netestuje majetek rodiny, ale u některých dávek (přídavek na dítě, porodné, příspěvek na bydlení a sociální příplatek) se zkoumá příjem rodiny. Dávky státní sociální podpory jsou vzájemně provázány.

Ze systému státní sociální podpory jsou poskytovány tyto dávky:

přídavek na dítě
rodičovský příspěvek
příspěvek na bydlení
sociální příplatek
porodné
pohřebné
dávky pěstounské péče.

Dávky dotčené navrhovanými úpravami jsou rodičovský příspěvek a příspěvek na bydlení.

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině a které zakládá nárok na rodičovský příspěvek. Rodičovský příspěvek je stanoven ve čtyřech výměrách daných v pevných měsíčních částkách - zvýšená (11 400 Kč), základní (7 600 Kč), snížená (3 800 Kč) a nižší (3 000 Kč). Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu dvou, tří nebo čtyř let. Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku.

Současná výše rodičovského příspěvku a celkových vyčerpaných finančních prostředků (v Kč):

	0-5	6-9	10-24	24-36	36-48	celková částka RoP
<i>počet měsíců pobírání</i>	5	4	15	12	12	
Zvolená varianta:						
dvouletá	0 ^{*)}	11 400	11 400	x	x	216 600

tříletá	0 ^{*)}	7 600	7 600	7 600	x	235 600
čtyřletá s PPM	0 ^{*)}	7 600	3 800	3 800	3 800	178 600
čtyřletá od narození	7 600	7 600	3 800	3 800	3 800	216 600

^{*)} náleží PPM (peněžitá pomoc v mateřství)

U zdravotně postižených dětí je prodloužen nárok na rodičovský příspěvek do 7 let věku dítěte v základní výměře (7 600 Kč). Pokud tomuto dítěti náleží příspěvek na péči (přiznáváný podle zákona o sociálních službách), má rodič nárok na rodičovský příspěvek v poloviční výši, nebo ve výši rozdílu plného rodičovského příspěvku a příspěvku na péči. Pokud rodič pečuje o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené ve věku 7 až 15 let a toto dítě nepobírá příspěvek na péči, náleží rodiči rodičovský příspěvek v nižší výměře (3 000 Kč).

Problematickým momentem současného stavu je souběh rodičovského příspěvku ze systému státní sociální podpory a příspěvku na péči ze systému sociálních služeb, kdy dochází k situaci, že totožné dítě je pro každý systém posuzováno samostatně a z jiných hledisek. To pro rodiče znamená absolvování dvojího posuzování, přičemž výsledná výše dávky, resp. souběhu dávek, je v některých případech shodná s původní výší rodičovského příspěvku.

Zpočátku byl rodičovský příspěvek konstruován jako příspěvek na osobní potřeby rodiče, který pečuje o dítě, a nárok na ni měl rodič, který skutečně celodenně a osobně pečoval alespoň o jedno dítě do čtyř let věku, nebo do sedmi let věku, šlo-li o dítě zdravotně postižené. Postupem času však došlo k uvolnění příjmové situace rodiče a souběžné rozvolnění nastalo i v podmínce celodenní osobní péče rodiče.

Rodičovský příspěvek podle současné právní úpravy náleží, i když

- dítě mladší 3 let navštěvuje jesle nebo obdobné zařízení pro předškolní děti nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci;
- dítě starší 3 let navštěvuje mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně nebo nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci;
- dítě navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně;
- dítě zdravotně postiženého rodiče navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně;
- dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodiny denně nebo plní povinnou školní docházku.

Zároveň však toto omezení pobytu dítěte v předškolním zařízení značně omezuje možnost pečujícího rodiče v návratu na trh práce, protože nabídka částečných úvazků je stále nedostačující. Současně platí, že služby péče o děti, zejména pro děti od dvou do tří let, jsou pro rodiče obvykle finančně obtížně dostupné, neboť jsou veskrze provozovány soukromými subjekty. Finanční situace tak nutí rodiče k tomu, aby nastupovali na plné úvazky, což má však za následek umístění dítěte v zařízení po delší dobu a tím i ztrátu nároku na rodičovský příspěvek.

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu za podmínek daných zákonem. Současná konstrukce dávky zohledňuje příjem společně posuzovaných osob, jejich náklady na nájemné a služby spojené s užíváním bytu, formu užívání bytu a velikost obce, kde se byt nachází. Odráží skutečnou potřebu jednotlivých domácností. Jedině příspěvek na

bydlení je universální dávkou a náleží i domácnostem bez nezaopatřených dětí. V současné době je 72,5% příjemců vyplácen příspěvek na bydlení do skutečných nákladů, které vykazují, a jen 27,5% příjemců má své náklady vyšší než normativní (z tohoto poměru se vymyká pouze hl. město Praha, kde je sice vypláceno pouze 9 % z celkového počtu dávek, ale do skutečných nákladů zde dostává dávku vyplacenu jen 55 % příjemců). Náklady na tuto dávku meziročně vzrůstají, ale vzhledem k tomu, že většině příjemců dávka stačí k úhradě skutečných nákladů na jejich bydlení, nemotivuje tato dávka tyto příjemce k řešení jejich bytové situace.

Výkon státní správy:

Od roku 2004 rozhodují o dávkách státní sociální podpory úřady práce a od roku 2009 i Úřad práce hlavního města Prahy. Druhostupňovým orgánem jsou krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Výkon působnosti krajských úřadů a Magistrátu hl. m. Prahy je v tomto případě výkonem státní správy v přenesené působnosti. (Původně orgány státní sociální podpory byly okresní úřady a v Praze úřady městských částí a odvolacím orgánem byly detašovaná pracoviště Ministerstva práce a sociálních věcí, tedy orgány státní správy.)

Krajské úřady provádějí státní sociální podporu ve správních obvodech úřadů práce spadajících do správního obvodu krajského úřadu. V regionech jsou pro výkon agendy státní sociální podpory zřízena detašovaná pracoviště, kterých je na území ČR v současné době cca 400.

Zákonem o Úřadu práce České republiky přechází kompetence úřadů práce v prvním stupni řízení o dávkách státní sociální podpory na krajské pobočky Úřadu práce České republiky. Odvolacími orgány zůstávají i nadále krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Na krajských úřadech a Magistrátu hlavního města Prahy vykonává agendu státní sociální podpory cca 125 zaměstnanců, zpravidla v kumulované náplni práce s ostatními současnými agendami nepojistných dávek.

Sjednocení výkonu agend na jediný systém správních úřadů je prvním krokem k odstranění anomálie, kdy o rozhodnutích specializovaného státního orgánu rozhoduje orgán územní samosprávy. Převedení dosavadních kompetencí v oblasti státní sociální podpory z krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy na Ministerstvo práce a sociálních věcí jak je navrhováno stejně jako u ostatních nepojistných dávek (podpory v nezaměstnanosti, pomoci v hmotné nouzi, dávek pro zdravotně postižené a příspěvku na péči).

1.2. Identifikace dotčených skupin

Navrhovaná úprava se týká především rodin s nezaopatřenými dětmi (jen příspěvek na bydlení se týká i ostatních skupin domácností), dále správních úřadů rozhodujících a vyplácejících dávky státní sociální podpory, orgánů posuzujících zdravotní stav dětí a rodičů a také subjektů (zejména zaměstnavatelů a finančních úřadů) vystavujících potvrzení o příjmu žadatelů o dávky. Posuzování zdravotního stavu pro účely státní sociální podpory provádějí okresní správy sociálního zabezpečení.

1.3. Popis cílového stavu

Cíl č. 1 - Snížení zátěže klientů několikanásobným posuzováním dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro účely různých sociálních dávek a zjednodušení a zlevnění administrace při řešení sociální situace rodin pečujících o zdravotně postižené dítě

převedením sociálního příplatku a rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči.

Cíl č. 2 - Větší flexibilita při rozhodování rodičů pečujících o malé dítě o výši a délce pobírání dávky změnou konstrukce a podmínek nároku u rodičovského příspěvku.

Cíl č. 3 – Zvýšení motivace řešit svou bytovou situaci přiměřeně příjmovým možnostem domácnosti.

Cíl č. 4 – Sjednocení odvolacího orgánu působícího pro všechny nepojistné dávkové systémy sociální ochrany obyvatel.

1.4. Popis existující regulace vládní politiky pro danou oblast

Vedle zákona o daních z příjmů je podpora rodin s nezaopatřenými dětmi vyjádřena zejména systémem dávek státní sociální podpory. Ze systému státní sociální podpory jsou v současné době vypláceny přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné, sociální příplatek a dávky pěstounské péče (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla). Aktuální právní regulací pro oblast dávek rodinám s nezaopatřenými dětmi je zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Hlavní směry jednotlivých dávkových systémů, včetně systému dávek pro rodiny s nezaopatřenými dětmi, jsou pro volební období obsaženy v programovém prohlášení vlády. Za uplatňování vládní politiky v oblasti sociálních dávek pro rodiny s nezaopatřenými dětmi jsou odpovědné příslušné správní orgány, kterými jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské úřady a Úřad práce České republiky.

1.5. Zhodnocení rizika

Zákon o státní sociální podpoře je účinný od 1. 10. 1995. Letitá praxe realizace zákona o státní sociální podpoře ukazuje na potřebu vymezení rozsahu krytých osob, zejména ve vztahu k cizině, úpravu podmínek nároku a výše některých dávek směrem k jejich účelnějšímu poskytování. V rámci sociální ochrany občanů je souběžně v několika systémech posuzován zdravotní stav s ohledem na potřebu péče o dítě, zejména rodičem, a v důsledku toho jsou v některých případech poskytovány souběžně i různé dávky ze shodného důvodu. Existují možnosti dalšího zefektivnění výkonu státní správy i na úseku státní sociální podpory, zejména při poskytování informací mezi správními úřady a při komunikaci s občany.

2. Návrh variant řešení, vyhodnocení nákladů a přínosů

Návrh možných řešení

Níže uváděné návrhy variant řešení se vztahují k výše identifikovaným cílům, tj. ke každému cíli je zpracován rozbor možných variant včetně varianty zachovávající stávající stav, tj. Varianta 0. U každého bloku návrhů je taktéž uváděn výčet dotčených subjektů a identifikace nákladů a přínosů.

Cíl č. 1 – Cíl č. 1 - Snížení zátěže klientů několikanásobným posuzováním dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro účely různých sociálních dávek a zjednodušení

a zlevnění administrace při řešení sociální situace rodin pečujících o zdravotně postižené dítě převedením sociálního příplatku a rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Dvojí posuzování nepříznivého zdravotního stavu z důvodu péče o dítě zůstane v systémech zachováno.
Nezvýší se počty příjemců příspěvku na péči.	Dále bude existovat několik různých dávek v různých systémech z téhož důvodu péče o dítě a bude potřeba jejich koordinace.
Nezvýší se výdaje na příspěvek na péči.	Nesníží se administrativa při řešení situace rodin se zdravotně postiženým dítětem.

Varianta I:

Převedení finančních prostředků poskytovaných prostřednictvím rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči od 1. 1. 2012 a zohlednění zániku sociálního příplatku v jeho výši. Posuzování nepříznivého zdravotního stavu dítěte výlučně pro účely dávek státní sociální podpory se ruší. To znamená, že v rámci přechodných opatření zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách se všechny rodičovské příspěvky vyplácené k 31. 12. 2011, které náležejí z titulu zdravotního postižení dětem starším 3 let, automaticky převádí podle stupně zdravotního postižení na příspěvek na péči v I. nebo II. stupni závislosti.

U dětí mladších 3 let bude na rozhodnutí rodiče, kterou z dávek si zvolí.

Výhody	Nevýhody
Poskytování jen jedné dávky z důvodu péče o dítě s nepříznivým zdravotním stavem.	Přesun mandatorních výdajů na státní sociální podporu do příspěvku na péči (viz část RIA k sociálním službám).
Posuzování nepříznivého zdravotního stavu dítěte jen jednou, stačí jedno posudkové schéma.	Možné zvýšení počtu žadatelů o příspěvek na péči a jeho poživatelů.
Zjednodušení podmínek nároku na rodičovský příspěvek.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Zvýšení motivace příjemců rodičovského příspěvku pro zapojení na trhu práce.	Potřeba úpravy software a nových formulářů.
Snížení administrativní náročnosti systému státní sociální podpory.	
Zvýšená kupní síla obyvatelstva po sociálních službách pro děti s nepříznivým zdravotním stavem.	

Varianta II:

Zrušení rodičovského příspěvku a sociálního příplatku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte od 1. 1. 2012 bez kompenzace příspěvkem na péči

Výhody	Nevýhody
Poskytování jen jedné dávky z důvodu péče o dítě s nepříznivým zdravotním stavem.	Snížení sociální podpory rodin se zdravotně postiženým dítětem.
Posuzování nepříznivého zdravotního stavu dítěte jen jednou, stačí jedno posudkové schéma.	Potřeba úpravy právních předpisů.
Zjednodušení podmínek nároku na rodičovský příspěvek.	
Snížení administrativní náročnosti systému státní sociální podpory.	

Dotčené subjekty

- Příjemci rodičovského příspěvku a sociálního příplatku z titulu nepříznivého zdravotního stavu dítěte
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností – orgány poskytující příspěvek na péči
- Okresní správy sociálního zabezpečení – posuzování zdravotního stavu

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Převedení nákladů ze státní sociální podpory do příspěvku na péči.	Snížení počtu oprávněných osob u dávek státní sociální podpory.
Var II	Nejsou.	Sníží se počet oprávněných osob majících nárok na dávky státní sociální podpory.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var I	Zvýšení poptávky po sociálních službách pro rodiny se zdravotně postiženými dětmi. Snížení nákladů na administrativu.	Zvýšení počtu příjemců příspěvku na péči a zvýšení jejich disponibilních příjmů k nákupu sociálních služeb.
Var II	Nejsou.	Nejsou.

Cíl č. 2 - Větší flexibilita při rozhodování rodičů pečujících o malé dítě o výši a délce pobírání dávky změnou konstrukce a podmínek nároku u rodičovského příspěvku

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Rodiče pobírající rodičovský příspěvek nejsou nijak motivováni k zapojení do výdělečné činnosti nebo návratu do zaměstnání.
Nízkopříjmovým rodinám pečujícím o děti do 4 let věku nehrozí propad do hmotné nouze.	Provedená volba čerpání rodičovského příspěvku je neměnná, což při změně sociální situace v rodině nemusí být pro rodinu optimální.
	Pevně nastavené doby čerpání rodičovského příspěvku do 2, 3 a 4 let věku dítěte nepřihlíží k faktickému věku pro přijetí dítěte do předškolního zařízení.
	Pevnou výši rodičovského příspěvku nelze měnit v závislosti na skutečné potřebě finančních prostředků v rodině.
	Podmínky pro poskytování rodičovského příspěvku napomáhají deklaraci matek jako samoživitelek.

	Kolize doby umístění dítěte v předškolním zařízení 4 hodiny denně nebo 5 kalendářních dnů v měsíci s rozsahem pracovní doby. V některých případech proto není možný návrat rodičů na trh práce z důvodů nedostatečné nabídky zkrácených pracovních úvazků pro pečujícího rodiče.
--	--

Varianta I:

Rodič může volit a měnit výši dávky a délku čerpání rodičovského příspěvku až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, maximálně však do 4 let věku dítěte. Možnost volby výše měsíční částky rodičovského příspěvku je vázána na skutečnost, zda některý z rodičů splňuje podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem či převzetím dítěte. Výše maximální měsíční částky závisí na výši peněžitě pomoci v mateřství. Pokud ani jeden z rodičů dítěte nesplňuje nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem či převzetím dítěte, náleží rodičovský příspěvek v pevných částkách do 4 let věku dítěte tak jako dosud. Zjednodušují se podmínky pro volbu rodičů, kdy se možnost volby výše dávky bude odvíjet od nároku na peněžitou pomoc v mateřství obou rodičů (od té, která je vyšší), bez nutnosti formálně dočasně měnit rodiče, který o dávku žádá. Rodičovské příspěvky, na které vznikl nárok před účinností nové právní úpravy, budou moci „přejít“ na novou právní úpravu dle rozhodnutí rodiče. Současně se ruší omezení nároku na rodičovský příspěvek dobou pobytu v zařízení péče o děti pro děti starší dvou let a zavádí se jednotné konto 46 hodin měsíčně pro umístění dítěte mladšího dvou let v zařízení péče o děti, přitom se zachovává dosavadní rozsah možnosti pobytu v zařízeních pro zdravotně postižené děti.

Výhody	Nevýhody
Možnost lepšího sladění profesního a rodinného života.	V roce 2012 a 2013 dojde k mírnému nárůstu mandatorních výdajů o 0,5 mld. Kč ročně, poté však již budou mandatorní výdaje na tuto dávku stejné jako podle současné úpravy.
Pokud alespoň jeden z rodičů byl před narozením dítěte účasten nemocenského pojištění v dostatečně rozsahu, bude rodině náležet rodičovský příspěvek v úhrnu stejně vysoké částky.	Je třeba změna zákona.
Budou zvýhodněni rodiče, kteří před porodem byli výdělečně činní, protože mohou volit výši dávky a dobu čerpání rodičovského příspěvku a celková částka bude vyšší než u rodin, kde není žádný rodič výdělečně činný.	Lze očekávat nárůst počtu případů s částkou rodičovského příspěvku vyšší než 7600 Kč. (Podle údajů za leden 2011 téměř 80 % rodičů vyčerpá rodičovský příspěvek do 3 let věku dítěte.)
Rodiče budou moci změnou výše dávky reagovat na změnu sociální či příjmové situace v rodině.	Někteří příjemci vyčerpají celkovou částku dříve než dosud a nenaleznou pracovní uplatnění.
Rodičovské příspěvky, na které vznikl nárok před účinností nové právní úpravy, se zachovávají, tzn. nikdo ze současných příjemců nepřijde o žádnou část celkové částky podle současného nároku.	Potřeba úpravy softwaru na výpočet a výplatu dávky a vytvoření a tisk nových formulářů.
Motivace rodiče k přijetí zaměstnání. Možnost participace rodičů dětí starších dvou let na trhu práce bez omezení. Rychlejší návrat rodičů těchto dětí na trh práce.	Dojde ke zvýšení administrace dávky v důsledku možnosti měnit výši dávky po uplynutí 3 kalendářních měsíců.
Rozšíří se nabídky služeb péče o malé děti.	
Snížení administrativy spojené s evidencí návštěvy dítěte v zařízení u dětí starších 2 let.	

Varianta II:

Omezení dávky celkovou částkou 216 600 Kč; přitom rodič může volit a měnit výši dávky a délku čerpání rodičovského příspěvku až do vyčerpání uvedené celkové částky nebo do 4 let věku dítěte.

Dosavadní nároky na rodičovské příspěvky ke dni účinnosti zaniknou a celková vyplacená částka se započte do nároku podle nové právní úpravy.

Výhody	Nevýhody
Dojde k snížení mandatorních výdajů o 1,5 až 2 mld. Kč v roce 2012.	Je třeba zásadní změna zákona.
Všem rodičům bude náležet rodičovský příspěvek v úhrnu stejně vysoké částky.	Každý rodič, který v současné době splňuje nárok na volbu tříleté varianty čerpání rodičovského příspěvku (cca 65 % příjemců rodičovského příspěvku) přijde v úhrnu o 19 tis. Kč.
Rodiče budou moci změnou výše dávky reagovat na změnu sociální či příjmové situace v rodině.	Mohou se zvýšit počty příjemců a výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi, protože někteří příjemci vyčerpají celkovou částku dříve než dosud a nenaleznou pracovní uplatnění.
	Potřeba úpravy softwaru na výpočet a výplatu dávky a vytvoření a tisk nových formulářů.
	Dojde ke zvýšení administrace dávky v důsledku možnosti měnit výši dávky.

Dotčené subjekty

- Příjemci rodičovského příspěvku – rodiny pečující o děti v útlém věku
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu – mandatorní výdaje se nesníží.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Zvýšení mandatorních výdajů v roce 2012 a 2013 o 0,5 mld. Kč ročně.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var II	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Snížení příjmu rodiny u cca 65 % příjemců rodičovského příspěvku.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var I	Navýšení odvodů na pojistném a daní. Od roku 2014 mandatorní výdaje budou shodné jako při stávající právní úpravě.	Zvýhodnění rodičů, kteří byli před porodem dítěte výdělečně činní. (Možnost flexibilní volby výše a délky čerpání dávky.)
Var II	Snížení mandatorních výdajů o 1,5 až 2 mld. Kč v roce 2012.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.

Cíl č. 3 – Zvýšení motivace řešit svou bytovou situaci přiměřeně příjmovým možnostem domácnosti

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Neustálý růst mandatorních výdajů na příspěvek na bydlení.
Obyvatelstvo bude mít i nadále prostředky na pokrytí přiměřených nákladů bydlení	Domácnosti nebudou motivovány k hledání jiného bydlení, které odpovídá jejich příjmovým možnostem.
	Příjemci dávky nebudou motivováni k přijetí zaměstnání, aby si zajistili i prostředky na bydlení
	Tlak majitelů bytů na růst nájmu.
	Ostatní aktéři v oblasti bydlení nebudou motivováni k rozvoji tzv. sociálního bydlení.

Varianta I:

Počínaje lednem 2012 se příspěvek na bydlení poskytuje oprávněné osobě po omezenou dobu, a to maximálně po dobu 60 kalendářních měsíců v průběhu posledních 10 let. Na zdravotně postižené osoby užívající bezbariérový byt a domácnosti tvořené pouze seniory staršími 75 let se časové omezení výplaty příspěvku na bydlení nevztahuje.

Výhody	Nevýhody
Občané budou motivováni k hledání bydlení podle svých výdělkových poměrů. Rozproudí se trh s byty.	Mohou se objevit skupiny občanů, které si nebudou moci zajistit odpovídající bydlení.
Občané budou motivováni k přijetí zaměstnání.	Je třeba úprava právního předpisu (změna zákona).
Mandatorní výdaje na příspěvek na bydlení budou stagnovat.	Potřeba úpravy software a nových formulářů.
Sníží se počty příjemců příspěvku na bydlení	Potřeba zvýšení aktivity státu, územně samosprávných celků i nestátních neziskových organizací i komerční sféry v oblasti bydlení.
Navrhovaná úprava se nedotkne zdravotně postižených osob užívajících bezbariérový byt a seniorů.	

Varianta II:

Zrušení příspěvku na bydlení.

Výhody	Nevýhody
Občané budou motivováni k bydlení podle svých výdělkových a majetkových poměrů. Rozproudí se trh s byty.	Mohou se objevit skupiny občanů, které si nebudou moci zajistit odpovídající bydlení. Zvýší se tlak na sociální služby
Sníží se počty příjemců dávek.	Zvýší se počty příjemců doplatku na bydlení, ale i příspěvku na živobytí v systému pomoci v hmotné nouzi.
Sníží se administrativní náročnost systému státní sociální podpory.	

Dotčené subjekty

- Příjemci příspěvku na bydlení
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory
- Obecní úřady – orgány pomoci v hmotné nouzi

- Obce
- Ministerstvo pro místní rozvoj

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu – mandatorní výdaje porostou o cca 1 mld. Kč ročně.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Nejsou.	Potřeba řešení bytové situace např. přijetí zaměstnání, výměna bytu, bydlení podle svých výdělků.
Var II	Nejsou.	Snižuje se počet oprávněných osob v SSP.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou.	Nejsou.
Var I	Nejsou.	Nejsou.
Var II	Nejsou.	Nejsou.

Cíl č. 4 – Sjednocení odvolacího orgánu působícího pro všechny nepojistné dávkové systémy sociální ochrany obyvatel

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit zákon.	Odvolacím orgánem vůči orgánu státní správy je samosprávný orgán.
Nemusí se řešit přesun zaměstnanců na jiný úřad a s tím spojená dislokace hmotného majetku.	V případě převodu ostatních agend nepojistných dávek, půjde o jedinou působnost orgánů samosprávy.
	Nedojde k racionalizaci administrativy dávek a řízení.

Varianta I:

Převod kompetencí z krajských úřadů a Magistrátu hl.města Prahy na Ministerstvo práce a sociálních věcí

Výhody	Nevýhody
Dojde k racionalizaci administrativy dávek.	Nutná změna zákona.
Výkon agendy bude provádět pouze úřad státní správy.	Vyřazení úřadů samosprávy z rozhodování o sociálních dávkách ve II. stupni.
Dojde ke sjednocení všech agend nepojistných systémů a úspoře počtu systemizovaných míst.	
Odvolací a mimoodvolací řízení agendy SSP bude na MPSV.	
Odvolací řízení všech agend nepojistných systémů bude vyřizovat z hlediska občana jediné místo.	

Varianta II:

Převod kompetencí z krajských úřadů a Magistrátu hl.města Prahy na Úřad práce České republiky

Výhody	Nevýhody
Dojde k racionalizaci administrativy dávek.	Nutná změna zákona.
Výkon agendy bude provádět pouze jeden úřad státní správy.	Vyřazení úřadů samosprávy z rozhodování o sociálních dávkách.
	Kolize se správním řádem.

Dotčené subjekty

- Příjemci dávek státní sociální podpory
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zůstanou ve stejné výši jako v současné době.	Nezmění se.
Var I	Nejsou – pokryty zefektivněním administrace	Nejsou.
Var II	Náklady se zvýší jednorázově o počáteční výdaje spojené s převodem agendy a systemizovaných míst.	Nejsou.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou.	Nejsou.
Var I	Úspora výdajů na běžný výkon agendy. Možné snížení nákladů na dávky snížením chybovosti při sjednocení orgánu, který rozhoduje.	Sjednocení místa pro uplatnění nároků občana při celém procesu vyřizování sociálních dávek.
Var II	Úspora výdajů na běžný výkon agendy.	Nejsou.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1. Identifikace nákladů a přínosů všech variant

Přijetím variant označených jako Varianta 0, by došlo k zachování stávajících trendů růstu mandatorních výdajů.

Varianty cílů 1 až 4 označené jako Varianta I. jsou optimální z hlediska záměrů programového prohlášení vlády. Ve svém důsledku vedou k zefektivnění poskytování dávek státní sociální podpory a snížení administrativních výdajů spojených s poskytováním dávek včetně odstranění několikanásobného posuzování zdravotního stavu pro zjištění potřeby péče o dítě. Zvyšuje se motivace občanů k získání bydlení odpovídajícího finančním možnostem rodiny a k přijetí zaměstnání a vytváří se také předpoklady k aktivizaci i dalších subjektů

působících v oblasti bydlení. Vede ke zprůhlednění vazeb mezi dávkami jednotlivých nepojistných systémů.

Varianta II. snižuje mandatorní výdaje v krátkém časovém horizontu nejméně, avšak v jednotlivých případech by mohla znamenat neúnosné sociální dopady pro rodiny. Lze proto očekávat její zásadní odmítnutí veřejností a ve svém důsledku neprůchodnost ostatních navrhovaných opatření.

3.2. Konzultace

K některým předloženým návrhům, zejména k problematice rodičovského příspěvku, byly provedeny konzultace s následujícími subjekty:

Síť mateřských center, o.s.

Bc. Jan Schneider, ředitel zdravotnického zařízení – jeslí Praha 4, zastupitel Prahy 4

doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D., akademický ekonom, dlouhodobě se zabývající problematikou ekonomie trhu práce, školství a výzkumu

V rámci připomínkového řízení proběhly četné diskuse se sociálními partnery, zástupci SMO, zástupci Asociace krajů, krajskými úřady a organizacemi zdravotně postižených.

3.3. Implementace a vynuocování

- K naplnění cílů obsažených v hodnocení dopadů regulace, jsou kompetentní Ministerstvo práce a sociálních věcí (metodické vedení, zabezpečení jednotného aplikačního programu, předepsaných tiskopisů, finanční prostředky na výplatu dávek), Ministerstvo vnitra (trvalý pobyt a bydliště), Úřad práce České republiky – rozhodování o dávkách a jejich výplata), okresní správy sociálního zabezpečení (posuzování zdravotního stavu). Sankce za neplnění některých úkolů vyplývajících z navrhovaných řešení jsou obsaženy zejména v § 65a až § 65c zákona o státní sociální podpoře.

3.4. Přezkum účinnosti

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, nelze předpokládat nutnost stanovení časových limitů účinnosti navrhovaných opatření, protože bude sledována při plnění státního rozpočtu. Lze předpokládat, že účinnost navrhované úpravy by mohla být stanovena na 1. 1. 2012, současně s účinností ostatních zákonů.

4. Návrh řešení

Navrhuje se realizovat varianty označené jako Varianta I, jejíž věcný obsah je v souladu s Programovým prohlášením vlády.

4.1 Rekapitulace finančních dopadů:

1. Snižování zátěže klientů několikanásobným posuzováním dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro účely různých sociálních dávek a zjednodušení a zlevnění administrace při řešení sociální situace rodin pečujících o zdravotně postižené dítě

Snížení výdajů na rodičovský příspěvek a sociální příplatek o 0,6 mld. Kč, které bude převedeno do výdajů na příspěvek na péči.

2. Větší flexibilita při rozhodování rodičů pečujících o malé dítě o výši a délce pobírání dávky změnou konstrukce a podmínek nároku u rodičovského příspěvku

Přechodné zvýšení výdajů na rodičovský příspěvek o 0,5 mld. Kč za rok v roce 2012 a 2013.

3. Zvýšení motivace řešit svou bytovou situaci přiměřeně příjmovým možnostem domácnosti

Snížení výdajů na příspěvek na bydlení lze očekávat nejdříve až v roce 2017, resp. snížení dynamiky růstu mandatorních výdajů.

4. Sjednocení odvolacího orgánu působícího pro všechny nepojistné dávkové systémy sociální ochrany obyvatel

V důsledku zvýšení efektivity administrace všech nepojistných dávek se nepředpokládá zvýšení výdajů veřejných rozpočtů na výkon převáděné agendy delimitací systemizovaných míst na Ministerstvo práce a sociálních věcí.

4.2 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava státní sociální podpory je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a Listinou základních práv a svobod.

4.3 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava státní sociální podpory je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie, obecnými právními zásadami práva Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

Navrhované právní úpravy se bezprostředně dotýkají zejména následující právní předpisy EU:

- Nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29 dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení,
- Nařízení EP a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení,
- Nařízení EP a Rady (ES) č. 123/2010 ze dne 24 listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti,
- Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství, konkrétně článku 7 odst. 2 (tzv. koncept sociálních výhod),
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států,

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.

4.4 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Z hlediska rovnosti žen a mužů je návrh v oblasti státní sociální podpory neutrální, neboť právní úprava je pro obě pohlaví stejná.

4.5 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy z hlediska dopadu na podnikatelské prostředí České republiky, životní prostředí a specifické skupiny obyvatel

Návrh zákona v oblasti státní sociální podpory nemá bezprostřední dopady na podnikatelské prostředí ČR ani na životní prostředí. Návrh zákona by měl mít pozitivní dopad na rodiny s dětmi. K národnostním menšinám je návrh zákona zcela neutrální.

Kontakt:

Závěrečnou zprávu RIA zpracovaly:

Ing. Blanka Jelínková
Telefon: 221 92308
e-mail: blanka.jelinkova@mpsc.cz

RNDr. Lucie Benešová
Telefon: 221 92803
Odbor rodiny a dávkových systémů
Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor rodiny a dávkových systémů

K části čtvrté – změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů

A. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace – sjednocení výplaty dávek

1. Důvod předložení

1.1. Název

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se sjednocením výplaty nepojistných dávek – část čtvrtá změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

1.2. Identifikace problémů, cílů a rizik

Cílem návrhu je sjednocení výplaty nepojistných sociálních dávek na jedno výplatní místo. Návrhem má dojít k sjednocení agendy dávek hmotné nouze, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a výkonu inspekce poskytování sociálních služeb s agendou dávek státní sociální podpory. Obecně cílem celkové koncepce sociální reformy je zefektivnění práce orgánů státní správy, snížení administrativní zátěže pro uživatele služeb a podpora proklientského přístupu.

Hlavním problémem stávající právní úpravy je rozdělení kompetencí v nepojistných dávkových systémech mezi Úřad práce ČR a obecní, respektive krajské úřady, které vykonávají v těchto agendách přenesenou působnost.

Charakter činností v převáděných agendách je jednoznačně identifikovatelný jako výkon státní moci, která musí být na celém území zajišťována univerzálně a jednotně. Sociální (životní) události osob, které vedou k tomu, že pro zachování či zvýšení kvality života osob je nezbytné poskytnout státní dávku, musí být vyhodnocovány v rámci celého území státu jednotně. Poskytnutí předmětných dávek není determinováno dalšími okolnostmi, jako jsou například dostupnost služeb v konkrétním území, či politika obce v oblasti bydlení.

Uvažované přenesení řízení, rozhodování a výplaty dávek na Úřad práce tudíž zajistí, že v rámci celého území státu bude ve všech procesních krocích aplikován jednotný postup a současně dojde ke zvýšení efektivity správy dávkových systémů.

1.3. Popis současné právní úpravy

Výplata nepojistných sociálních dávek je v současné době upravena zejména zákonem č. 111/2006 Sb., pomoci v hmotné nouzi a zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Tyto zákony upravují také organizační uspořádání výplaty dávek. Výplatu dávek hmotné nouze zajišťují obce. Výplatu dávek státní sociální podpory zajišťují od roku 2004 (v Praze od roku 2009) úřady práce. Od dubna 2011 vstoupila v účinnost nová organizační struktura úřadů práce. Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, mění pouze organizační strukturu úřadů práce, která je předpokladem pro další navrhované změny v oblasti správy služeb zaměstnanosti a dávkových systémů. Z hlediska věcného výkonu agend nedochází k žádným změnám. Do této nové organizační struktury by měl být na základě tohoto návrhu začleněn výkon ostatních agend v nepojistných dávkových systémech.

2. Návrh variant řešení

2.1. Návrh možných řešení

VARIANTA I - „Nulová.“

Zachování současného stavu.

VARIANTA II – Sjednocení výplaty nepojistných sociálních dávek na obecní úřady.

V této variantě by došlo k přenesení výkonu agendy dávek státní sociální podpory z Úřadu práce ČR na obce. Systémově jde tato varianta opačným směrem než se dosud v oblasti nepojistných sociálních dávek postupovalo. V roce 2004 bylo rozhodnuto o tom, že výkon státní sociální podpory bude zajišťován státem v jeho přímé působnosti. Největší dávkový systém je tedy od roku 2004 (v Praze od roku 2009) vykonáván na úřadech práce. Současně vláda v roce 2007 schválila návrh věcného záměru zákona o Národním úřadu pro zaměstnanost a sociální správu. Tento věcný záměr počítal se sjednocením všech nepojistných sociálních dávek do struktury úřadů práce.

VARIANTA III - Sjednocení výplaty nepojistných sociálních dávek na Úřad práce ČR.

Tato varianta sjednocuje výkon agend dávek hmotné nouze, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a výkonu inspekce poskytování sociálních služeb s agendou dávek státní sociální podpory. Uvedené nepojistné dávky budou vykonávány na Úřadu práce ČR. V této variantě dochází k dokončení procesu sjednocování výplaty dávek na jednom místě v návaznosti na předchozí rozhodnutí o převodu výkonu agendy státní sociální podpory (rozhodnutí z roku 2004) a rozhodnutí o převodu zbývajících nepojistných dávek (rozhodnutí z roku 2007) do přímého výkonu státní správy.

2.2. Dotčené subjekty

Dotčenými subjekty jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce ČR, územně samosprávné celky na úrovni pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, úřadů městských částí hlavního města Prahy, krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy, někteří zaměstnanci územně samosprávných celků, a osoby, které pobírají nebo hodlají pobírat dávky nepojistných sociálních systémů.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1. vyhodnocení nákladů a přínosů všech variant

VARIANTA I

Zachování současného stavu nepovede k dosažení cílů navrhované sociální reformy, tzn., že zůstane zachována současná neefektivita systému výkonu agendy nepojistných dávek a nedojde ke snížení nákladů na výkon těchto agend.

VARIANTA II

Při přenesení agendy státní sociální podpory na obce dojde ke sjednocení výplatního místa nepojistných sociálních dávek. Zároveň však v této variantě dojde k úplnému oddělení systémů nepojistných sociálních dávek od systému politiky zaměstnanosti a atomizaci postupů při výkonu. Tímto oddělením má tato varianta menší synergické efekty oproti variantě III. Opětovný převod agendy státní sociální podpory ze státu na obce (tato agenda byla takto přenesena již při zániku obecních úřadů) by navíc znamenal velké riziko pro stabilitu výkonu této agendy.

Náklady spojené s touto variantou budou pro státní rozpočet přibližně dvojnásobné oproti nákladům varianty III. Při této variantě by totiž došlo k přibližně dvojnásobnému převodu pracovníků a v oblasti provozních nákladů by tato varianta znamenala přibližně dvojnásobný objem požadavků na nákup techniky. Ostatní aspekty nákladů této varianty jsou popsány u varianty III, neboť mají stejný charakter.

VARIANTA III

Sjednocení agend dávek hmotné nouze, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a výkonu inspekce poskytování sociálních služeb s agendou dávek státní sociální podpory na Úřad práce ČR umožní efektivní výkon těchto agend na jednom místě.

Tato varianta umožňuje jednotný a efektivní výkon posuzování a současně nabízí možnost dostupnosti přes další systémy, tj. státní sociální podporu, problematiku zaměstnanosti a oblast možných řešení v případě hmotné nouze. Územní a administrativní dostupnost systému bude z pohledu občana zachována a v některých ohledech zvýšena, a to především v oblasti jednotné informační strategie a poradenství.

Územní samosprávy budou i nadále vykonávat v přenesené i samostatné působnosti činnosti, které vyžadují znalost podmínek života v daném území, tj. především ty činnosti, které umožní co nejefektivněji pracovat s lidmi, kteří se ocitají v nepříznivé sociální situaci. Současně se odstraňuje bariéra ve vztahu mezi pracovníkem samosprávy a klientem, která je dána dvojitým statutem pracovníka, tj. jednak má kompetence rozhodovat o nárocích člověka a pod hrozbou sankce následně vymáhat plnění podmínek a na druhou stranu má kompetenci podporovat člověka v procesu vypořádání se s nepříznivou sociální situací. Konflikt těchto dvou rolí a nutnost dodržovat zákonem stanovené postupy téměř vždy vede k tomu, že je upřednostněna role pracovníka, která má spíše mocenský charakter. Rozčlenění těchto rolí umožní státu spravovat velmi efektivně dávkové systémy a samosprávám aplikovat co nejúčinnější metody práce s občany.

Co se týká nákladů varianty III, je třeba konstatovat, že za účelem zajištění nepřetržitého výkonu předmětných agend je nezbytné zdůraznit, že všechny agendové informační systémy jsou i dnes ve vlastnictví a správě Ministerstva práce a sociálních věcí včetně příslušné techniky. Celkově se odhadují současné náklady na mzdové a provozní náklady spojené se sjednocovanými dávkovými agendami na cca 920 mil. Kč ročně. (paralera s nedávným převodem státní sociální podpory z obcí na úřady práce).

Vzhledem k tomu, že z obecních úřadů se navrhuje převzít vybrané činnosti přímo spojené s řízením, rozhodováním a výplatou nepojistných dávek sociální ochrany, bude třeba v odpovídajícím poměru snížit příspěvek těmto obcím na výkon státní správy v přenesené působnosti. Předpokládané snížení příspěvku bude cca 830 mil. Kč ročně. U krajských úřadů, které vykonávají agendu řízení, rozhodování u nepojistných dávek sociální ochrany ve druhém stupni a vykonávají metodickou a dozorovou činnost vůči podřízeným orgánům, se předpokládá poměrné snížení příspěvku cca ve výši 90 mil. Kč ročně. Nejsou očekávány zvýšené výdaje na pořízení informačních technologií, neboť v současné době jsou dávkové agendy administrovány na zapůjčené technice, která je vedena v majetku ministerstva, a ministerstvo zároveň provozuje používané informační systémy.

V souvislosti se sjednocením agend dávek hmotné nouze, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a výkonu inspekce poskytování sociálních služeb s agendou státní sociální podpory na Úřad práce ČR jsou očekávány úspory provozních výdajů ve výši 184 mil. Kč. Část zejména obslužných činností, které jsou nyní vykonávány v souvislosti s výkonem přenesené působnosti územně samosprávnými celky, budou vykonávány stávajícími pracovníky Úřadu práce, současně díky sjednocení žádostí o jednotlivé dávky dojde ke snížení celkového počtu vyřizovaných žádostí, a tím i k celkovému snížení počtu zaměstnanců vykonávajících tyto agendy. Zároveň v souvislosti se sjednocením

metodického vedení a rozhodování ve 2. stupni lze očekávat zvýšení kvality rozhodování na nižším stupni a s ním spojený nižší nápad opravných nebo přezkumných řízení.

Neočekávají se zásadní negativní dopady na územně samosprávné celky, neboť snížení příspěvku na výkon přenesené působnosti bude odpovídat rozsahu odejímaných agend. Případné dočasné umístění převedených zaměstnanců v dosavadních prostorách bude podléhat místně obvyklému nájemnému a úhradě s tím spojených provozních nákladů.

3.2. Konzultace

Konzultace byly provedeny na pravidelných koncepčních poradách k sociální reformě, v rámci tzv. kulatých stolů pořádaných MPSV se zástupci dotčených subjektů a v rámci připomínkového řízení. Navržená právní úprava byla v rámci konzultací diskutována s následujícími subjekty:

Úřady práce

Další ministerstva a správní orgány

Charta sociálního podnikání a další zástupci zaměstnavatelů OZP

Zástupci poskytovatelů sociálních služeb

Národní rada zdravotně postižených

Svaz měst a obcí

Asociace krajů

Další zástupci samosprávy

Navržené řešení vychází z poznatků získaných v průběhu uvedených konzultací a odráží kompromisní řešení ve vztahu k sjednocení místa výplaty jednotlivých dávek a ve vztahu k respektování úlohy samosprávy v systému sociální pomoci.

4. Návrh řešení

4.1. Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

VARIANTA I

Ponecháním současného stavu nedojde ke zvýšení efektivity systému. Současný decentralizovaný systém není schopen řádně garantovat jednotný výkon státní správy ani standardizovaný model obsluhy klientů. Nedojde k dokončení sociální reformy. Prostředky vynakládané na dávkové systémy a jejich administraci se budou nadále neefektivně spotřebovávat na složitou administraci systémů.

VARIANTA II

V této variantě sice dojde ke sjednocení výplaty nepojistných sociálních dávek, ale nedojde k propojení se systémem politiky zaměstnanosti. V této variantě budou tedy i nadále existovat dva systémy finanční podpory, které řeší obtížné životní situace. Jeden systém pro oblast sociálních problémů a druhý systém pro oblast podpory v nezaměstnanosti.

Náklady na tuto variantu jsou přibližně dvojnásobné oproti variantě III. Přínosy jsou oproti tomu výrazně nižší, protože nedochází k propojení s oblastí podpory nezaměstnaných. Nevýhodou této varianty je navíc odklon od dosavadního trendu sjednocování systémů na úřadech práce.

VARIANTA III

Varianta III vychází z předchozích rozhodnutí, které byly učiněny na základě analýz stávajícího stavu (viz výše). Jedním z východisek je také věcný záměr zákona o sociálních službách, který vláda schválila usnesením ze dne 20. října 2004 č. 997. Tento věcný záměr s poukazem na to, že v případě nepojistných systémů se jedná o výkon státní správy, předpokládal jako nejvhodnější řešení přiřazení těchto činností úřadům práce. Pracovníci úřadů práce vykonávající tuto agendu budou aktivním prvkem systému, tzn. budou v úzkém kontaktu s poskytovateli, orgány veřejné správy a zájemci o sociální služby. Odborní pracovníci úřadů práce pak mohou shromažďovat a poskytovat informace o možných, efektivních způsobech zajištění pomoci lidem či poskytování služeb, a to zejména proto, že jsou napojeni na další sociální systémy.

Náklady této varianty jsou poloviční oproti variantě II. Přínosy jsou naopak maximální možné, protože dochází k plné integraci systémů podpory lidí ve složitých sociálních situacích, a to včetně podpory nezaměstnaných.

Závěr

Vzhledem k výše uvedenému se navrhuje přijmout variantu III.

4.2. Implementace a vynucování

Implementace a vynucování je řešena prostřednictvím zákona o Úřadu práce České republiky, metodickým řízením ministerstva a postupem ministerstva jako nadřízeného správního orgánu při rozhodování o odvolání.

4.3. Přezkum účinnosti

Implementace pak bude pravidelně hodnocena v rámci přezkoumávání agendy ministerstvem. Přezkum účinnosti bude proveden nejpozději v roce 2014 v rámci vyhodnocení účinnosti první etapy sociální reformy.

4.4. Kontakty

Mgr. Štěpán Hošna, Sekce politiky zaměstnanosti a trhu práce, Ministerstvo práce a sociálních věcí
Tel.: 221 623 247, e-mail: stepan.hosna@mpsv.cz

B. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace – Sjednocení informačních systémů do Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí

1. Důvod předložení

1.1. Název

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se sjednocením výplaty nepojistných dávek – část čtvrtá změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

1.2. Identifikace problémů, cílů a rizik

Cílem návrhu je snížení nákladů administrace a její zjednodušení, lepší zacílení a adresnost sociálních dávek při dosažení maximální možné účelnosti dávek a zvýšení komfortu pro klienty systému. Záměrem státu je zajistit vyšší efektivitu při správě a distribuci sociálních dávek a vytvořit systém auditovatelného sledování účelovosti jejich čerpání. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je „Jednotný informační systém práce a sociálních věcí“ (JIS PSV), jehož součástí je i „Sociální karta“. Sociální karta bude plnit funkce nejen stávajících průkazů TP, ZTP a ZTP/P (vizuální informace na vlastní kartě), ale zároveň bude obsahovat bezpečné autentizační a platební funkce (standardizované elektronické funkce).

Stane se identifikačním nástrojem pro komunikaci občana s orgány veřejné moci v sociální oblasti. Technologie JIS PSV zajistí nejen dokladování čerpání všech účelových prostředků, ale bude schopna v režimu on-line zabránit tam, kde je to žádoucí, čerpání těchto prostředků na jiné než povolené položky. Dále se předpokládá, po dohodě s Ministerstvem zdravotnictví, využití sociální karty jako Evropského průkazu zdravotního pojištění, kdy nejdříve dojde k využití shodných informací ve vizualizaci karty a následně, po legislativních úpravách zvláštních zákonů i k využití elektronických funkcí karty.

Rizikem spojeným se zavedením sociální karty je možná nechuť některých uživatelů používat elektronické funkce karty. Proto bude přijata taková úprava, která zabezpečí přístup k prostředkům plynoucím se sociálních dávek, příspěvků a podpor i těm občanům, kteří z různých důvodů nebudou schopni využívat elektronických funkcí JIS PSV a jeho sociální karty. A dále bude tomuto riziku předcházeno informováním uživatelů a nastavením maximálního klientského komfortu již v přechodném období.

1.3. Popis současné právní úpravy

Jednotlivé sociální systémy mají samostatné informační systémy pro svou administraci včetně způsobů administrace výplat daných dávek. Sociální karta není v současné době upravena žádným právním předpisem a není v České republice v praxi používána. Vedle toho jsou však v současné době využívány různé formy bezhotovostní výplaty sociálních dávek včetně například výplaty prostřednictvím stravenek a kupónů.

2. Návrh variant řešení

2.1. Návrh možných řešení

VARIANTA I - „nulová“

Zachování současného stavu. V této variantě by nebyl JIS PSV zaveden.

VARIANTA II – *Zavedení JIS PSV pro některé systémy v rámci resortu práce a sociálních věcí*

V této variantě by byl JIS PSV zaveden pouze pro výplatu některých sociálních dávek. V tomto směru by bylo možné uvažovat například o zavedení pouze pro oblast některých dávek hmotné nouze, kde je cílem při výplatě dávky regulovat použití vyplacených finančních prostředků.

VARIANTA III – *JIS PSV jako základní nástroj pro Jednotné výplatní místo*

JIS PSV bude soubor hardware a software nebo software řešení, který bude vybudován za konkrétním účelem. Obsažená data jsou využívána uživateli tohoto systému v rámci celého resortu, včetně podřízených organizací.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je mimo jiné správcem jednotného informačního systému práce sociálních věcí, jehož součástí jsou údaje z agendových subsystémů:

- o dávkách státní sociální podpory,
- o pomoci v hmotné nouzi,
- o příspěvku na péči,
- o dávkách pro osoby se zdravotním postižením,
- v oblasti zaměstnanosti.

Obsah jednotného informačního systému, orgány, které jsou uživateli tohoto systému, jejich práva a povinnosti, jakož i práva a povinnosti třetích osob jsou upraveny zvláštními předpisy (Z. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění p. p., Z. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění p. p., Z. č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění p. p., Z. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění p. p. a Z. č. /2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů) a dalších zákonů v působnosti MPSV.

Resort práce a sociálních věcí zajišťuje na vlastní náklady jednotný aplikační program automatizovaného Informačního systému práce a sociálních věcí. Resort práce a sociálních věcí zajišťuje na vlastní náklady soulad s další evropskou a národní legislativou, dále pak se Z. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, Z. č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy, Z. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

Organizace v resortu práce a sociálních věcí musí při zpracování výše uvedených agend, řízení o dávkách ve výše uvedených systémech, při jejich výplatě a kontrole tento JIS používat.

Pro účely sociální práce přistupují k tomuto informačnímu systému také orgány samosprávy, kde využívají klientská data příjemců nepojistných sociálních dávek.

MPSV zvyšuje úroveň využívání výpočetního výkonu v rámci resortu, sdílením hardware včetně využití software a aplikační podpory. Tento přístup naplňuje jeden z úkolů v Programovém prohlášení vlády a to aktivní vyhledávání úspor v činnosti státní správy.

2.2. Dotčené subjekty

Dotčenými subjekty jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce ČR, obce, kraje a osoby, které pobírají nebo hodlají pobírat dávky nepojistných sociálních systémů.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 vyhodnocení nákladů a přínosů všech variant

VARIANTA I

Zachování současného stavu nepovede k dosažení cílů navrhované sociální reformy, tzn., že zůstane zachována současná neefektivita systému a nedojde k následnému rozvoji

sociálních a dalších služeb a jejich poskytovatelů. Nedojde ke zvýšení účelovosti poskytovaných dávek a omezení jejich zneužívání.

VARIANTA II

Náklady spojené s touto variantou budou v zásadě shodné s variantou III. Přínosy této varianty budou však podstatně nižší. V této variantě ztrácí JIS PSV svoji universální funkci.

VARIANTA III

Tato varianta zajistí vyšší efektivitu při správě a distribuci sociálních dávek a vytvoří systém auditovatelného sledování účelovosti jejich čerpání. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je „Jednotný informační systém práce a sociálních věcí“, jehož součástí je i „Sociální karta“. Sociální karta bude plnit funkce nejen stávajících průkazů TP, ZTP a ZTP/P (vizuální informace na vlastní kartě), ale zároveň bude obsahovat bezpečné autentizační a platební funkce (standardizované elektronické funkce) a zároveň se předpokládá i funkci Evropského zdravotního průkazu EHIC.

Stane se identifikačním nástrojem pro komunikaci občana s orgány veřejné moci v sociální oblasti. Technologie JIS PSV zajistí nejen dokladování čerpání všech účelových prostředků, ale bude schopna v režimu on-line zabránit tam, kde je to žádoucí, čerpání těchto prostředků na jiné než povolené položky. JIS PSV bude kromě vytvoření technologického zázemí pro Jednotné výplatní místo schopen připravit také vstupní data pro projekt Jednotného inkasního místa, a zároveň pro následnou kontrolu účelovosti vyplacených dávek, podpor a příspěvků. Sociální karta je jednoduchý nástroj JIS PSV, který umožní využívat služby těchto systémů bez zbytečných dodatečných nákladů s využitím již existujících technologií.

Resort MPSV realizaci distribuce a provozu Sociálních karet v rámci JIS PSV zabezpečí prostřednictvím externího provozovatele. Výběr dodavatele bude proveden formou veřejné obchodní soutěže. Zadání vůči dodavateli bude koncipováno jako rozpočtově neutrální.

Cílovou koncepcí financování Sociální karty je zajistit úhradu provozních nákladů a zisku na poplatcích od komerčních subjektů (banky, obchody atd.) u kterých bude Sociální karta použita k hrazení služeb a zboží.

Pozitivním efektem zavedení systému Sociálních karet bude také úspora administrativních nákladů v resortu MPSV. S ohledem na zvýšení racionalizace práce MPSV předpokládáme úsporu na provozních nákladech kapitoly MPSV (50) ve výši 40.000.000,- Kč.

3.2. Konzultace

Konzultace byly provedeny na pravidelných koncepčních poradách k sociální reformě, v rámci tzv. kulatých stolů pořádaných MPSV se zástupci dotčených subjektů a v rámci připomínkového řízení. Navržená právní úprava byla v rámci konzultací diskutována s následujícími subjekty:

Úřady práce

Ministerstvo financí

Česká národní banka

Další ministerstva a správní orgány

Charta sociálního podnikání a další zástupci zaměstnavatelů OZP

Zástupci poskytovatelů sociálních služeb

Národní rada zdravotně postižených

Navržené řešení vychází z poznatků získaných v průběhu uvedených konzultací a odráží kompromisní řešení ve vztahu ke způsobu používání sociální karty.

4. Návrh řešení

4.1. Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

VARIANTA I – Zachování současného stavu, tedy provozování více informačních systémů pro administraci jednotlivých dávkových nepojistných systémů a oblasti státní politiky zaměstnanosti paralelně, je při současných požadavcích na takovéto systémy neefektivní a nevede k požadovanému synergickému efektu. Zvolením varianty I by nedošlo k zvýšení účelovosti poskytovaných dávek a omezení jejich zneužívání.

VARIANTA II – Provozování nového informačního systému pouze pro část nepojistných dávek sice významně zvýší účelovost do systému zahrnutých dávek a omezí jejich zneužívání, ale ani v této variantě není dosaženo potřebné synergie pro efektivní realizaci této části sociální politiky.

VARIANTA III – JIS přináší do administrace nepojistných dávek a dávek z oblasti státní politiky zaměstnanosti potřebný synergický efekt a posiluje správné využívání státem poskytnutých dávek ve smyslu pravidel stanovených jednotlivými právními předpisy.

Závěr

Vzhledem k výše uvedenému se navrhuje přijmout variantu III.

4.2. Implementace a vynucování

Implementace a vynucování je řešena prostřednictvím zákona o Úřadu práce ČR a metodickým řízením ministerstva v oblasti aplikace sociální karty v praxi.

4.3. Přezkum účinnosti

Implementace bude pravidelně hodnocena v rámci přezkoumávání agendy ministerstvem. Přezkum účinnosti bude proveden nejpozději v roce 2014 v rámci vyhodnocení účinnosti první etapy sociální reformy.

4.4. Kontakty

Závěrečnou zprávu RIA zpracovali:

Mgr. Petr Hanuš,
Tel.: 221 922 884
e-mail: petr.hanus@mpsv.cz

Dipl. Ing. René Piták MBA
Tel.: 224911208
e-mail: rene.pitak@mpsv.cz

C. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace – společné části pro oblast A a B

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Na navrhovanou právní úpravu se nevztahují předpisy Evropské unie, judikatura soudních orgánů Evropské unie, obecné právní zásady práva Evropské unie ani mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Z hlediska rovnosti žen a mužů je návrh v oblasti pomoci v hmotné nouzi neutrální, neboť právní úprava je pro obě pohlaví stejná.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy z hlediska dopadu na podnikatelské prostředí České republiky, životní prostředí a specifické skupiny obyvatel

Návrh zákona nemá bezprostřední dopady na podnikatelské prostředí ČR ani na životní prostředí. K národnostním menšinám je návrh zákona zcela neutrální.

Pro informaci se přikládá souhrnná tabulka celkových finančních dopadů všech tří návrhů zákonů předkládaných současně s navrženou účinností od 1. ledna 2012. Dalšími dvěma návrhy zákonů jsou

- návrh zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Souhrnné rozpočtové dopady

Č.	Název opatření	Rozpočtový dopad v roce 2012
		v mil. Kč
	Oblast dávek pomoci v hmotné nouzi	
1	Zefektivnění administrace převedením agendy pomoci v hmotné nouzi v rámci sjednocení výplaty všech nepojistných dávek sociální ochrany na jeden správní orgán (Úřad práce ČR, MPSV).	oček. úspora výdajů
2	Úprava nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi zaměřená na zjednodušení řízení, zpřísnění podmínek pro osoby, které se vědomě vyhýbají práci, zpřesnění pojmů a na zrušení některých ustanovení, jejichž realizace je administrativně náročná a neefektivní.	-100
3	Zefektivnění využití institutu veřejné služby převedením jejího organizování na Úřad práce.	70
4	Úprava činností souvisejících se sociální prací s osobami dlouhodobě setrvávajícími v situaci hmotné nouze.	bez dopadů
	Oblast sociálních služeb	
5	Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.	bez dopadů
	Převedení sociálního příplatku a rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči.	600
6	Navýšení výše částky příspěvku na péči pro osoby ve II. stupni závislosti ve věku od 1 do 18 let.	52
	Oblast státní sociální podpory	
7	Snížení zátěže klientů několikanásobným posuzováním dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro účely různých sociálních dávek a zjednodušení a zlevnění administrace při řešení sociální situace rodin pečujících o zdravotně postižené dítě převedením sociálního příplatku a rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči.	-600

8	Změna konstrukce a podmínek nároku u rodičovského příspěvku.	500
9	Omezení výplaty příspěvku na bydlení maximálně na 60 měsíců v průběhu 10 let.	bez dopadů
	Dávky osobám se zdravotním postižením	
10	Úspory plynoucí v důsledku zefektivnění administrace.	-400
	Oblast zaměstnanosti	
11	Sdílené zprostředkování práce	180
12	Zaměstnávání osob se zdravotním postižením	-187
13	Snižování administrativní zátěže – jednorázové náklady	2
	Sjednocení výkonu agend nepojistných dávek	
14	Sjednocení výkonu agend nepojistných dávek - snížení příspěvku na výkon státní správy (obce a kraje)	-920
14a	Náklady na výkon agend nepojistných dávek	920
14b	Úspora provozních výdajů plynoucí ze sjednocení agend nepojistných dávek	-184
15	Zavedení Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí	-40
	Celkem	-107

- snížení výdajů
+ zvýšení výdajů

Zvláštní část

K části první – změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

K čl. I

K bodům 1 a 2

Praxe ukazuje, že v případě, kdy je poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc na úhradu předmětů dlouhodobé potřeby nebo na jejich opravu, je s ohledem na stanovený limit problematické ve stejném okruhu společně posuzovaných osob poskytnutí potřebné pomoci nezaopatřeným dětem na zajištění zvýšených nákladů spojených se vzděláním a zájmovou činností. Proto se navrhuje výše uvedené situace rozdělit tak, aby se posuzovala každá zvlášť. Dále již nebudou obsahem ustanovení odst. 5 písm. b) slova „a na základní vybavení domácností“. Jde o duplicitu s úvodním vymezením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby. V praxi je uvedená dikce často využívána výkladem k poskytování mimořádné okamžité pomoci na základní vybavení domácnosti, obsahující nábytek, nádobí, ložní prádlo, záclony apod., což není záměrem mimořádné okamžité pomoci pro tuto situaci. Zároveň dochází k rozšíření dikce nově vytvořeného písmene c) o náklady na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí.

K bodu 3

Jde o odstranění nejednotného výkladu postupu v případech, kdy osoba samostatně výdělečně činná přerušuje nebo ukončuje tuto činnost. S ohledem na skutečnost, že definice osoby samostatně výdělečně činné je především obsažena v zákoně o důchodovém pojištění, navrhuje se, aby pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi byly osoby samostatně výdělečně činné rovněž posuzovány podle zákona o důchodovém pojištění tak, jak je tomu i pro účely zákona o zaměstnanosti (evidence uchazečů o zaměstnání).

K bodu 4

Při posuzování okruhu společně posuzovaných osob dochází k nejednotnému postupu vylučování osob z okruhu osob v hmotné nouzi v případech, kdy některá ze společně posuzovaných osob nastupuje výkon zabezpečovací detence nebo je vzata do vazby nebo nastupuje výkon trestu odnětí svobody (je vyloučena následující kalendářní měsíc po kalendářním měsíci nástupu, nebo další kalendářní měsíc tak, jak je tomu u státní sociální podpory). Proto se doporučuje odstranit duplicitní výklad tak, že tyto osoby přestávají být osobami v hmotné nouzi počínaje prvním dnem kalendářního měsíce, následujícím po kalendářním měsíci nástupu, a to s ohledem na navrhovanou změnu posuzování podmínek pro nárok na dávku za kalendářní měsíc předcházející aktuálnímu měsíci, tj. měsíci, v němž je o dávce rozhodováno a je dávka vyplácena.

K bodu 5

Není důvod pro disparitaci v přístupu k osobám umístěným ve zdravotnickém zařízení různého typu a vyčlenění psychiatrické léčebny a LDN z tohoto okruhu, neboť jde také o zdravotnická zařízení.

K bodu 6

V odstavci 2 se navrhuje úprava textu tak, aby bylo zřejmé, že se nepřihlíží k osobě, která není považována za osobu v hmotné nouzi pouze pro účely stanovení výše příspěvku na živobytí. Dále se navrhuje doplnit, že společně posuzovanou osobou pro účely posouzení

stavu hmotné nouze je i osoba, která nepatří do okruhu oprávněných osob. Pro účely nároku na dávku se doplňuje společně posuzovaná osoba uvedená v § 3 odst. 1 novém písm. g).

Úprava v odstavci 3 reaguje na skutečnost, že v ostatních ústavních zařízeních, které jsou pod ostatními resorty jako např. Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, jsou osoby zde umístěné zabezpečeny prostřednictvím veřejných transferů, byť mnohdy jen částečně, ze státního rozpočtu, a to i v rozsahu úhrad na ubytování, stravu, apod. V zařízeních sociálních služeb, pokud jsou rodiče povinni k úhradě na tyto náklady a jsou osvobozeni od úhrady z důvodu stavu hmotné nouze (viz § 74 zákona č. 108/2006 Sb.), nejsou tyto náklady nestátních zařízení dosud řešeny.

K bodu 7

Stávající znění zákona ne zcela jednoznačně odlišuje dávky opakující se od dávky jednorázové, tj. od mimořádné okamžité pomoci. Z dosavadní dikce § 43 odst. 6 šlo dokonce usoudit, že i mimořádná okamžitá pomoc může být dávkou opakující se, tj. může se pro určitou situaci poskytovat opakovaně bez žádosti. Z tohoto důvodu se část textu, která pojednává o mimořádné okamžité pomoci, která není jednorázová, vypouští.

K bodu 8

Úprava ustanovení souvisí s převodem dávkové agendy z územně samosprávných celků na stát. Není potřeba specifikovat, z jakých finančních prostředků náklady na dávky hradí stát, protože je toto specifikováno v jiném právním předpisu (zákon o rozpočtových pravidlech).

K bodům 9 až 11

Dávky pomoci v hmotné nouzi mají být poskytovány pouze osobám, které jsou s Českou republikou spjaty. K prokázání spjatosti osoby s Českou republikou (nikoli s konkrétním bytem, či územním místem) slouží institut „bydliště“. Pojem bydliště je institutem komunitární legislativy, z níž je tato dikce převzata. Plnění podmínky bydliště se posuzuje na základě informací o skutečnostech, které zahrnují zejména délku a nepřetržitost přítomnosti na území České republiky, osobní situaci osoby, místo výkonu pracovní aktivity a její stabilitu, místo zapojení do zájmových činností, rodinnou situaci osoby a její rodinné vazby, bydlení a jeho stabilitu, školní docházku nebo studium apod. Institut bydliště nelze zaměňovat s dalšími instituty typu trvalého pobytu. Podmínka bydliště se nezjišťuje, jde-li o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci podle ustanovení § 2 odst. 5 písm. a), protože v tomto případě se jedná o naprosto specifické situace (například odcizení peněz v důsledku krádeže), kdy je nutno poskytnout výše uvedenou pomoc bezodkladně tak, aby byla zajištěna co možná nejefektivněji.

K bodům 12 a 13

V souvislosti s organizačním sjednocením místa pro řešení agendy nepojistných systémů dochází k radikální úpravě § 6 ohledně výčtu orgánů pomoci v hmotné nouzi, kterými kromě ministerstva nově budou pouze krajské pobočky Úřadu práce. V návaznosti na tento výčet ztrácí opodstatnění znění § 7, protože na systému pomoci v hmotné nouzi již nebudou bezprostředně participovat správní orgány územních samosprávných celků v přenesené působnosti.

K bodu 14

Vzhledem k legislativně-technickým úpravám v návaznosti na novelu provedenou zákonem č. 206/2009 Sb. a rovněž věcným změnám, které reagují na zařazení dosavadního

§ 3 odst. 1 písm. h) do § 3 odst. 2 [(pod novým písmenem g)] a vypuštění dosavadního § 3 odst. 1 písm. g), postrádá toto ustanovení dalšího smyslu.

K bodu 15

V praxi orgány pomoci v hmotné nouzi vylučují z okruhu společně posuzovaných osob ty osoby, které písemně prohlásí, že s ostatními netvoří domácnost ve smyslu občanského zákoníku s odkazem na zákon o životním a existenčním minimu. V tomto zákoně se však uvedená možnost týká pouze jiných osob, které jsou společně pro účely životního a existenčního minima posuzovány. Proto je nezbytné v zákoně jednoznačně stanovit, že nestačí písemné prohlášení, ale bude nezbytné praktické prokázání této skutečnosti ze strany všech společně posuzovaných osob v hmotné nouzi. Praktickým prokázáním může být např. nájemní smlouva, v níž je uveden počet osob užívajících byt, kolik osob se podílí na úhradě služeb za užívání bytu apod.

K bodu 16

Legislativně-technická úprava v návaznosti na zavedení legislativní zkratky již v § 6.

K bodu 17

Úprava reaguje na změny v oblasti dávek státní sociální podpory.

K bodu 18

Praxe v průběhu poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi ukázala na potřebu pojmového rozlišení aktuálního kalendářního měsíce od kalendářního měsíce předcházejícího aktuálnímu kalendářnímu měsíci v průběhu poskytování dávky pomoci v hmotné nouzi. Dalším cílem nového textu ustanovení je upřesnění pojmu „rozhodné období“, a to s ohledem na jednotlivé druhy situací, které mohou nastat, tj. nejen pokud jde o dosažené příjmy, ale též o plnění ostatních podmínek například, zda si osoba nezvyšuje příjem vlastní prací, zda osoba neuplatnila nároky a pohledávky apod. Podrobněji se – v souladu s požadavky z praxe - popisuje též rozhodné období pro účely posuzování při podání žádosti o dávku v situaci, kdy došlo k podstatnému poklesu příjmu s tím, že jeho počátek je variantně dán měsícem, kdy nastala relevantní právní skutečnost, tedy měsícem, ve kterém došlo k podstatnému poklesu příjmu.

K bodu 19

Vzhledem k tomu, že ne všechny osoby, kterým byl přiznán příspěvek na péči ve stupni závislosti II až IV, jsou uznány invalidními ve třetím stupni invalidity, je vhodné s ohledem na jejich reálné možnosti zapojení se na trh práce zařadit tyto osoby do okruhu osob, u nichž se nezkoumá snaha o zvýšení příjmu vlastní prací. Ustanovení § 17 opravňuje orgán pomoci v hmotné nouzi, aby nechal osobu posoudit ohledně jejího zdravotního stavu pro účely schopnosti zvýšit si příjem vlastní prací. Avšak toto potvrzení ztrácelo význam, protože dosud nebylo navázáno na žádné jiné ustanovení v zákoně. Doplnění o osoby práce neschopné z důvodu, který by byl u pojištěnce pojištěného podle zákona o nemocenském pojištění důvodem pro rozhodnutí ošetřujícího lékaře o vzniku dočasné pracovní neschopnosti si klade za cíl nadále neznevýhodňovat ty osoby, které jsou registrovány na ÚP ČR, a kterým podle nové úpravy v zákoně o nemocenském pojištění není možné vydat klasickou neschopenku.

K bodu 20

Stávající díkce v souvislosti se zahájením posuzování možnosti využití movitého majetku pro zvýšení příjmu vlastním přičiněním odporovala ustanovení § 26 zákona, kde se

s využitím případného majetku, tj. movitého i nemovitého, počítá již po uplynutí tří kalendářních měsíců.

K bodu 21

Úprava pouze upřesňuje stávající právní úpravu, která umožňuje, aby stavební spoření mohl mít uzavřené také jednotlivec, který není posuzován v okruhu společně posuzovaných osob.

K bodu 22

V porovnání s hodnocením počtu hodin odpracovaných v rámci kalendářního měsíce v dobrovolnické nebo veřejné službě dochází při zohlednění skutečnosti, že osoba pracuje na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti k určitému zvýhodnění těchto osob oproti osobám pracujícím v rámci veřejné nebo dobrovolnické služby. Osoby pracující na základě dohod mohou odpracovat v rámci měsíce i podstatně nižší počet hodin, a přesto jsou v rámci hodnocení snahy o zvýšení příjmu vlastní prací hodnoceny pozitivně i při minimálním počtu odpracovaných hodin. Proto se doporučuje vázat uznání této aktivity osoby v případě, že je prokázáno odpracování 20 hodin v kalendářním měsíci a zároveň - pokud se jedná o dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti - má osoba příjem alespoň ve výši dvacetinásobku hodinové sazby minimální mzdy.

K bodu 23

Individuální akční plán bude v budoucnosti zpracováván krajskou pobočkou Úřadu práce pro uchazeče o zaměstnání, kteří budou vedeni v evidenci déle jak 12 měsíců. Zároveň tímto opatřením dochází k úspoře prostředků vynakládaných na zaslání výzvy. Proto uvedené ustanovení ztrácí svůj účel. V rámci sociální práce s osobou dlouhodobě vedenou na dávkách pomoci v hmotné nouzi bude sepisována písemná dohoda, která bude obsahovat úkoly, uložené orgánem pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 24

Navrhovaná úprava tohoto ustanovení souvisí s převodem kompetencí ohledně veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce. Dosud totiž tuto službu organizovaly obce v rámci své samostatné působnosti. Z tohoto důvodu také pozbývají opodstatnění ty odstavce v současném znění zákona, které řešily dotační problematiku, popřípadě poskytování informací na žádost obce, která veřejnou službu organizovala. Jelikož výkon veřejné služby většinou probíhá na území obce, je potřeba dohody mezi krajskou pobočkou Úřadu práce a obcí o možnosti organizovat veřejnou službu v obci. Stávající praxe ukázala, že obce se velice dobře zhostily organizování veřejné služby, a proto by bylo vhodné, aby i nadále měly možnost se na některých činnostech v rámci veřejné služby podílet. Při organizování veřejné služby je potřeba, aby krajská pobočka Úřadu práce zajistila osobám k jejich výkonu ochranné pomůcky a pracovní předměty. V některých případech je možné, že tyto pomůcky a předměty zajistí sama obec, která se s krajskou pobočkou Úřadu práce dohodne na organizování veřejné služby. Veřejná služba bude moci být vykonávána nejen přímo pro obce, ale i v dalších oblastech, které jsou v zájmu obce. Navrhuje se proto, aby ji Úřad práce mohl organizovat nejen na základě dohody s obcí, ale i dalšími subjekty. Jako příklad lze uvést firmy zabezpečující pro obec správu a údržbu komunikací a veřejných prostor, sociální zařízení, dobrovolná občanská sdružení a další soukromé subjekty, pokud výsledek jejich činnosti bude sloužit obcím.

K bodu 25

Ustanovení, které se navrhuje vypustit, mělo eliminovat z výplaty příspěvku na živobytí osoby, které měly v měsících předcházejících aktuálnímu měsíci vyšší příjem, ze kterého si mohly určitou část finančních prostředků odložit na budoucí potřeby. Praxe ukázala, že těchto osob je minimálně, většinou tyto osoby s ohledem na vyšší příjem nebyly považovány za osoby v hmotné nouzi. Paradoxem je, že osobě vznikne nárok na dávku, ale ne na její výplatu. Posouzení této situace je nutné provést u všech osob a to i v průběhu pobírání dávky. Navrhovaná úprava proto směřuje ke zjednodušení posuzování situace jednotlivých osob žádajících o dávku, ale i těch, které již dávku pobírají.

K bodům 26 a 27

Navrhuje se zrušit bez náhrady povinnost vrátit příspěvek na živobytí nebo jeho část v případech, kdy lze předpokládat, že se osoba nachází přechodně ve stavu hmotné nouze, protože očekává v budoucnu příjem, který ji zabezpečí uspokojování jejích základních životních potřeb. Výjimku se navrhuje ponechat pro případy, kdy osoba očekává důchod tak, aby nedocházelo ke dvojímu plnění (důchod poskytnut zpětně i za měsíce, v nichž byla poskytována dávka pomoci v hmotné nouzi). Povinnosti zde uvedené se vztahují rovněž na společně posuzované osoby. Zároveň dochází k vypuštění částí ustanovení, která ztratila praktický význam.

K bodu 28

V praxi často dochází k situacím, kdy po odečtení částky živobytí osoby, která není uznána za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou, vychází výše příspěvku na živobytí v záporné hodnotě, takže zaniká nárok na tento příspěvek i pro ostatní společně posuzované osoby, které i nadále v hmotné nouzi setrvávají. Proto se navrhuje doplnění úpravy stanovení výše příspěvku na živobytí. Dále se navrhuje legislativně-technická úprava v souvislosti s přehozením odstavců 2 a 3 v § 24.

K bodu 29

V novém znění tohoto ustanovení dochází k několika úpravám ohledně určení částek živobytí u jednotlivých skupin osob, které jsou odstupňovány především na základě jejich pracovní aktivity. Dále se ustanovení upřesňuje na základě poznatků, které přinesla praxe (jedná se například o situaci, kdy osoba započne výkon výdělečné činnosti). V úvahu se dále bere například i poskytování zdravotnické péče ve zdravotnickém zařízení po dobu celého kalendářního měsíce. U osob, které pobírají příspěvek na živobytí déle než 6 kalendářních měsíců, dochází ke zpřesnění zápočtu těchto měsíců v návaznosti na plnění či neplnění podmínek, které ovlivňují výši částky živobytí osoby.

K bodu 30

V novém znění ustanovení se navrhuje z odst. 1 vypustit slova „a prokazatelně se snaží využít možnosti zvýšení příjmu vlastní prací (§ 12)“. Ustanovení je třeba rovněž vázat na podmínku odpracování 20 hodin v kalendářním měsíci. Praxe ukazuje nadbytečnost v zákoně dosud uvedeného požadavku na prokazování snahy o zvýšení příjmu vlastní prací u osob, které mají příjem z výdělečné činnosti. Případné požadavky na zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti, popřípadě na zjištění možnosti získání lépe placené práce lze uplatňovat v rámci sociální práce s osobou v hmotné nouzi. V návrhu jde dále o změnu přístupu k hodnocení vlastní aktivity osoby, kterou je tato osoba povinna v systému pomoci v hmotné nouzi prokazovat příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi oproti automatickému zohlednění aktivity v případě vedení této osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání u příslušné krajské pobočky Úřadu práce. Hodnocení vlastní aktivity posuzuje

orgán pomoci v hmotné nouzi podle kritérií stanovených v zákoně. Navrhovaná úprava plně odpovídá Programovému prohlášení vlády, které obsahuje myšlenku, že výše dávek hmotné nouze bude více odstupňována podle aktivity žadatele.

K bodu 31

Jde o řešení situace, kdy osoba, která má majetek využitelný pro zvýšení svého příjmu, tento majetek nevyužije a je buď prohlášena za osobu, která není v hmotné nouzi a dávka je jí odejmuta, anebo ještě před uplynutím stanovené doby přestane dávku pobírat, aniž by majetek pro zvýšení příjmu využila. Pokud tyto osoby znovu o dávku požádají, nemá možnost v současné době orgán pomoci v hmotné nouzi vzít při podání nové žádosti v úvahu, že již jednou z důvodu vlastnictví využitelného majetku došlo k odejmutí dávky, popřípadě že osoba sama zrušila pobírání dávky, aniž by majetek rovněž ke zvýšení příjmu využila. Proto se navrhuje, aby při budoucím podání nové žádosti byl majetek, zjištěný při předchozí žádosti, vzat zpětně v úvahu.

K bodu 32

Stávající dikce, která používá pojem „nezaopatřené dítě“, je v rozporu se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, protože tento zákon se vztahuje pouze na děti, které nejsou zletilé. Po dosažení zletilosti již nelze na orgánu sociálně-právní ochrany požadovat spolupráci při řešení majetkových poměrů dítěte. Je proto nezbytné provést navrhovanou úpravu textu.

K bodu 33

Stávající úprava neřeší situaci, kdy nedojde k využití majetku dítěte po uplynutí šesti měsíců, popřípadě kdy nejsou uplatněny nároky a pohledávky tohoto dítěte po uplynutí stejného období. Proto se navrhuje v zákoně tuto situaci jednoznačně řešit.

K bodu 34

S ohledem na praxi se navrhuje umožnit orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby uvážil výši skutečně prokázaných nákladů, vznikající osobě v souvislosti s hledáním zaměstnání.

K bodu 35

Jde o zrušení pozůstatku z doby platnosti zákona o sociální potřebnosti. Praxe ukazuje problematičnost vyhledávání osob, které neplní vyživovací povinnost vůči nezaopatřeným dětem, které jsou společně posuzovány na příspěvku na živobytí. Tyto děti jsou v rámci příspěvku na živobytí zabezpečovány i v době, kdy povinná osoba vyživovací povinnost vůči nim neplní. Problémy nastávají v okamžiku, kdy povinná osoba určitou část dlužného výživného hradí, popřípadě uhradí plnou část. V takovýchto případech vzniká povinnost vracet část příspěvku na živobytí, která po dobu neplacení výživného byla dítěti prostřednictvím příspěvku na živobytí poskytována. Jednodušším řešením je započítání poskytnutého dlužného výživného do celkového příjmu a v důsledku toho dojde k následnému snížení výše příspěvku na živobytí, popřípadě k zastavení jeho výplaty po určitou dobu, popřípadě k jeho odejmutí, a to opět na určitou dobu. Zrušením uvedeného ustanovení nedojde ke snížení výše příspěvku na živobytí ale ke zjednodušení postupu při rozhodování orgánu pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 36

V návaznosti na úpravy v oblasti doplatku na bydlení dochází rovněž ke zpřesnění úvodní části ustanovení § 33. Odstraňuje se nejednotná dikce s ustanovením § 35.

K bodu 37

Pro účely vzniku nároku na příspěvek na živobytí je nezbytné prokazovat, zda osoba uplatnila např. nárok na dávky státní sociální podpory. Znamená to, že pro doplatek na bydlení je dostačující informace o uplatnění nároku na příspěvek na bydlení, popř. jeho výši, pokud je již vyplácen. Proto není nutné sledovat podmínku vzniku nároku na příspěvek na bydlení pro účely doplatku na bydlení. Dále se vypouští věty o odmítnutí možnosti levnějšího přiměřeného ubytování, neboť se staly pouze formálními. Požadavek na uplatnění žádosti o levnější bydlení u obce, v níž má osoba trvalý pobyt se doporučuje z podmínek nároku vypustit s ohledem na stávající nepříznivou praxi bytové politiky obcí. Uvedená podmínka nepřichází v úvahu především u bytů v osobním vlastnictví a u družstevních bytů, kterých je v současné době v rámci České republiky i v rámci jednotlivých obcí většina. Rovněž obecních nájemních bytů z celkového počtu nájemních bytů je o něco více jak polovina. Obce proto nemají reálnou možnost nabízet osobám v hmotné nouzi méně nákladné bydlení v rámci svého bytového fondu.

K bodu 38

V současné době je pojem „dlouhodobě“ vykládán v rámci metodického vedení orgánů pomoci v hmotné nouzi tak, že jde o pobyt v takovémto typu bydlení delší jak tři měsíce, přičemž i tento výklad připouští, a v praxi je tato možnost často používána, že dlouhodobost je pomíjena v situacích, kdy je z uzavřené smlouvy o užívání místnosti v ubytovně zřejmé, že jde o pobyt bez stanoveného data ukončení, popřípadě je ze smlouvy zřejmé, že půjde o pobyt přesahující zmíněné tři měsíce.

K bodu 39

V návaznosti na systémové řešení dotací v oblasti sociálních služeb se explicitně upravuje postup přiznávání doplatku na bydlení osobám umístěným ve výše uvedených pobytových zařízeních. Díkce současné právní úpravy výslovně nevylučuje možnost poskytnout těmto osobám pomoc prostřednictvím doplatku na bydlení. Avšak vzhledem k změnám v oblasti dotací a potřebě jednotného přístupu se navrhuje výslovná úprava v § 33. Náklady na tuto úpravu by činily cca 21 mil. Kč ročně a dotkla by se přibližně 2,5 tisíce osob.

K bodu 40

Legislativně-technická úprava navazuje na nové znění ustanovení § 33 odstavce 3 a na vložení druhé věty do samotného ustanovení § 33 odstavce 5.

K bodu 41

Je nezbytné poskytnout sociální ochranu i těm osobám, které jsou nájemci bytu, ale nemají v tomto užívaném bytě také hlášen trvalý pobyt. Jde o situaci, kdy osoby ne svou vlastní vinou (např. obava vlastníků bytů z případného zásahu exekutora) nemají v těchto bytech trvalý pobyt a nejsou tak řešeny těmito dávkami. Není důvod tuto skupinu osob diskriminovat, když osoby užívající jiné formy bydlení (podnájem, ubytovna) jsou systémem hmotné nouze řešeny.

K bodu 42

Vzhledem k tomu, že v praxi je úhrada za užívání bytů v ubytovnách, popřípadě v podnájmech často vyšší než obdobná úhrada nájemného a služeb souvisejících s bydlením v nájemních bytech, navrhuje se brát v úvahu skutečné náklady za tyto formy bydlení s tím, že výše těchto nákladů nesmí překročit normativní náklady stanovené na obdobné formy nájemního bydlení v zákoně o státní sociální podpoře. V současné době není jednoznačně v zákoně stanoveno, že věcně usměrňované nájemné v bytech postavených v družstevní

bytové výstavbě není totožné s nájemným, o kterém se hovoří v § 34 odst. 1 zákona. Aby nedocházelo k soudním jednáním o započítávání věcně usměrňovaného nájemného hrazeného v družstevních bytech, je nutné toto rozlišení v zákoně uvést. Praxe požaduje jednoznačné stanovení výše úhrady nákladů za užívání bytů postavených v družstevní bytové výstavbě. S ohledem na srovnatelnost s nájemnými byty se doporučuje stanovovat pro účely doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí jako nájem prokazatelné náklady s omezením do výše nákladů na bydlení uvedených v příslušném ustanovení zákona o státní sociální podpoře. Konečně se navrhuje zrušit dosavadní odstavec 5 v § 34 obdobně, jako je navrženo zrušení podobného ustanovení u příspěvku na živobytí.

K bodu 43

Navrhuje se upravit postup při stanovení výše doplatku na bydlení v případě, kdy mezi společně posuzovanými osobami jsou osoby, které nebyly uznány za osoby v hmotné nouzi resp. osoby, které nepatří mezi oprávněné osoby. Pro uvedený účel se doporučuje zvolit obdobný postup, který navazuje na řešení situace v případě stanovení výše příspěvku na živobytí. S ohledem na výplatu příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory se upravuje zápočet této dávky pro účely doplatku na bydlení.

K bodu 44

Úprava směřuje k aktivizaci osob v hmotné nouzi, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze, a to jak z objektivních tak i ze subjektivních důvodů. Jde o podporu snahy osoby řešit vlastní nepříznivou sociální situaci v dlouhodobějším horizontu. Lze předpokládat, že navrhované období je dostatečně dlouhé, aby osoba v hmotné nouzi získala potřebné prostředky pro zabezpečení svých základních životních potřeb, včetně prostředků k úhradě nákladů spojených s bydlením. Přitom se bere v úvahu i možnost přechodného zlepšení situace osoby charakterizovaného dočasnou ztrátou nároku na doplatek na bydlení. V takových případech se bude pro uvedený účel počítat počet kalendářních měsíců, v nichž osoba v průběhu deseti po sobě jdoucích letech měla nárok na doplatek na bydlení, a doplatek na bydlení jí byl vyplacen. Ustanovení nerozlišuje situace při změně bytu téhož oprávněného, a tedy předpokládá sčítání dob i ve vztahu k bydlení v různých bytech téhož oprávněného. Vzhledem k předpokládané účinnosti novely zákona nebudou do stanoveného limitu započítávány kalendářní měsíce, v nichž osoba pobírala doplatek na bydlení předcházející datu účinnosti novely.

V odstavci 2 jsou pak stanoveny výjimky pro osoby, na které nová právní úprava s přihlédnutím k jejich sociálnímu postavení nedopadá, konkrétně se jedná o některé okruhy osob se zdravotním postižením a osoby starší 75 let.

K bodu 45

Úprava navazuje na rozdělení dosavadního ustanovení § 2 odst. 5 písm. b) do dvou písmen.

K bodu 46

Stávající praxe vychází při hodnocení nároků na dávku z faktického i teoretického posouzení podmínek nároku, které jsou v průběhu kalendářního měsíce plněny. Jde o podmínky, které jsou známy do data posuzování nároku i o podmínky, které budou ještě následně plněny. Tento stav do budoucna upravuje návrh na nové stanovení rozhodného období tak, že se všechny podmínky nároku budou hodnotit za kalendářní měsíc, předcházející aktuálnímu měsíci posuzování (výjimku tvoří pouze hodnocení příjmu při podání žádosti, které se uskutečňuje za tři kalendářní měsíce předcházející aktuálnímu měsíci). Aby bylo možné uvedený postup do budoucna realizovat, je nezbytné vypustit z citovaného odstavce dikci, která v některých případech, kdy prokazatelně je podmínka

nároku plněna v průběhu měsíce, vede ke stanovení výše dávky v poměrné částce, popřípadě k zamítnutí žádosti, přestože je zřejmé, že v následujícím měsíci již podmínka bude plněna, a proto bude nutné znovu o dávku požádat (administrativní náročnost).

K bodům 47, 56, 57, 59, 71 a 88

Vzhledem k nadbytečnosti se vypouští právní úprava souhlasu osob se zpracováním osobních údajů a ověřování těchto údajů rozhodných pro nárok na dávku a její výši. Právní úprava vyplývá přímo ze zákona o ochraně osobních údajů, podle něhož je možné zpracovávat bez souhlasu osob osobní údaje, které jsou nezbytné pro řízení o sociálních dávkách podle zvláštních zákonů. Zároveň se provádějí nezbytné legislativně-technické úpravy.

K bodům 48 a 49

Praxe ukazuje, že uvedená dikce obsahující slova „v pravidelných měsíčních lhůtách“, je v řadě případů obtížně realizovatelná. Proto se navrhuje použít volnější úpravy „v měsíčních lhůtách určených plátcem příspěvku“. Obdobná úprava se navrhuje také u doplatku na bydlení. Navíc se s ohledem na změnu koncepce doplatku na bydlení uvádí, že je účelné poskytovat doplatek na bydlení v aktuálním měsíci, tj. v měsíci, kdy byla podána žádost a následně vždy v měsíci, za který náleží.

K bodům 50 až 52

V souvislosti se zavedením elektronické tzv. sociální karty - nově vydávané prostřednictvím příslušné krajské pobočky Úřadu práce - která bude definována v zákoně o Úřadu práce, se jednak nahrazuje obecný termín elektronický platební prostředek a dochází rovněž i k dalším nezbytným úpravám, které souvisejí s novým způsobem poskytování dávek.

K bodu 53

Operativní řešení mimořádných situací prostřednictvím dávky pomoci v hmotné nouzi – mimořádná okamžitá pomoc – vyžaduje, aby tyto dávky byly z hlediska typologie dávek považovány za dávky jednorázové, nikoli za dávky opakující se, kterými jsou v systému pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení.

K bodu 54

Vzhledem k nově zavedené koncepci aktuálního kalendářního měsíce se navrhuje, aby i na změny skutečností rozhodných pro nárok na dávku a její výši bylo reagováno v následujícím kalendářním měsíci. Vzhledem k administrativní náročnosti a k potřebě úspory nákladů na řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi se navrhuje neměnit výši opakujících se dávek, pokud by změnou podmínek nároku mělo dojít ke zvýšení či snížení těchto dávek o méně než 50 Kč. Jestliže však po uplynutí několika kalendářních měsíců dosáhne součet výše neuskutečněných změn opakujících se dávek částky 50 Kč a více, stanoví se výše těchto dávek nově, a to i s přihlédnutím k dalším případným změnám.

K bodu 55

Ke zrušení ustanovení dochází v návaznosti na nové znění § 3 odst. 1 písm. f).

K bodu 58

Vzhledem k tomu, že krajské úřady se již nebudou nadále podílet na systému pomoci v hmotné nouzi, upravuje se příslušným způsobem znění ustanovení § 49 odst. 6.

K bodům 60 a 61

Stávající úprava neumožňuje sankce v případech, kdy orgán pomoci v hmotné nouzi zjistí, že osoba, které byla poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc na úhradu určitého předmětu apod., tuto dávku nepoužila k účelu, kterou uvedla v žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc. Proto se navrhuje, aby v těchto případech byl vyhodnocen přeplatek. V návaznosti na nové ustanovení jsou provedeny též legislativně-technické úpravy.

K bodu 62

§ 279 občanského soudního řádu stanovuje postup srážení pohledávek z čisté mzdy. Pokud se uvedený postup použije u dávek pomoci v hmotné nouzi, nelze většinou v zákoně doporučené srážení provádět, přestože jde o důsledek uvedení nepravdivých údajů ze strany některé z osob v hmotné nouzi. Proto se navrhuje odkaz na uvedený paragraf v občanském soudním řádu vypustit a nahradit ho nezabavitelnou částkou ve výši existenčního minima. Pokud bude přeplatek vyčíslen společně posuzovaným osobám, navrhuje se jako nezabavitelnou částku stanovit pro každou další společně posuzovanou osobu rovněž částku existenčního minima. V případě, že jsou v okruhu společně posuzovaných osob nezaopatřené děti, navrhuje se, aby jim při posuzování povinnosti hrazení přeplatku byla nezabavitelná částka stanovena ve výši jejich životního minima. Doplnění věty druhé o termín „opakující se“ souvisí s nově navrhovanou úpravou přeplatku též v případech mimořádné okamžité pomoci. V případech později přiznané mimořádné okamžité pomoci by totiž postup uvedený v tomto ustanovení nebyl prakticky možný. Rovněž je provedena též legislativně-technická úprava v návaznosti na posun předchozích odstavců.

K bodu 63

V souvislosti se zavedením Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí v zákoně o Úřadu práce je nezbytné stanovit, že veškeré údaje IS HN jsou součástí tohoto nového informačního systému ke sjednocení dávek.

K bodu 64

V přehledu údajů, které Ministerstvo vnitra a Policie ČR poskytuje orgánům pomoci v hmotné nouzi, se vedle rodného čísla doplňují též jeho případné změny.

K bodu 65

Úprava souvisí s převodem agendy pomoci v hmotné nouzi na krajskou pobočku Úřadu práce.

K bodům 66 až 70

Vzhledem ke změně organizačního uspořádání orgánů pomoci v hmotné nouzi je třeba příslušným způsobem upravit rovněž ustanovení o mlčenlivosti.

K bodu 72

Písmeno g) se zrušuje v souvislosti s převodem institutu veřejné služby na krajskou pobočku Úřadu práce. Poskytování dotace tak ztrácí svoje opodstatnění.

K bodu 73

V souvislosti s přechodem dosavadních kompetencí pověřených obecních úřadů, respektive obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, obecních úřadů a obcí na krajské pobočky Úřadu práce, se navrhuje přenést všechny tyto kompetence do ustanovení § 61. Zároveň se zákonem upřesňuje okruh informací, které se budou zjišťovat o osobě, která se

uchází o veřejnou službu včetně výčtu údajů obsažených v evidenci osob veřejnou službu již vykonávajících.

K bodu 74

Ustanovení se zrušují v návaznosti na nové znění § 61 (viz novelizační bod 73).

K bodu 75

Praxe stále více ukazuje na potřebu uplatňování metod a postupů sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi. Metodická doporučení nejsou vždy akceptována, a proto je nezbytné doplnit principy sociální práce, uvedené v § 64 o některé další, které povinnosti zaměstnanců orgánů pomoci v hmotné nouzi (především sociálních pracovníků) rozšíří. Podle svého Programového prohlášení vláda bude usilovat o to, aby příslušné orgány nadále a důsledněji prováděly terénní šetření v domácnostech pobírajících podporu a ověřovaly pravdivost údajů v žádostech příjemců dávek. Přitom se sociální práce zaměřuje nejenom na příjemce dávky, ale i na všechny osoby společně posuzované.

K bodu 76

Návrh vychází z praxe doporučované v současnosti Ministerstvem vnitra.

K bodům 77 a 78

Na základě přesunu kompetencí z pověřených obecních úřadů, respektive obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, na krajské pobočky Úřadu práce je nezbytné upravit též ustanovení o místní příslušnosti.

K bodu 79

Do ustanovení o zaslání písemné výzvy se navrhuje promítnout přechod této agendy na krajskou pobočku Úřadu práce.

K bodům 80 a 81

Provádí se formální úprava, která je v souladu se správním řádem.

K bodům 82 a 83

S ohledem na požadavek obsažený v Programovém prohlášení vlády ohledně prohlášení žadatele, že se bez podpory z veřejných rozpočtů neobejde, se navrhuje úprava ustanovení upravující náležitosti žádosti tak, aby bylo zřejmé, že celkové sociální a majetkové poměry osoby (společně posuzovaných osob) jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami. Tato skutečnost bude uvedena na tiskopisu žádosti o příspěvek na živobytí, kterou mimo jiné náležitosti žádosti stvrdí osoba podpisem. Pokud se však v návaznosti na ustanovení § 3 odst. 4 zjistí, že osoba není považována za osobu v hmotné nouzi s ohledem na prokázané celkové sociální a majetkové poměry, má se za to, že toto její prohlášení pozbývá platnosti.

Zároveň dochází nahrazením dosavadních textů ustanovení k legislativně-technickým úpravám v návaznosti na vypuštění právní úpravy souhlasu osob se zpracováním osobních údajů.

K bodu 84

Příslušná část ustanovení se vypouští v návaznosti na úpravu § 33.

K bodu 85

Cílem upřesnění tohoto ustanovení je zjištění, že nájemné bylo nejen stanoveno, ale též fyzicky uhrazeno.

K bodu 86

Legislativně-technická úprava, která navazuje na nové znění ustanovení § 34.

K bodu 87

Při podání žádosti o jakoukoli mimořádnou okamžitou pomoc (ne pouze u žádostí podle § 2 odst. 4 a 6) je potřeba zjistit všechny skutečnosti, které osobu vedou k podání žádosti a také pro jaký účel má být mimořádná okamžitá pomoc využita.

K bodu 89

V zákoně je dána lhůta, dokdy se mohou námitky uplatňovat, ale není zde dosud zakotvena sankce, pokud se tato lhůta nedodrží.

K bodu 90

Úprava opravných prostředků musí odpovídat systémovým změnám, které jsou v novele obsaženy, zejména musí navazovat na nové orgány systému pomoci v hmotné nouzi. Proto se navrhuje, aby v I. instanci rozhodovala krajská pobočka Úřadu práce a aby ve II. instanci o odvolání rozhodovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K bodu 91

Doplnění ustanovení je reakcí na judikát Nejvyššího správního soudu z března 2011, který i při dosavadní právní úpravě dovedl, že nárok na náhradu nákladů nemají též účastníci řízení ani osoby společně posuzované.

K čl. II - Přejídná ustanovení

K bodu 1

Nově se stanoví pro nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi podmínka bydliště na území České republiky. Vzhledem k tomu, že pokud jde o vyplácení dávky, lze tuto podmínku z hlediska praktického zjišťovat jen velmi obtížně, popř. se značnými administrativními i finančními náklady, stanoví přechodné ustanovení, že splnění této podmínky se bude vyžadovat až u nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi, které vzniknou po 31. prosinci 2011.

K bodu 2

S ohledem na zavedení nové definice rozhodného období je nezbytné stanovit, jak se bude toto období posuzovat v řízeních, která nebyla pravomocně skončena před účinností nově navrhované právní úpravy.

K bodu 3

Veřejná služba funguje dobře v mnoha obcích, a proto je vhodné, aby tyto obce mohly i nadále veřejnou službu organizovat. Jelikož od 1. 1. 2012 bude uzavírat pojištění pro osoby vykonávající veřejnou službu krajská pobočka Úřadu práce, je potřeba, aby byla upravena platnost smluv o výkonu veřejné služby a dále platnost smluv o pojištění, které byly uzavřeny do 31. 12. 2011. a aby bylo pojištění uzavřeno i pro osoby, které budou vykonávat veřejnou službu v obci, která po dohodě s krajskou pobočkou Úřadu práce pro ně veřejnou službu

zabezpečuje. Dále krajská pobočka Úřadu práce bude zajišťovat ochranné pomůcky a předměty, ale je možná i dohoda s obcí, že si tyto věci pro osoby vykonávající veřejnou službu zajistí sama.

K bodu 4

V nové navrhované úpravě se doporučuje zrušit § 32 bez náhrady. V praxi k případům, kdy byla poskytována část příspěvku na živobytí nahrazující neplacené výživné, často nedocházelo. Také vymáhání těchto částek bylo mnohdy nákladnější než celkový objem vymožených částek. Proto se navrhuje od účinnosti této novely přestat vymáhat tyto pohledávky a zrušit povinnost vracet tyto částky. Navrhnutým opatřením nedojde k finančním ztrátám. Za celé období fungování systému pomoci v hmotné nouzi bylo do státního rozpočtu vráceno 31 tis. Kč.

K bodu 5

Vzhledem ke zvýšení právní jistoty účastníků řízení se výslovně stanoví, že řízení zahájená a pravomocně neukončená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí již správní úřady, na které působnost nově přešla, tj. příslušná krajská pobočka Úřadu práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí, avšak podle právních předpisů účinných do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

K bodu 6

Do doby zahájení realizace vydávání sociálních karet se dávky vyplácí dosavadním způsobem, tj. v hotovosti nebo se poukazují na účet u banky nebo u spořitelního nebo úvěrního družstva.

K části druhé – změna zákona o sociálních službách

K čl. III

K bodu 1

Změna ve vymezení kategorie dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu souvisí s nahrazením stávajících úkonů péče o vlastní osobu a úkonů soběstačnosti „doménami“ - základními životními potřebami. Současně dochází k posílení významu poruchy funkčních schopností, které nahrazují stávající omezení duševních, smyslových a fyzických schopností, neboť samotné omezení duševních, smyslových a fyzických schopností nemusí působit závislost. Návrh se opírá o Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (Světová zdravotnická organizace, 2001), kde právě princip hodnocení funkčních schopností a jeho projekce do aktivit a participací (základních životních potřeb) popisuje schopnost fyzické osoby provádět činnost, která je pro ní nezbytná a tím i míru její případné závislosti.

K bodům 2, 5, 10, 12, 13, 15, 16, 18 až 21, 25, 26, 29, 34, 37, 38, 40 a 57

V návaznosti na právní úpravy, kterými se navrhuje sjednotit rozhodování o nepojistných dávkách sociální ochrany a jejich výplatu k jedinému správnímu orgánu se mezi orgány, které vykonávají státní správu podle zákona o sociálních službách, zařazuje

Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“). O příspěvku na péči budou rozhodovat v prvním stupni krajské pobočky Úřadu práce a ve druhém stupni ministerstvo. Tato změna působnosti v rozhodování o příspěvku na péči se promítá i do dalších ustanovení zákona.

K bodu 3

Změna souvisí s nahrazením stávajících úkonů péče o vlastní osobu a úkonů soběstačnosti základními životními potřebami a současně s jednoznačným zpřesněním účelu využití příspěvku. Dále je v ustanovení formulováno, že dávka není určena k plné kompenzaci potřeb a jejím účelem je příspěvek k zajištění potřeb.

K bodu 4

Podmínkou nároku na příspěvek na péči je kromě dalších podmínek uvedených v § 7 odst. 2 zákona poskytování potřebné pomoci zákonem taxativně vyjmenovaným okruhem fyzických a právnických osob. Ustanovení upravuje některé změny v okruhu těchto osob. Jiná fyzická osoba než osoba blízká, která pomoc neposkytuje jako podnikatel, se nově označuje jako asistent sociální péče; toto označení lépe definuje tento okruh osob, u kterých se nevyžaduje registrace. Podmínky, za nichž může asistent sociální péče poskytovat pomoc, jsou upraveny v § 83 zákona. Do okruhu osob zajišťujících pomoc, s kterou je spojen nárok na příspěvek na péči, se zařazuje dětský domov, jako školské zařízení pro výkon ústavní výchovy podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Platná právní úprava neumožňuje dětem v dětských domovech přiznat nárok na příspěvek na péči. Ústavní výchova vykonávaná v dětských domovech nahrazuje rodinnou péči, ve které by byl dítěti příspěvek na péči přiznán, proto se navrhuje změna, která zrovnoprávní přístup k dětem.

K bodu 6

Změna ve vymezení jednotlivých stupňů závislosti souvisí se změnou rozhodných skutečností. Stávajících 18 úkonů péče o vlastní osobu a 18 úkonů soběstačnosti se nahrazuje deseti doménami - základními životními potřebami. Změna počtu hodnocených skutečností (základních životních potřeb) se promítá do čtyř stupňů závislosti, a to vazbou jednotlivých stupňů závislosti na neschopnost zvládat určitý počet základních životních potřeb, odlišně podle dvou věkových kategorií fyzických osob. U stupňů závislosti osob od 1 do 18 let věku dochází současně k promítnutí principu potřeby mimořádné péče.

Návrh zachovává posuzování skutečností, které jsou rozhodné pro schopnost samostatného života fyzické osoby z hlediska každodennosti potřeby pomoci a dohledu při péči o vlastní osobu, při zohlednění potřeby každodenní pomoci nebo dohledu při péči o domácnost a aktivit pro sociální začlenění. Dochází ke sloučení stávajících obdobně náročných a obdobně zaměřených úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti do vyšších celků – základních životních potřeb. Uvedeným mechanismem dochází k podstatné redukci počtu hodnocených skutečností ze stávajících 36 úkonů uvedených v zákoně o sociálních službách na 10 základních životních potřeb, přičemž jedna ze základních životních potřeb (osobní aktivity) má odlišný obsah u osob 1 – 18 let věku a jedna (péče o domácnost) se v případě osob 1 -18 let věku nehodnotí. Předkládané řešení posudkový systém a vlastní posudkový proces podstatně zjednodušuje zachovává ucelený pohled na zvládnutí

každodenních a zcela nezbytných životních potřeb každého jedince na principu agregace, kdy obdobné úkony a činnosti byly sloučeny v jednotný celek - životní potřebu.

Doplňují se další skutečnosti, významné pro posouzení stupně závislosti, a to princip kauzality dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a závislosti a nehodnocení pomoci, dohledu nebo péče, která nesouvisí s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem (např. hyperprotektivní péče nebo pomoc/péče, jejíž četnost nesouvisí s fyziologickou frekvencí výkonu některých potřeb nebo vyplývá z rozdílných přístupů některých mužů a žen k aktivitám při péči o domácnost).

Navrhuje se zpřesnění hodnocení jedné základní životní potřeby - péče o zdraví, kdy se pomoc, dohled nebo potřeba mimořádné péče vymezuje cíleně ke konkrétnímu zdravotnímu stavu posuzované osoby. Ve věkové skupině 1-18 let se z hodnocení vylučuje péče o domácnost jako skutečnost, která není adekvátní předškolnímu věku a věku povinné školní docházky a kdy i ve věkové skupině 15-18 let existují velké rozdíly v dovednostech v důsledku rodinné výchovy.

Do právní úpravy se dále doplňuje potřebný hodnotící princip s tím, že schopnost zvládat základní životní potřeby musí být hodnocena v souladu s dostupnými schopnostmi a kompetencemi posuzované osoby a s facilitujícími prostředky. Jde např. o schopnost využívat jiných stereotypů činností, schopnost využívat dostupné prostředky v domácnosti (např. sedák na vaně, upravený otvůrka, lžice na obouvání), jednoduché úpravy předmětů denní potřeby nebo v bytě (např. odstranění prahů, instalace madel na WC nebo v koupelně), zdravotnické prostředky (např. protéza, ortéza, sluchadlo, brýle, hůl), při chůzi po schodech opora o zábradlí, apod. Zvládání základních životních potřeb v přijatelném standardu vychází z toho, co je v daném sociokulturním prostředí v dané oblasti očekáváno. Princip zvládání základních životních potřeb v přijatelném standardu postihuje ty skutečnosti, kdy by fyzická osoba byla sice schopna svými fyzickými schopnostmi potřebu vykonat, ale pro disabilitu v duševní nebo smyslové oblasti ji zvládne „nestandardně, nekvalitně, neuspokojivě“.

V § 10 se navrhuje upřesnění hodnocení závislosti fyzických osob 1 -18 let věku v důsledku agregace úkonů do základních životních potřeb s obligatorním zavedením hodnocení potřeby mimořádné péče a změny věkového vymezení. U osob 1 -18 let věku se vychází z principu potřeby mimořádné péče, a to z důvodu, že péče zahrnuje širší přístupy, v situaci, kdy vlastní schopnosti dítěte nejsou dostatečně vyvinuty nebo nejsou z důvodů biopsychosociálních ještě plně rozvinuty a dítě potřebuje nejen dohled a pomoc, ale i takové formy péče, které mají protektivní a edukační zaměření.

K bodu 7

Navrhovaná úprava zlepšuje postavení dětí ve II. stupni závislosti zvýšením částky příspěvku na péči o 1000,- Kč. Návrh nemění současnou možnost rozhodování rodičů ve výběru čerpání rodičovského příspěvku nebo příspěvku na péči. Negativní dopad bude pouze u 77 současných příjemců příspěvku na péči, kteří v současné době pobírají 8800 Kč v součtu (PnP 5000 a sníženou částku RoP 3800). V účinnosti nového návrhu budou rodiče s ohledem na výhodnost čerpat pouze RoP v plné výši čili 7600 Kč a tím dojde ke snížení absolutní částky o 1200 Kč. Výše uvedený negativní dopad je v celkovém počtu příjemců dávky do 18 let marginální neboť se jedná o 0,35 % příjemců dávky v kategorii do 18 let.

Pokud přistoupíme k návrhu, bude mít dopad na veřejné finance, přesto však bude tento dopad minimální. To znamená, že v absolutní částce dojde k navýšení výdajů ze státního rozpočtu na dávky příspěvku na péči v II. st. u osob do 18 let věku o 52 mil. Kč, resp. v celé kategorii osob do 18 let věku (v relativním vyjádření pak o 2 % celkem).

K bodu 8

Do ustanovení o zániku nároku na příspěvek a jeho výplatu se doplňuje další odchylka, kdy neplatí jednoroční lhůta, a to podle nového ustanovení § 18 odst. 5, podle něhož lze nevyčerpanou částku příspěvku za daný kalendářní měsíc použít k úhradě za pomoc i ve dvou následujících kalendářních měsících.

K bodu 9

Okruh fyzických a právnických osob, na které může přejít nárok na příspěvek na péči po úmrtí oprávněné osoby, se upravuje a ohledem na změny v okruhu osob poskytující pomoc z hlediska nároku na příspěvek. Do ustanovení se doplňuje dětský domov a asistent sociální péče.

K bodu 11

Navrhovaná změna způsobu výplaty příspěvku na péči směřuje k větší transparentnosti systému využití příspěvku a zamezení jeho využívání pro jiný než zákonem určený účel, tj. zajištění potřebné pomoci osobě závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Je třeba uvést, že u stávajících příjemců příspěvku na péči nový systém naběhne až při předání sociální karty, kdy oprávněná osoba při převzetí sociální karty uvede všechny rozhodné skutečnosti ke způsobu výplaty příspěvku.

Nový způsob výplaty příspěvku zajistí, že výplata příspěvku bude směřovat vždy k fyzické nebo právnické osobě, která poskytuje oprávněné osobě pomoc, a to na základě určení konkrétní pečující osoby příjemcem příspěvku, popřípadě zvláštním příjemcem příspěvku. Rovněž výši částky příspěvku na péči, která bude vyplacena jako úhrada za konkrétně poskytnutou pomoc, určí příjemce příspěvku, a to u registrovaných poskytovatelů sociálních služeb na základě vyúčtování. Vyúčtování se však nevyžaduje u osob blízkých ani u asistentů sociální péče; vyúčtování se nevyžaduje také u poskytovatelů pomoci, kteří se pouze zapisují do registru poskytovatelů pomoci (hospice, zdravotnická zařízení poskytující sociální služby podle § 52 zákona a dětské domovy); prostřednictvím zápisu do registru získají přístup k portálu jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. K zajištění nového způsobu výplaty příspěvku se stanoví povinnost, aby fyzické nebo právnické osoby, které souhlasí s poskytováním pomoci příjemci příspěvku, v žádosti o příspěvek uvedly číslo platebního účtu, na který bude úhrada za pomoc z příspěvku na péči vyplácena.

Nový Jednotný informační systém práce a sociálních věcí umožní následující postupy pro úhradu péče: na základě příkazu příjemce příspěvku je zajištěna péče registrovaným poskytovatelem sociální služby, příjemce příspěvku potvrdí vyúčtování poskytovatele v daném kalendářním měsíci, poskytovatel provede úhradu za poskytnutou pomoc portálově, přes aplikaci tj. zadá kód klienta (příjemce příspěvku), systém ověří, že klient označil poskytovatele jako toho, kdo mu zajišťuje pomoc. V případě změny, klient sdělí Úřadu práce ČR příkazem, že např. 30% částky příspěvku chce zaslat registrovanému poskytovateli sociálních služeb a zbytek osobě blízké.

Kasuistický příklad provádění výplaty – příklad autentizační funkce sociální karty:

Registrovaný poskytovatel sociálních služeb:

Poskytovatel sociálních služeb souhlasí, že oprávněná osoba jej uvede jako poskytovatele péče, díky tomu jí může být zahájen transfer, jehož výši stanoví oprávněná osoba podle svého uvážení, v jakém rozsahu mu bude poskytovatelem zajišťována péče. Musí být vždy dodržen účel využití příspěvku na péči, proto provádí vyúčtování a tato vyúčtování, která jsou potvrzena uživatelem péče (v případě, že jeho zdravotní stav a situace toto neumožňují, pak jím stanovený zástupce, opatrovník apod.), zakládá poskytovatel a archivuje. Po ukončení kalendářního měsíce, ve kterém byla poskytnuta péče, provede do 15 dnů vyúčtování. Do konce kalendářního měsíce dne verifikuje poskytovatel sociálních služeb poskytnutou péči prostřednictvím portálu JIS PSV, kterým komunikuje s Úřadem práce ČR, zde uvede kód, který mu byl při potvrzení vyúčtování oprávněnou osobou sdělen a jedná se o kód uvedený na sociální kartě. Systém následně ověří, že klient označil poskytovatele a proběhne platba. Je-li poskytnuto méně péče než stanovila oprávněná osoba, bude probíhat proces vrácení částek nebo jiný způsob (částka převedena na virtuální účet) podle ustanovení smlouvy mezi poskytovatelem služby a uživatelem. Na této praxi se nic nemění.

Asistent sociální péče (ASP) a osoba blízká:

ASP bude provádět vyúčtování pouze v případě, že si to s oprávněnou osobou dojednájí ve smlouvě, platba bude nastavena prostřednictvím tiskopisu oznámení o poskytovateli pomoci na Úřadu práce ČR se stanovenou výší částky. Pokud dojde ke změně, např. ASP neposkytuje pomoc podle podmínek smlouvy, nebo chce oprávněná osoba registrovaného poskytovatele, nebo jí začne poskytovat péči osoba blízká, pak oznámí Úřadu práce ČR změnu a stanoví výši příspěvku, která má být zaslána (v případě, že se budou podílet na péči více jak dvě osoby, nebo osoba blízká a ASP současně).

K bodu 14

Vzhledem k nadbytečnosti se vypouští právní úprava souhlasu osob se zpracováním osobních údajů a ověřování těchto údajů rozhodných pro nárok na dávku a její výši. Právní úprava vyplývá přímo ze zákona o ochraně osobních údajů, podle něhož je možné zpracovávat bez souhlasu osob osobní údaje, které jsou nezbytné pro řízení o sociálních dávkách podle zvláštních zákonů.

K bodu 17

V ustanovení se upřesňuje označení pečujících osob v návaznosti na vymezení okruhu pečujících osob podmiňující nárok na příspěvek na péči podle § 7 odst. 2.

K bodům 19 a 20

Upřesňuje se označení pečujících osob v souvislosti s plněním povinnosti ohlásit přijetí oprávněné osoby do zdravotnického zařízení a povinnosti ohlásit úmrtí oprávněné osoby.

K bodu 22

Náležitosti žádosti o příspěvek na péči se doplňují o údaj o číslu platebního účtu pečujících fyzických nebo právnických osob v souvislosti se zavedením nového způsobu výplaty příspěvku pečujícím osobám.

K bodu 23

Navrhovaná úprava souvisí s novými průkazy osob se zdravotním postižením, kde bude vyznačeno také logo osoby s úplnou nebo praktickou hluchotou nebo hluchoslepou. Proto je nutné, aby Úřad práce z posudku okresní správy sociálního zabezpečení tyto skutečnosti znal; na status osoby s úplnou nebo praktickou slepotou nebo hluchoslepou jsou navázány některé výhody podle zvláštních právních předpisů.

K bodu 24

Ustanovení upravuje další důvod, vedle důvodů upravených správním řádem, pro zastavení řízení o příspěvku. Tímto důvodem je úmrtí žadatele o příspěvek na péči před provedením sociálního šetření. Sociální šetření je povinnou součástí řízení o příspěvku podle § 25 odst. 1 zákona, při němž se zjišťuje schopnost samostatného života osoby v jejím přirozeném sociálním prostředí. Posuzování skutečností, které jsou rozhodné pro schopnost samostatného života fyzické osoby z hlediska každodenní potřeby pomoci a dohledu při péči o vlastní osobu, péči o domácnost a aktivit pro sociální začlenění je natolik spjato s osobou žadatele, že po úmrtí žadatele nelze tyto skutečnosti objektivně zjistit a posoudit, i když v řízení mohou pokračovat právní nástupci podle § 16 zákona.

K bodu 27

Vypouští se právní úprava určující exekuční orgán, neboť platí obecná úprava podle správního řádu.

K bodu 28

Řízení o odvolání proti rozhodnutí o příspěvku na péči vydaném krajskou pobočkou Úřadu práce v 1. stupni správního řízení povede ministerstvo jako odvolací orgán.

K bodům 30 a 32

Upřesňuje se okruh pečujících fyzických a právnických osob v souladu s § 7 odst. 2.

K bodu 31

Jedná se o změnu související s novými posudkovými kritérii stanovenými v § 9.

K bodu 33

V návaznosti na převod působnosti v řízení o příspěvku na péči z obecních úřadů obcí s rozšířenou působností na krajské pobočky Úřadu práce upravuje se oprávnění zaměstnanců vstupovat do obydlí osob z důvodu provedení sociálního šetření a kontroly využití příspěvku.

Zaměstnanec se bude prokazovat služebním průkazem a kromě toho i zvláštním oprávněním, z něhož bude vyplývat účel návštěvy osoby v domácnosti.

K bodu 35

Upřesňuje se označení jedné z pečujících fyzických osob – asistenta sociální péče.

Písemné potvrzení prokazující dobu péče pro účely nároků pečujících osob z jiných systémů sociální ochrany se navrhuje doplnit o údaj o výši příspěvku na péči, který je rozhodný pro účely výpočtu důchodu pečující osoby z důchodového pojištění.

K bodu 36

V důsledku převodu působnosti rozhodování o příspěvku na péči na krajské pobočky Úřadu práce se vypouští ustanovení týkající se vzoru zvláštního oprávnění zaměstnance obce a zaměstnance kraje pro vstup do obydlí pro účely provedení sociálního šetření a kontroly využití příspěvku na péči.

K bodům 37 až 40

Údaje o osobách, které jsou rozhodné v řízení o příspěvku na péči, jsou vedeny v informačním systému o příspěvku na péči, který je součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí spravovaným ministerstvem. Právní úprava tohoto informačního systému včetně sociálních karet je součástí novely zákona o Úřadu práce České republiky (Část čtvrtá). Informační systém o příspěvku na péči povede krajská pobočka Úřadu práce. Upřesňují se poskytované údaje Ministerstvem vnitra a Policií ČR pro účely řízení o příspěvku na péči. Současně se navrhuje prodloužit archivační dobu pro uložení údajů z informačního systému o příspěvku na péči z 10 na 15 let, a to z důvodu sjednocení této lhůty ve všech dávkových systémech nepojistných dávek v rámci JIS.

K bodu 41

Navrhovaná úprava reaguje na ratifikaci Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením Českou republikou v roce 2009 a plně odpovídá závazkům vyplývajícím z čl. 3 a 19 Úmluvy. Úprava je rovněž v souladu s dalšími dokumenty OSN. Navržené znění upravuje právo všech uživatelů služeb sociální péče na poskytování této péče v takovém prostředí, které je v co nejmenší míře omezující. Doplnuje platnou právní úpravu a vytváří tak kompletní úpravu poskytování služeb sociální péče, které zdůrazňují autonomii, nediskriminaci a inkluzi lidí se zdravotním postižením.

K bodu 42

Navrhovaná úprava vychází z potřeby zajištění ochrany osob, které nemají dostatečné prostředky pro úhradu nákladů za poskytované pobytové sociální služby v plné výši, ale zároveň nevytváří „strop“ výše úhrad pro ty, kteří jsou ochotni a schopni se ve větší míře podílet na zajištění svých potřeb prostřednictvím sociálních služeb.

Současný systém stanovuje ochranu, tj. minimální zůstatek příjmu, obligatorně, tedy i v případech, kdy je uživatel nebo jeho rodina schopna se více podílet, ale znění právní úpravy toto nedovoluje. Navrhovaná právní úprava umožní, aby poskytovatelé pobytových sociálních služeb upravili výši úhrady a ponechali minimální zůstatek příjmu v případech klientů s nižšími příjmy, a to na základě jejich žádosti.

K bodu 43

Okruh osob, které mají nárok na poskytování bezplatné pečovatelské služby, i když jsou příjemci příspěvku na péči, se zužuje na přímé účastníky odbojové činnosti. Jedná se o účastníky odboje, osoby, které jsou nebo byly účastny rehabilitace, a osoby, které byly zařazeny v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru. Bezplatné poskytování pečovatelské služby je výjimkou, pečovatelská služba je jinak vždy službou za úhradu od uživatelů této služby.

K bodu 44 až 46

V žádosti o registraci poskytovatele sociálních služeb se mezi stanovené údaje doplňuje údaj o číslu platebního účtu, na který bude vyplácen příspěvek na péči formou úhrady za sociální služby poskytované registrovaným poskytovatelem.

K bodu 47

Upřesňuje se právní úprava týkající se poskytování potřebné pomoci asistentem sociální péče, a to stanovením předpokladů pro jeho činnost a podmínek, za kterých může pomoc poskytovat.

K bodu 48

Povinnost zápisu do registru poskytovatelů u uvedených subjektů (hospice, dětské domovy, zdravotnická zařízení poskytující sociální služby podle § 52) je odůvodněna možností přístupu k portálu JIS PSV (Jednotný informační systém práce a sociálních věcí) a tím i přístupu k bezhotovostní výplatě úhrady za pomoc z příspěvku na péči.

K bodům 49 až 51

Zpřesňují se ustanovení o údajích vedených v registru poskytovatelů sociálních služeb, které jsou využívány též pro analytickou a koncepční činnost ministerstva a krajů v procesu střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb.

K bodům 52 a 53

Nové kompetence ukládané obci s rozšířenou působností a krajskému úřadu mají za cíl zachovat kontinuitu provádění sociální práce, řešení konkrétních individuálních situací občanů prostřednictvím metod sociální práce a dalšími aktivitami vyplývající z komunitní práce. Toto ustanovení také reaguje na Programové prohlášení vlády ze dne 4. srpna 2010 v oblasti provádění terénního šetření obcemi. Současně s ohledem na fakt, že Úřad práce ČR kompetenčně řeší dávkovou agendu a nikoli holistickým způsobem situaci jedince, je nutné aby Úřad práce ČR (krajská pobočka a její detašované pracoviště) měly partnera na straně územních správních celků, které mají i na základě dalších právních předpisů (zákon o obecním zřízení) zkušenost s péčí o občany a mohou z logiky věci provádět „komunitní“ sociální politiku a realizovat sociální práci s obyvateli a osobami, které se nacházejí v jejich správním obvodu. Tímto se MPSV snaží maximálně posílit institut vytváření lokálních partnerství, které zakládají prostor pro vlastní realizaci metody síťování (viz druhý odstavec níže).

Na základě připravovaných dalších kroků sociální reformy do roku 2013, zejména uzákonění ucelené rehabilitace osob se ZP a uzákonění systému dlouhodobé péče, oba systémy předpokládají mutlidisciplinární, resp. mutlioborové posouzení s místní znalostí a aplikováním metody síťování potřebné péče (komunitní práce, mezo-metody sociální práce) tyto činnosti budou párově řešeny ve spolupráci s Úřadem práce ČR, který bude řešit dávkovou situaci občanů vstupujících do systémů. Úřadům obcí a krajů se tak současně vytváří prostor pro realizaci a zajištění těchto systémů pro futuro a současně zachování kontinuity realizované sociální práce, zejména terénní, komunitní a depistážní bez zatížení dávkovou agendou.

Krajský úřad koordinuje svými sociálními pracovníky tyto činnosti, metodicky vede sociální pracovníky úřadů obcí s rozšířenou působností a zprostředkovává kontinuitu poskytovaných činností a služeb přes celé správní území, pomáhá řešit, případně řeší situace, které přesahují územně správní obvod obce s rozšířenou působností

K bodu 54

Ustanovení upravuje převod působnosti provádění inspekce poskytování sociálních služeb z krajských úřadů a ministerstva na Úřad práce - krajské pobočky. Tímto opatřením dojde ke sjednocení provádění inspekce u jednoho správního úřadu, který bude inspekční činnost provádět bez ohledu na to, kdo je zřizovatelem či provozovatelem sociální služby.

K bodu 55

Navrhovaná právní úprava umožňující kontrolu smluv o poskytnutí sociální služby z hlediska stanovených náležitostí a úhrady za sociální službu při provádění inspekce poskytování sociální služby směřuje ke zvýšené ochraně osob, kterým jsou sociální služby poskytovány.

K bodu 56

I když se převádí kompetence provádění inspekce sociálních služeb z krajských úřadů na Úřad práce ČR, je navrhovanou úpravou umožněna účast zaměstnance kraje v inspekčním týmu z důvodu využití poznatků inspekce zejména při plánování rozvoje sociálních služeb v kraji.

K bodu 58

S ohledem na stávající práce na systémových změnách v oblasti financování sociálních služeb včetně sladění s právem Evropských společenství, se navrhuje odložit účinnost ustanovení § 101a na 1.1.2014, a proto se účinnost dosavadního postupu podle ustanovení § 101 prodlužuje do 31.12.2013.

K bodům 59 a 63

Legislativní úpravy související s novým vymezením okruhu pečujících fyzických a právnických osob.

K bodům 60 až 62 a 64

Do právní úpravy správních deliktů se zařazují nové skutkové podstaty navazující na novou kompetenci inspekce sociálních služeb kontrolovat smlouvy mezi klienty a poskytovateli a stanovuje se výše pokuty.

K bodu 65

Sociální práce na území obce a kraje musí být koordinována odborným pracovníkem, tj. kvalifikovaným sociálním pracovníkem, který zároveň provádí mapování potřeb pomoci v rámci procesu plánování rozvoje sociálních služeb. Proto se ustanovení o činnostech sociálního pracovníka doplňuje o uvedené činnosti.

K bodům 66 a 67

Zpřesňuje se právní úprava dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách zejména definováním jednotlivých forem dalšího vzdělávání.

K bodu 68

Zrušuje se ustanovení, podle kterého se v řízení podle zákona o sociálních službách postupuje podle správního řádu, a to s ohledem na obecnou úpravu vyplývající ze správního řádu.

K čl. IV- Přejídná ustanovení

K bodu 1

Upravují se pravidla pro dokončení řízení o příspěvku na péči zahájeného a pravomocně neskončeného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Vzhledem ke změně kritérií posuzování závislosti ode dne účinnosti tohoto zákona se stanoví, že se provede posouzení stupně závislosti za období do 31.12.2011 podle právní úpravy účinné do 31.12.2011 a za období ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona podle této nové právní úpravy.

K bodu 2

Vzhledem k nově stanovené zvýšené částce příspěvku na péči ve stupni závislosti II (středně těžká závislost) u osob do 18 let věku se přejídným ustanovením stanoví nárok na výplatu příspěvku ve zvýšené částce od ledna 2012 a upravuje se povinnost krajské pobočky Úřadu práce oznámit změnu výše příspěvku příjemcům příspěvku.

K bodu 3

Nárok na rodičovský příspěvek ze systému dávek státní sociální podpory přiznaný z důvodu zdravotního postižení u dětí, kterým nenáležel příspěvek na péči, se ode dne nabytí účinnosti zákona mění na nárok na příspěvek na péči, avšak je vyloučen souběh nároku na rodičovský příspěvek a nároku na příspěvek na péči. Rodiče si zvolí jeden z příspěvků

nejpozději do 31.1.2012; pokud si rodiče nezvolí jeden z příspěvků, na základě právní úpravy provedené v novele zákona o státní sociální podpoře (Část třetí, čl. V) se rodičovský příspěvek odejme a bude náležet jen příspěvek na péči. Zdravotní postižení dětí, ovlivňující rodičovský příspěvek, se převádí na stupeň závislosti. Děti dlouhodobě zdravotně postižené se ode dne nabytí účinnosti zákona považují za osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost) a děti dlouhodobě těžce zdravotně postižené se považují za osoby závislé ve stupni II (středně těžká závislost).

K bodu 4

Ustanovení upravuje povinnost příslušného registrujícího orgánu na základě výzvy vyžádat sdělení čísla platebního účtu u poskytovatelů sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů, pro výplatu příspěvku na péči formou úhrady za poskytovanou pomoc.

K bodu 5

Přechodným ustanovením se stanovuje lhůta 3 měsíců po účinnosti zákona, v níž musí stávající poskytovatelé sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních ústavní péče podle § 52, speciální lůžková zdravotnická zařízení hospicového typu a dětské domovy, kteří poskytují pomoc příjemcům příspěvku na péči a budou tuto péči poskytovat i po dni nabytí účinnosti zákona, požádat o zapsání do registru poskytovatelů.

K bodu 6

Do doby zahájení realizace vydávání sociálních karet se příspěvek na péči vyplácí dosavadním způsobem podle právní úpravy účinné do 31.12.2011, tj. v hotovosti nebo se poukazuje na účet u banky nebo u spořitelního nebo úvěrního družstva.

K části třetí – změna zákona o státní sociální podpoře

K čl. V

K bodům 1, 5, 30, 32, 36, 40 až 47, 50 a 65

S účinností od dubna 2011 došlo zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ke změně organizační struktury úřadů práce, a to vytvořením Úřadu práce České republiky a jeho krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu. Tato změna se dotýká také provádění státní sociální podpory, kde namísto úřadů práce v prvním stupni rozhodují krajské pobočky Úřadu práce České republiky prostřednictvím svých kontaktních pracovišť. V návaznosti na tuto úpravu se s účinností od 1. ledna 2012 navrhuje, aby se namísto krajských úřadů odvolacím orgánem státní sociální podpory stalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, a tak byl vytvořen jednotný systém řízení i ve vztahu ke státní sociální podpoře.

K bodům 2 až 4, 24 a 29

Současná právní úprava dávek státní sociální podpory neobsahuje žádné podmínky, které by vymezovaly pobyt rodiče na území České republiky. Z toho důvodu dochází k situacím, kdy dávky státní sociální podpory (např. rodičovský příspěvek) pobírají rodiče, většinou matky, které dlouhodobě žijí mimo území České republiky a jejichž jedinou vazbu na Českou republiku představuje hlášení k trvalému pobytu. Hlášení k trvalému pobytu je jen evidenční kategorií a samo o sobě není dostatečným důkazem spjatosti s Českou republikou.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem se pro nárok na dávky státní sociální podpory bude zkoumat, vedle hlášení k trvalému pobytu, také bydliště. Přitom bydliště bude vymezovat zákon o pomoci v hmotné nouzi.

K bodům 6 až 8

Navrhuje se, aby do rozhodného příjmu pro účely státní sociální podpory byl započítáván příjem plynoucí z důvodu péče o osobu, která má nárok na příspěvek na péči náležející podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Důvodem je skutečnost, že tento příjem je svým charakterem obdobný pro pečující osobu jako odměna za práci, což se promítá i do jiných sociálních systémů, například pro účely důchodového pojištění (účast na pojištění) nebo všeobecného zdravotního pojištění (plátcem pojistného je stát). Z výčtu příjmů započitatelných do rozhodného příjmu se vypouští měsíční přírůstek na bydlení vojáků, a to s ohledem na změnu zákona o dani z příjmů, podle které bude od 1. ledna 2012 tato dávka zdaňována spolu s příjmem vojáka, a tím se stane započitatelným příjmem i pro účely státní sociální podpory, aniž je tento příjem nutné přímo v zákoně o státní sociální podpoře uvádět. Dosud musela být tato dávka uváděna proto, že byla osvobozena od zdanění. Provádějí se též některé legislativně technické úpravy (úpravy odkazů).

K bodům 9, 10, 28 a 35

Od 1. ledna 2012 se mění posuzování nepříznivého zdravotního stavu. Pro účely státní sociální podpory bude přicházet v úvahu jen posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro nezaopatřenost dítěte. Toto posouzení bude prováděno podle § 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, okresními správami sociálního zabezpečení. Při posuzování ostatních dávek státní sociální podpory už nebude posuzování nepříznivého zdravotního stavu třeba. Pokud jde o rodičovský příspěvek, nebude nárok na tuto dávku podmíněn zdravotním stavem, nároky dětí, které zakládaly nárok na rodičovský příspěvek pro jejich nepříznivý zdravotní stav, budou zajištěny příspěvkem na péči podle zákona o sociálních službách. Obdobně pro účely pěstounské péče bude také nárok na dávku pěstouna ve stanovených případech zajištěn na základě uvedeného příspěvku na péči.

K bodům 11 a 31

Podle navrhované úpravy se dávky budou vyplácet převodem na platební účet nebo prostřednictvím sociální karty. Způsob výplaty si bude volit příjemce dávky. Vzhledem k této navrhované změně při výplatě dávek státní sociální podpory se upravují i příslušná ustanovení, která dosud způsob výplaty dávek určují.

K bodu 12

S účinností od 1. ledna 2012 se stávající úprava příspěvku na bydlení rozšiřuje o další podmínku nároku tak, že se omezuje doba pobírání tohoto příspěvku. Oprávněná osoba může pobírat příspěvek na bydlení maximálně po dobu 5 let (60 kalendářních měsíců). Sčítají se

všechny doby pobírání v posledních 10 letech před měsícem, na který oprávněná osoba žádá o tento příspěvek, a to i při změně bytu u téže oprávněné osoby. Oprávněná osoba tedy může příspěvek na bydlení pobírat maximálně za 60 kalendářních měsíců, a v to i přerušovaně v průběhu „posledních“ 10 let. Lhůty se začínají počítat od 1. ledna 2012. Doby pobírání před tímto termínem se do uvedených lhůt nezapočítávají. Návrh vychází z toho, že doba 5 let je dostatečně dlouhá pro zabezpečení bydlení oprávněné osoby přiměřené jejím výdělkovým možnostem, tak aby nebylo třeba pobírat příspěvek na bydlení. První případy omezení výplaty příspěvku na bydlení nastanou od ledna 2017.

Omezení nároku na příspěvek na bydlení 60 měsíci se nebude vztahovat na tuto dávku v případech, kdy existují závažné sociální důvody, a to, jde-li o osoby zdravotně postižené a osoby starší 75 let.

K bodům 13 až 17

Navrhovanou úpravou dochází k rozšíření možnosti volby délky doby pobírání rodičovského příspěvku, ale i k rozšíření možnosti volit výši rodičovského příspěvku. Oproti dosavadní úpravě bude také dána možnost měnit volbu poskytování rodičovského příspěvku i jeho výši.

Rodičovský příspěvek bude omezen celkovou částkou 220 000 Kč; přitom rodič může volit a měnit výši dávky a délku čerpání rodičovského příspěvku až do vyčerpání uvedené celkové částky, maximálně však do 4 let věku dítěte. Možnost volby výše měsíční částky rodičovského příspěvku je vázána na skutečnost, zda některý z rodičů splňuje podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem či převzetím dítěte. Výše maximální měsíční částky závisí na výši peněžitě pomoci v mateřství. Pokud ani jeden z rodičů dítěte nesplňuje nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem či převzetím dítěte, náleží rodičovský příspěvek v pevných částkách do 4 let věku dítěte. Dosavadní úprava se pro tyto rodiče nemění. Rodičovské příspěvky, na které vznikl nárok před účinností nové právní úpravy, budou moci „přejít“ na novou právní úpravu dle rozhodnutí rodiče. Současně se ruší omezení nároku na rodičovský příspěvek dobou pobytu v zařízení péče o děti pro děti starší dvou let a zavádí se jednotné konto 46 hodin měsíčně pro umístění dítěte mladšího dvou let v zařízení péče o děti; přitom se zachovává dosavadní rozsah možnosti pobytu v obdobných zařízeních pro děti zdravotně postižené

Rodičovský příspěvek je příspěvkem státu na úhradu výdajů na zabezpečení nezbytných základních osobních potřeb toho rodiče, který osobně pečuje o své nejmladší dítě. Dosavadní konstrukce rodičovského příspěvku je problematická při řešení situace zdravotně postižených dětí a jejich rodin, zejména ve vyšším věku dítěte (až do 15 let), kdy je nárok na rodičovský příspěvek podmíněn celodenní osobní péčí rodiče o postižené dítě, a to zejména v případech, kdy nepříznivý zdravotní stav takového dítěte vyžaduje ústavní péči, při jejímž pobírání rodičovský příspěvek nelze poskytovat. Rodičovský příspěvek je dávkou pečujícího rodiče a není určen na úhradu služeb pro zdravotně postižené dítě. Rodičovský příspěvek je poskytován ve stejné výši bez ohledu na stupeň postižení dítěte a počet zdravotně postižených dětí, o něž rodič pečuje, a z toho vyplývající potřebný rozsah osobní péče či jiných potřebných služeb; výše je fakticky ovlivněna jen případným souběhem s příspěvkem na péči, kdy je dávka rodičovský příspěvek krácena.

Proto navrhovaná konstrukce rodičovského příspěvku řeší situaci rodin jen s dítětem do tří, resp. čtyř let věku. Následně zdravotní postižení každého dítěte v rodině bude zakládat

nárok na příspěvek na péči pro konkrétní dítě podle jeho potřeb. V rámci přechodných ustanovení zákona o sociálních službách se všechny rodičovské příspěvky vyplácené k 31. prosinci 2011, které náleží z titulu zdravotního postižení, automaticky převádí podle stupně zdravotního postižení na příspěvek na péči.

K bodům 18 až 22

Změna konstrukce rodičovského příspěvku se promítá i do ustanovení, kterými jsou upraveny podmínky osobní celodenní a řádné péče pro nárok na rodičovský příspěvek. Vypouští se vymezení podmínek péče o děti starší čtyř let, které podle dosavadní právní úpravy zakládají nárok na rodičovský příspěvek z důvodu zdravotního postižení až do 15 let věku. Z důvodu úpravy systematiky právní úpravy státní sociální podpory se úprava možnosti pobytu dítěte v jeslích, mateřské škole a jiném obdobném zařízení při současném pobírání rodičovského příspěvku převádí do § 31 (viz bod 26).

Obdobně se provádí změna některých ustanovení upravujících poskytování rodičovského příspěvku v případech, kdy dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti. Jde o změny navazující na změny v posuzování zdravotního stavu a poskytování příspěvku na péči podle zákona o sociálních službách.

K bodu 23

Nově se upravuje souběh nároku na rodičovský příspěvek a pobírání příspěvku na péči tak, že pokud nejmladšímu dítěti v rodině, které zakládá nebo by zakládalo nárok na rodičovský příspěvek, náleží příspěvek na péči, tak rodičovský příspěvek nenáleží.

K bodu 25

Jde o upřesnění dosavadní úpravy v případech, kdy je rodičem osoba mladší 18 let.

K bodu 26

Provádí se změna dosavadní právní úpravy poskytování rodičovského příspěvku za situace, kdy dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti. U dětí starších dvou let se docházka do uvedených zařízení nesleduje. Do uvedených změn se promítá i nová úprava v posuzování zdravotního stavu.

Podle navrhované úpravy bude nově obecná možnost pro dítě až do dvou let pobývat v jeslích, mateřské škole nebo obdobném zařízení 46 hodin v kalendářním měsíci. Nadále zůstávají zachovány možnosti navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení jsou-li pro to zdravotní důvody. Jde o možnost navštěvovat léčebně rehabilitační zařízení pro stanovený okruh dětí v rozsahu 4 hodin denně, dále jde-li o zdravotně postižené dítě 6 hodin denně a 4 hodiny denně, jde-li o děti zdravotně postižených rodičů.

K bodu 27

Vzhledem k tomu, že došlo k nové konstrukci rodičovského příspěvku a jeho výše, zrušuje dosavadní ustanovení o určení výše rodičovského příspěvku. Obdobně je třeba vzhledem k dalším navrhovaným změnám zrušit úpravu souběhu rodičovského příspěvku a příspěvku na péči a postup při změně v osobě nejmladšího dítěte v rodině, která zakládá nárok na rodičovský příspěvek.

K bodu 28

Vzhledem k tomu, že dochází ke změně posuzování zdravotního stavu, je nezbytné také upravit, jakým způsobem se stanoví výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v pěstounské

péči. Namísto výhodnějšího koeficientu pro stanovení výše dávky ve vazbě na skutečnost, zda jde o dítě dlouhodobě nemocné, dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, se bude vycházet ze stupně závislosti na pomoci jiné osoby pro příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách.

K bodu 33 a 38

Vzhledem k nadbytečnosti se vypouští právní úprava souhlasu osob se zpracováním osobních údajů a ověřování těchto údajů rozhodných pro nárok na dávku a její výši. Právní úprava vyplývá přímo ze zákona o ochraně osobních údajů, podle něhož je možné zpracovávat bez souhlasu osob osobní údaje, které jsou nezbytné pro řízení o sociálních dávkách podle zvláštních zákonů.

Upřesňuje se, že všechny údaje týkající se státní sociální podpory jsou součástí jednotného informačního systému práce a sociálních věcí.

K bodu 34

V řadě případů vznikne přeplatek na rodičovském příspěvku tak, že dojde ke změně této dávky proto, že se nejmladším dítětem v rodině stane jiné dítě a rodičovský příspěvek poskytovaný z důvodu péče o dítě, které bylo dříve nejmladším dítětem, nebyl včas odejmut. Tak sice vznikl přeplatek na dávce, ale za dobu, kdy náležel rodičovský příspěvek na jiné dítě. Aby nebylo nutné administrativně složité vyčíslování a vymáhání přeplatku na rodičovském přeplatku, umožňuje se návrhem nové jednodušší řešení, tj. vzájemné zúčtování částek rodičovského příspěvku.

K bodu 37

Dochází k doplnění § 63 odst. 3 o další orgán, kterému je Ministerstvo práce a sociálních věcí povinno poskytnout informace.

K bodům 39, 48 a 49

Jde o legislativně technické upřesnění dosavadní úpravy.

K bodu 51

Jde o legislativně technické upřesnění textu, které navazuje na finanční předpisy.

K bodům 52 až 60

Navrhované změny v zákoně o státní sociální podpoře je také třeba promítnout do řízení o dávkách státní sociální podpory. Jde zejména o nové, popř. upřesňující úpravy žádosti o dávky státní sociální podpory, jejich soulad se správním řádem a předpisy o zpracování osobních údajů. Dochází také k legislativně technickým úpravám.

K bodům 61 až 64, 66 a 67

Jde o upřesnění a zjednodušení řízení o dávkách státní sociální podpory a úpravám textu ve shodě se správním řádem.

K přechodným ustanovením – čl. VI

K bodu 1

Nově se zavádí pro nárok na dávky státní sociální podpory podmínka bydliště na území České republiky. Předložená úprava stanoví, ve kterých případech a od kdy se bude plnění této podmínky vyžadovat.

K bodu 2

Ke dni 1. ledna 2012 zaniká nárok na rodičovský příspěvek náležející dosud z důvodu péče o zdravotně postižené dítě. Jde-li však o takové dítě mladší 3 let, dává se možnost rodiči volit mezi rodičovským příspěvkem a příspěvkem na péči, který může být poskytován podle zákona o sociálních službách. Přechodné ustanovení také uvádí, do kterého data je nutné takovou volbu provést.

K bodu 3

K zásadní změně dochází od 1. ledna 2012 u rodičovského příspěvku. Přechodné ustanovení výslovně stanoví, kdy bude naposledy vyplacen rodičovský příspěvek, který náleží podle právní úpravy platné před uvedeným datem, nejde-li o případy uvedené v bodu 2.

K bodu 4

Rodič pobírající rodičovský příspěvek podle úpravy platné před 1. lednem 2012, který bude současně plnit podmínky nároku i podle předpisů platných po uvedeném datu, bude mít možnost volit, který z těchto nároků bude pobírat. Bude-li chtít pobírat rodičovský příspěvek podle nové právní úpravy, musí o takovou změnu písemně požádat.

K bodu 5

Podle dosavadní právní úpravy je výše příspěvku na úhradu péče náležející dítěti v pěstounské péči vázaná také na zdravotní stav dítěte. Vzhledem ke změně v posuzování zdravotního stavu je třeba i v této dávce pěstounské péče reagovat na toto ustanovení a vázat výši uvedeného příspěvku na závislost na péči jiné fyzické osoby podle zákona o sociálních službách.

K bodu 6

Zákonem č. 347/2010 Sb. došlo ke zrušení jedné z dávek státní sociální podpory sociálního příplatek s tím, že v přechodných ustanoveních k tomuto zákonu došlo k zachování nároku na tuto dávku až do 31. prosince 2012 u osob, u nichž byl tento příplatek podmíněn nepříznivým zdravotním stavem. Předloženou právní úpravou se uvedený nárok na sociální příplatek zachovává pouze do konce roku 2011 a bude tedy naposledy vyplacen za prosinec 2011.

K bodu 7

Vzhledem ke změně organizační struktury orgánů státní sociální podpory se řeší příslušnost orgánů v případech řízení o dávkách, které bylo zahájeno před lednem 2012 a nebylo do té doby pravomocně ukončeno.

K bodu 8

Přechodné ustanovení určuje, že až do vydání sociální karty bude prováděna výplata dávek státní sociální podpory podle dosavadních předpisů.

K části čtvrté – změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů

K čl. VII

K bodu 1

Navrhuje se, aby úprava místní příslušnosti Úřadu práce, jedná-li ten prostřednictvím krajské pobočky ve věcech zaměstnanosti, byla přesunuta do zákona o zaměstnanosti, kam také patří.

K bodu 2

V souvislosti se sjednocením výplaty sociálních dávek nepojistného charakteru a s převedením působnosti územních samosprávných celků v některých dalších oblastech na Úřad práce, rozšiřuje se podstatně působnost Úřadu práce v sociální oblasti. Vedle dosavadní působnosti Úřadu práce v oblasti služeb zaměstnanosti, ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a státní sociální podpory bude Úřad práce nově plnit úkoly na úseku sjednocených dávkových systémů v oblasti dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a v oblasti hmotné nouze. Na Úřad práce nově přechází i inspekce poskytování sociálních služeb. Konkrétní úkoly v takto rámcově vymezené působnosti Úřadu práce a podmínky, za nichž jsou tyto úkoly zajišťovány, jsou stanoveny v jiných právních předpisech, na které je v tomto ustanovení odkazováno.

Úřad práce je rovněž jedním z přístupových míst pro zajištění elektronické komunikace v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti mezi členskými státy Evropské unie.

K bodu 3

Protože se jako nadbytečné a nenormativní jeví dosavadní ustanovení § 4 odst. 2, který stanoví, že „Úřad práce plní další úkoly v rozsahu a za podmínek stanovených jinými právními předpisy“ s odkazem na poznámku pod čarou č. 6, v jejímž textu se demonstrativně vyjmenovává zákoník práce a zákon o investičních pobídkách a o změně některých zákonů, byl tento odstavec v § 4 vypuštěn. Současně bylo nutno zrušit i poznámku pod čarou, na níž odkazoval. Jde proto o legislativně technickou úpravu.

K bodu 4

Ministerstvo a Úřad práce používají v oblastech jejich působnosti Jednotný informační systém práce a sociálních věcí, a to v řízení o dávkách, při jejich výplatě a kontrole, a rovněž v oblasti zaměstnanosti a platební neschopnosti zaměstnavatele. Správcem tohoto jednotného informačního systému je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Záměrem státu je zajistit vyšší efektivitu při správě a distribuci sociálních dávek a vytvořit systém auditovatelného sledování účelovosti jejich čerpání. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je „Jednotný informační systém práce a sociálních věcí“, jehož součástí je i „Sociální karta“. Sociální karta bude plnit funkce nejen stávajících průkazů TP, ZTP a ZTP/P, ale zároveň bude rozšířena o zcela nové platební a bezpečné autentizační funkce. Stane se identifikačním nástrojem pro komunikaci občana s orgány veřejné moci působícími v sociální oblasti. Technologie „Sociální karty“ má zajistit nejen dokladování čerpání všech

účelových prostředků, ale bude schopna v režimu on-line zabránit čerpání těchto prostředků na jiné než povolené položky.

Sociální karta je tedy navrhována mimo jiné jako výplatní nástroj pro poskytování státních sociálních dávek. Vzhledem ke konstrukci jednotného výplatního místa je k zabezpečení vydání Sociální karty příslušný Úřad práce prostřednictvím svých krajských poboček.

Navrhovaná řešení jsou koncipována tak, aby „Sociální karta“ mohla plnit stanovené parametry a to nejen z hlediska informací, které budou na „ Sociální kartě“ zobrazeny, ale také z hlediska procesu zajištění aktuálnosti dat a případné náhrady při znehodnocení původní karty.

K bodu 5

Zákon výslovně stanoví, že krajské pobočky Úřadu práce a jeho generální ředitelství mají ve správním řízení postavení prvoinstančního správního orgánu.

K bodu 6

O všech odvoláních proti prvoinstančním rozhodnutím Úřadu práce (jeho krajských poboček nebo generálního ředitelství) bude rozhodovat ministerstvo, a to též v případě státní sociální podpory. Není tedy důvod odkazovat nadále ve výjimkách na jiný právní předpis (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře).

K čl. VIII - Přejímací ustanovení

K bodu 1 až 3

V souvislosti s převodem činností za účelem sjednocení výplaty nepojistných dávek sociálního charakteru a některých dalších činností na Českou republiku - Úřad práce nebo Českou republiku - Ministerstvo práce a sociálních věcí nebude docházet k automatickému převodu všech zaměstnanců územních samosprávných celků, neboť tyto činnosti jsou často vykonávány tímtež zaměstnancem v kumulaci se zajišťováním i jiných pracovních úkolů, které s předmětem převodu nesouvisí. Je proto třeba stanovit jmenový seznam zaměstnanců územních samosprávných celků, u nichž má dojít k přechodu práv a povinností z jejich pracovněprávního vztahu na Úřad práce, popřípadě na ministerstvo. Tento postup je založen především na dohodě mezi ministerstvem a Úřadem práce na jedné straně a příslušnými orgány územní samosprávy, v jejichž působnosti jsou dosud převáděné činnosti zajišťovány, na straně druhé.

V případě, kdyby k dohodě nedošlo, rozhodne o počtu a struktuře převáděných zaměstnanců ministerstvo. Takto provedená delimitace je závazná.

Dosavadní zaměstnavatel v součinnosti s přejímajícím zaměstnavatelem (Úřadem práce, popř. ministerstvem) dohodnou se zaměstnanci dotčenými převodem podmínky, za nichž dojde k přechodu práv a povinností z jejich pracovněprávních vztahů na nového zaměstnavatele. Jestliže by v důsledku převodu mělo dojít ke změně pracovních podmínek sjednaných se zaměstnancem v jeho pracovní smlouvě, je předchozí dohoda o změně těchto podmínek předpokladem přechodu práv a povinností z pracovněprávního vztahu. Nedojde-li v takovém případě k dohodě se zaměstnancem, je přechod práv a povinností z pracovněprávního vztahu tohoto zaměstnance vyloučen.

K bodům 4 až 6

Přechodnými ustanoveními uvedenými v těchto bodech se stanoví přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů úředníků a ostatních zaměstnanců územních samosprávných celků konkrétně určených jmenným seznamem dohodnutým nebo stanoveným podle bodů 1 a 2 přechodných ustanovení a zařazených k výkonu práce do pověřených obecních úřadů, do obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, do úřadů městských částí hlavního města Prahy určených Statutem hlavního města Prahy, do krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy, kteří ke dni 31. prosince 2011 plnili úkoly ve vymezených oblastech působnosti, které dnem 1. ledna 2012 přecházejí na Úřad práce, popřípadě na ministerstvo..

K bodu 7

V souvislosti s převedením inspekce v oblasti poskytování sociálních služeb z ministerstva na Úřad práce, stanoví se přechod výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů také v případech, kdy do 31. prosince 2011 zaměstnanci zařazení k výkonu práce v ministerstvu plnili úkoly v oblasti inspekční činnosti.

K bodu 8

Na přechodnou dobu nejdéle 24 měsíců se stanoví územně samosprávným celkům povinnost strpět dislokaci zaměstnanců převedených na Úřad práce, popř. na ministerstvo, v dosavadních prostorách včetně možnosti využívání zařízení a vybavení, a to za úplatu v místě obvyklou a za úhradu prokázaných provozních nákladů.

K bodům 9 až 19

Přechodná ustanovení v těchto bodech upravují postup při dokončování správních řízení, skartaci a předávání příslušných písemností (spisová rozluka), posuzování nároku na vyjmenované dávky, při výkonu rozhodnutí a v inspekci poskytování sociálních služeb. Výjimkou z prodloužení lhůty pro rozhodnutí o 30 dnů jsou rozhodnutí o dávkách okamžité mimořádné pomoci.

K části páté – změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

K čl. IX

K bodu 1

Vypuštěním ustanovení § 8 odst. 1 písmene f) se reaguje na změny v oblasti dávek státní sociální podpory.

K bodu 2

Jedná se o legislativně technickou úpravu. Údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění nemá k dispozici Úřad práce České republiky, ale má je ve své centrální evidenci Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K části šesté – změna zákona o rozpočtových pravidlech

K čl. X

K bodu 1

V návaznosti na převedení systému dosavadních dávek sociální péče a dávek pomoci v hmotné nouzi z územně samosprávných celků na krajské pobočky Úřadu práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí postrádá ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) dalšího smyslu.

K bodu 2

Legislativně-technická úprava v souvislosti s vypuštěním dosavadního písmene c) v § 7 odst. 1.

K části sedmé – změna zákona o životním a existenčním minimu

K čl. XI

K bodu 1

Úprava navazuje na obdobnou změnu v zákoně o pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 2

Úprava poznámky pod čarou v návaznosti na předchozí novelu § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 3

Jedná se o promítnutí komplexnějšího řešení reformy do tohoto ustanovení. Vychází se přitom z principu, že zde uvedené příjmy, které již nepředstavují dávku samotnou, je vhodné započítávat.

K bodu 4

Úprava souvisí se změnami v oblasti dávek státní sociální podpory včetně dávek pěstounské péče.

K částem osmé a deváté – změna zákonů č. 261/2007 Sb. a č. 206/2009 Sb.

K čl. XII a čl. XIII

Účinnost ustanovení § 101a, které upravuje postup ministerstva a krajů při přidělování finančních prostředků na dotace krajům a rozhodování krajů o dotaci ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb, se navrhuje posunout na 1.1.2014 s ohledem na stávající práce na systémových změnách v oblasti financování sociálních služeb včetně sladění s právem ES. Navrhovaná právní úprava provádí změny v dalších právních předpisech upravujících účinnost ustanovení § 101a zákona o sociálních službách.

K části desáté – změna zákona o přestupcích

K čl. XIV

V návaznosti na zavedení sociální karty, která bude mj. nahrazovat též průkaz mimořádných výhod osob se zdravotním postižením, je nezbytné upravit též přestupkový zákon.

K části jedenácté – zrušovací ustanovení

K čl. XV

Od ledna 2012 se navrhuje změna posuzování zdravotního stavu pro účely státní sociální podpory. V návaznosti na tuto skutečnost se zrušuje vyhláška, podle níž se zdravotní stav před uvedeným datem posuzuje.

K části dvanácté - účinnost

K čl. XVI

Účinnost se navrhuje s ohledem na délku legislativního procesu, záměr reforem a přiměřenou legisvakanci dnem 1. ledna 2012, s výjimkou některých ustanovení, které souvisí s delimitací osob a z povahy věci musí nabýt účinnosti již dnem vyhlášení.